యవనవ్వానం

[కథలు]

చలం

బిజలీ పబ్లికేషన్స్
విజయవాడ

తొలి కూర్పు
వేయి ప్రతులు
జనవరి 1953

వెల: రూపాయి

ముద్రణ :
కల్యాణి ప్రెస్
విజయవాడ

యవనవ్వనం

పన్నెండు కొట్టారు. ఎదురుగా సముద్రం వంక చూస్తో చేతులో పేక కింద పడేశాడు లింగరాజు. ఆ రాత్రి ఆ క్లబ్బు వరండాలో, పదిహేను రూపాయలు వోడాడు ఎదురుగా కూచున్న ముగ్గురు మిత్రులకీ.

"జాతకం ఏం బాగా లేదు. అన్నీ నష్టాలే:" అన్నాడు చిరునవ్వుతో, రోషమూ, చిరాకూ కలిపి.

అవునని, ఇసికని అలికింది ఓ పెద్ద అల.

"పదిహేను రూపాయలంటే చాలా కష్టమే లింగరాజుకి. ఏ మూలో పాపం ఓ నెల మామూలు కర్చు తగ్గించుకుంటాడు. ఇతనికేం? ఇట్లానే వోడుతో వుంటాడు. ఆ భార్యది కష్టమంతా. కాని ఆ మాత్రం చీట్లపేక సరదా లేకుండా ఎట్లా బతుకుతాడు?" అని ఆలోచిస్తున్నాడు పక్కన కూచున్న శానిటరీ ఇన్‌స్పెక్టరు—లింగరాజువి ఆరు రూపాయలు గెలుచుకున్న పెద్దమనిషి.

లింగరాజు క్లబ్బులో ఉచితమైన మెంబరు. అందరికీ తెలుసు—అతని విరంతర దారిద్ర్యమూ, అతవి సహజమైన స్నేహయోగ్యతా.

"పోనీ నేను గెలుచుకున్న నాలుగు రూపాయలూ తిరిగి అతనికి ఇచ్చివెయ్యనా?" అనుకుంటున్నాడు ఎదురుగా కూచున్న తాసిల్దారు.

మానవ జీవితంమీది రూపాయల మహిమని ఆలకించి నవ్వుతోంది రత్నగర్భ.

కాని అందరికీ తెలుసు లోలోపల, చీట్లపేకలోనే కాదు, జీవితంలో కూడా జాలీ ఉదారత్వం అల్లాంటి శక్తుల్ని గట్టిగా రానిస్తే, అసలు సరదాయే పోయి జీవితంలో నిస్పృహ కలుగుతుందని. జీవితమనే ఆటలో లాభనష్టాలమీది దృష్టి సన్నగిల కూడదు, సుఖపడాలంటే.

"మీ కుర్రాడిగొడవ యేమన్నా తేలిందా?" అని అడిగాడు లింగరాజుని.

"అబ్బాయి సంగతేమిటి?" అన్నాడు పొరుగూరునుంచి వొచ్చిన వాళ్ళ సహాధ్యాయుడు, డాక్టరు.

ఎదురుగా సముద్రం ఎలెక్ట్రిక్ దీపాల కింద, తెల్లని నురుగును అక్షతలలాగు చల్లుతోంది ఇసికమీద. ఆ ఎండాకాలపు రాత్రి నీళ్ళమీది చిన్న గాలి ఉచితంగా ఆహ్లాదాన్ని విరబోస్తోంది వాళ్ళ చుట్టూ. కాని ఇంతవరకు వాళ్ళు ఒక్క క్షణమైనా "ఎంత హాయి" అనైనా అనుకోలేదు. క్లబ్బులోనించి ఇళ్ళకి వెళ్ళి, పాత గదుల మూల పాత మంచాలమీద పాత పెళ్ళాల పక్కన పడుకున్నాకా గుర్తుకు రాదు, తమ నంతవరకూ, ఏ గుర్తూ ఆశించకుండా లాలించిన సముద్రపు గాలిలోని అవ్యాజమైన దయ! వియుద్ధాలతో పోల్చుకుని కావి సౌఖ్యాన్ని గుర్తించలేరు మానవులు.

"తెలీదా నీకు? ఇతని అబ్బాయి—యూనివర్సిటీ రిసర్చి విద్యార్థి—చాలా తెలివైన వాడు. ఓ సినీమానటిని పెళ్ళి చేసుకుంటానని పట్టుపట్టాడు."

"ఇంకేం సరస్వతిని అతను వరిస్తే లక్ష్మి అతన్నే వరిం

చింది. ఇంతకన్న ఇంకేం కావాలి" అన్నాడు నవ్వుతో డాక్టరు.

"అంతేనా? పరువూ, కులం, వంశం, నీతీ, ఏం ఆలోచించ నక్కర్లేదంటావా?" అన్నాడు లింగరాజు.

"ఆ పట్టింపులన్నీ ఇంకా ఎక్కడ వున్నాయోయ్, వ్యాసాల్లో, మాటల్లో తప్ప. డబ్బు. డబ్బు. డబ్బు. డబ్బుతో సాధించ లేనిదీ, డబ్బు తుడిచివెయ్యలేనిదీ ఏ అప్రతిష్ఠా, అధర్మం, పాతకం లేనే లేవు-ఈనాడే కాదు, వేదకాలం నించీ కూడా" అన్నాడు తాసిల్దారు.

"ఆ డబ్బూ లేదోయ్! సినీమానటి అంటే చాలా పిల్లనటి" అన్నాడు లింగరాజు.

"అట్లా చెప్పూ! అదా నీగొడవ?" అని సినికల్‌గా నవ్వాడు డాక్టరు.

"ఏ మంటాడు మీ అబ్బాయి?"

"మామూలే. అది లేనిది తాను బతకలేనంటాడు."

"ఆమె లేనిదే నేను బతకలేను" అని లోపల్నించి నిజంగా అనగలిగిన తమ యవ్వనాన్ని ప్రయత్నించి గాని జ్ఞాపకం చేసుకోలేకపోతున్నారు. ఈనాడు గాని, వాళ్లు చచ్చేదాకా ఏనాడు గాని ఆ మాట ఎవరి విషయమై గాని తాము అనమని వాళ్ళకి దృఢంగా తెలుసు. అందుకనే అంత కష్టం వాళ్ళకి. ప్రతి నిమిషం ఎన్నడూ తరగని ఉత్సాహంతో తీరంతో సరసాలాడే సముద్రాన్ని చూస్తో కూడా వాళ్ళు-ఒక కొత్త పిల్లని పట్టుకుని, ఆమెమీద యిష్టాన్ని, జీవితంలో అన్ని విలువలకన్న అధికం చేసుకుని, తలి తండ్రుల్ని కూడా వొదులుకోగల బలంతో కోరడం ఎట్లా వుంటుందో—ఆలోచనకి తెచ్చుకోలేరు. కాని ఆ

మాట అన్నా అనకపోయినా, తానూ తత్తుల్యమైన అవస్థలో పడ్డవారే ఓ నాడు. కాని ఈనాడు ఆ అనుభవం వుత్త సిగ్గు, నవ్వు, ఏదో చిన్నతనపుచేష్ట.

"పూర్వం ఇట్లాంటి వ్యవహారాలు సులభంగా తీరిపోయే వోయ్. ఓ గదిలో పెట్టి మెత్తగా తంతే, వొదిలిపొయ్యేది ప్రేమజాడ్యం. ఈనాడు మగపిల్లలకేకాదు, ఆడపిల్లలకీ పుడుతోంది."

"పెద్దవాళ్ళ మెత్తదనమే దీనికంతా కారణం. మా నాన్న ఏం చేశాడనుకున్నావు? గేదె పలుగుతో తన్నాడు, నే నో గొల్ల దాన్ని గదిలోకి తెచ్చుకున్నప్పుడు. ఆనాటినుంచి పాలని చూస్తే భయం నాకు."

"అవును. ఒకప్పుడు మనమూ ఇటాంటి వెర్రిపోకిళ్ళు పోయిన మహానుభావులమే అనుకుంటో ఎట్లా కఠినంగా తన్న గలం, కుర్రవాళ్ళని?"

"మన లింగరాజు చూడు. ఎంత డబ్బు పెట్టాడను కున్నావు ఆ కుర్రవాడి చదువుమీద! ఆ ముండతో తిరిగి చదువు పాడుచేసుకుంటే, డబ్బు పంపనంటే చదువు మానేసి, ఆ పిల్లతో బిచ్చమెత్తుకుని బతుకుతానని రాశాడు ఆ సుపుత్రుడు."

"ఆ పిల్ల చాలా అందమా ఏమిట్రా? చూశావా నువ్వు?"

"ఏం అందం లేదు ఏమీలేదు" అన్నాడు లింగరాజు బిట్టర్‌గా.

"ఐతే?"

"అందమెందుకోయ్! సినీమా తెరమీద చూస్తే చాలు, అన్ని అందాలూ కల్పించుకుంటారు."

"అదేమిటోయ్, ప్రత్యక్షంగా మనిషిని చూస్తో...."

"కాని, నాటకాల కూర్మయ్యని ఎరుగుదువుగా! నెల్లూరులో పెన్న దుబ్బుల్లో ఆతన్ని అనుగ్రహించిన జడ్జీగారి కూతుర్నే మంటావు? చాలా అందమైనది, చదువుకున్నది. నాటకాల మహిమ."

మాటలు ఆపి సముద్రంకేసి చూస్తున్నారు. తమ బుద్ధికి మించిన యీ కామరహస్యాన్ని ఏమన్నా చెప్పగలదేమో ఆ రహస్యనిధి అన్నట్టు.

తాసిల్దారుకి చిన్నతనం జ్ఞాపకం వొస్తోంది.

"చాలా సహజమోయ్. నేను ఓ నిజమైన కథ చెపుతాను వినండి" అంటో సిగరెట్టు వెలిగించాడు.

• • •

"అప్పుడు ఐదోఫారం చదువుతున్నాను. యవ్వనం వొస్తోందని నాకు గాని ఎవరికి గాని గుర్తులేదు. ఇంకా పొట్టి లాగుల్లోనే వున్నాను. అప్పుడప్పుడు క్లాసులో ఆడపిల్లలకేసి చూచినప్పుడు ఆ ఇరుకులాగు పెట్టే ఇబ్బంది కూడా నాకు సరిగా గుర్తురాని రోజులు. పాఠాలూ, ఆటలూ తప్ప ఆ రోజుల్లో సినీమాలా, పాట కచేరీలా, చలం పుస్తకాలా!

"ఆడవాళ్ళ నాటకం కంపెనీ వొచ్చింది మా వూరు. మా నాన్నగారే ఆ వూరికి పెద్దమనిషి కావడంవల్ల ఆ నాటకంమొగ వాళ్ళు వొచ్చి ఆయన్ని ఆశ్రయించారు. మా కుటుంబమంతా టిక్కెట్లు లేకుండానే ప్రతి నాటకానికీ హాజరైనాము.

ఆడవాళ్ళే మొగవేషాలుకూడా, ముఖ్యపాత్ర లన్నీనీ.

నాటకాల glamour ఎప్పుడూ పోదనుకుంటాను. ఈ

నాడైనా చూసిన నాటకం, ఎరిగిన వేషాలవాళ్ళయినాసరే, ముందు ఆ దప్పులు, గుంపూ, లైట్లూ, నిరీక్షిస్తో కూచోడం, తెర కదలడం, ఏం చూడబోతున్నామో అనే ఆలోచనలూ-ఆ చిన్నతనంలో ఆ మొదటిరాత్రి ఏమైనానో! లోపల్నించి మంగళహారతి, టెంకాయ కొట్టడం, అవ్యక్తమైన మాటలు, చిన్న నవ్వులు. మనుషులు చీరెకుచ్చెళ్ళతో పరిగెత్తుతున్న చప్పుడు, తెల్లని మోచేతి భాగం తెర సందులోంచి కనిపించడం.

"రెండో రంగంలో, రాజకుమారుడు రంగంమీద ప్రవేశించాడో లేదో, ఈకె తురాయీ, వంపుతీరిన మీసం, చమ్కీకోటూ, లాగూ, కత్తీ—ఆడదని తెలీదుసుమా నాకు. నా హృదయం ఒక్క నిమిషంలో ఆ రాజకుమారుడి దయ్యింది జీవితంలో ఒక్క పెద్ద మెరుపు మెరిసినట్టు. ఇంక ఎన్నడూ ఇంతవరకు నే నట్లా ప్రేమించలేదు. నాటక పాకలు తెలుసుగా నీకు—ఈనాటివీ అట్లానే వున్నాయి. రెండు ఆరిపోయ్యే గాసు లైట్లూ, కింద దుమ్మూ, పైన రేకులూ, మూడు చిరిగిపోయిన తెరలూ-కాని ఆనాటినించి ఆ స్థలమంతా స్వర్గ మయిం దనుకో. నేను ఎదిగాక మైసూరులో దసరా ఉత్సవాలు, కాంగ్రెసు, park fairs-ఎన్నో చూశాను. కాని అట్లాంటి అనుభవం ఎన్నడూ కలగలేదు, మళ్ళీ తరవాత జీవితంలో. మరి మనసుకే కల్పనా గుణం పోతుందో, ఎంత చిత్రమైనా మామూలై పోతుందో, ఎదిగినకొద్దీ!

ఆ మాయ ఒక్కరోజు కాదు. మూడు నెలలు. ఆ రేకులూ, మట్టినేలా పగలు చూసినా సరే గుండె కొట్టుకునేది. అదో స్వర్గం, తెర లోపల్నించే పాడుకుంటో రంగం మీదికి వొచ్చిన ఆ రాజకుమారుణ్ణి చూసిన నిమిషం నించి.

అతను తెరలోపలికి వెళితే దీపా లారిపోయినట్టయింది. మళ్లీ ఎప్పుడు కనబడతాడు? అతను తెర వెనకకి వెళ్ళలేదు. ఎక్కడికో గొప్ప హర్మ్యాల్లోకో, అంతఃపురాల్లోకో వెళ్ళాడనే.

ఇంటికి వెళ్ళిన తరవాత అమ్మా, అక్కయ్యా, నాన్నా చాలా సేపు ఆ నాటకం సంగతే మాట్లాడుతున్నారు. వాళ్ళకీ నాలో సగం వెర్రెక్కింది. మర్నాడు నాటకం ప్రారంభం కాక ముందే వెళ్ళాం. ఎవరో వొచ్చి అమ్మనీ వాళ్ళనీ తెరవెనకాలకి రమ్మని పిలిచారు. తెర వెనకాలకి! వాళ్ళల్లోకి! ఆలోచించకుండానే మొగవాళ్ళల్లోంచి చివాలున లేచి నేనూ వాళ్ళ వెంబడి వెళ్ళాను. మంగళహారతికి సిద్ధమౌతున్నారు వాళ్ళు. వాళ్ళమధ్య నారాజకుమారుడు. ఆ పుణ్యస్థలాన్ని తొక్కడానికి అర్హత వుందా అన్నట్లు వెనకగా బెదురుతూ నుంచున్నాను నేను. అమ్మ వాళ్ళతో చనువుగా మాట్లాడుతోంది. వాళ్ళ మెళ్ళల్లో వజ్రహారాల్ని చేత్తో పట్టుకుని చూస్తోంది అమ్మ.

"వృత్తి పూసలే" అంది.

వాళ్లు నవ్వారు.

"వజ్రాలమల్లే మెరిశాయి నిన్నరాత్రి" అంది.

"ఆ మనుషులూ వృత్తి పూసలే" అన్నారు మానాన్న ఆ రాత్రి. నా కెంత కోపం వచ్చింది!

అదేమిటి అమ్మ ఆ రాజకుమారుల్ని రాచకుమార్తెల్ని అంత దగ్గిరిగా తాకుతుంది, అంత చనువుగా నవ్వుతుంది? ఎన్నటికన్నా నా కా అదృష్టం కలుగుతుందా?

కొంతసేపటికి రాజకుమార్తె నన్ను చూసి "మీ అబ్బాయా?" అంది.

నేను కరిగి నీరైనాను. నన్ను! నన్ను ప్రత్యేకించి పలికింది. శ్రీ మహావిష్ణువు ప్రత్యక్షమై నుంచున్నా అట్లా అవుతానా?

"రా నాయనా దగ్గిరికి రా" అని రాజకుమార్తె. నే నేమైనాను? దగ్గిరికి వెళ్ళాలని ఒకటే వుబలాటం. కాని సిగ్గు, గౌరవం, ఇంకేమేమిటో! కదల్లేను.

తెరలోనించి వెలుపలి దీపాల కాంతి, వాళ్ళ రంగు మొహాలమీద, ఆ పెదిమల ఎరుపు, చంపల తళతళ, ఆ చీరెల కింద మిస్టరీ! ఎన్నటికన్నా జన్మలో ఏ అందాలు చూసినా, మళ్ళీ మనసు అట్లా అవుతుందా! స్వర్గంలో అప్సరసల్ని చూసినా! నా చిన్ననాటి కళ్ళ కొత్త యవ్వనపు దివ్యదృష్టి! మళ్ళీ ఏ దేవతలో కటాక్షిస్తేనే తప్ప!

మా అక్క రాజకుమారుడి మీసాల నల్లరంగును తాకి నవ్వుతోంది. పరాయి యువకుణ్ణి!

"ఎంత బావుందో మీ చీరె? ఎంతకి తీశారు?" అన్నాడు రాజకుమారుడు.

ఎక్కడో మనసులో ఆ మాటలు, నా ఊహా కల్పనా అందాలకి సరిపడక గొడవ చేస్తున్నాయి. కాని అంకురించే యవ్వన కాంతులకి గొప్ప ఆధారం దొరికింది. వాటిని ఆర్పగల శక్తి యీ ముసలి ప్రపంచానికి లేదు.

ఒక్క కాలానికి తప్ప!

ఇంటికి వెళ్ళి పడుకుంటే అనేక కలలు. చెవుల్లో అవే పాటలు, కళ్ళముందు అవే రూపాలు.

సాయింత్రం తక్కిన పిల్లలతో కలిసి ఆ నాటకాలు మళ్ళీ. ఎంత వల్లించినా బడి పాఠాలు వొప్పచెప్పలేని నాకు ఆ నాటక

మంతా కళంతా వొచ్చేసింది. వెదురు బద్దల కత్తులుగా, ఇటిక పొడుము రంగుగా, దూకి ఎగిరి, శత్రువులతో యుద్ధాలు చేసి, రాజకుమార్తెను లక్షించేవాణ్ణి.

మా ప్రేక్షకులు మా అక్కయ్య వొక్కతే, మాకు సలహాలిస్తో, పోర్షను అందిస్తో, మెచ్చుకుంటో రెండు రోజులు చూసి, మూడోరోజున అమ్మకి ఫిర్యాదు చేసింది, సాయంత్రాలు చదవకుండా నాటకాలు ఆడుతున్నానని. ఇదివరకుమాత్రం చదివానా సాయంత్రాలు ఆడుకున్నాను గాని! ఆ ఫిర్యాదు విని సంతోషించి మా అమ్మ కూడా మా నాటకాలకి హాజరవడం ప్రారంభించింది.

అమ్మా వాళ్ళు అసలు నాటకాలకి వొచ్చినా రాకపోయినా ఎవరో ఓ బంధువులతో ఎట్లాగో వోలాగు ప్రతి నాటకానికీ హాజరైనాను. రోజు విడిచి రోజు నాటకం. వాళ్ళకి నాలుగయిదు నాటకాలే తెలుసు. అవే తిరిగి తిరిగి చూపిస్తున్నారు, అన్నీ కంఠోపాఠమైనాయి నాకు. వీలైనప్పుడల్లా ఎవరితో వొకరితో నాటకం ముందే లోపలికి వెళ్లి వాళ్ళను చూసి వొస్తో వుంటాను. మాటల్లో కాకపోయినా, నేను వాళ్లకి పరిచయం. సాయంత్రం మా నాటకాలు, రాత్రి నిజం నాటకాలు. పగలంతా బళ్లో కూడా కలలు, వాళ్ళని గురించే వూహాలు. వాళ్ళతో పరిచయం కావడం, నన్ను తెలిసినట్లు పలకరించడం, నన్నూ సహాయం చేయనీయడం. అంతకంటె కలలు కనడానికి వయసులేదు. కాని ఆ మాధుర్యం వుంది. నేను పురుషుణ్ణి, వాళ్లు స్త్రీలు. మావూరి రౌడీలు కొందరు అల్లరి చెయ్యాలనీ, తెర వెనకాలకి జొరబడాలనీ ప్రయత్నాలు చేస్తున్నట్టు కూడా తెలుసు నాకు, అట్లాంటిదేమన్నా జరిగితే నాటకం స్త్రీలని ఎట్లాగో రక్షించడానికి నేను సిద్ధంగావుండాలని కాచుకుని

వుండేవాణ్ణి. ఆ నాటకానికి వొచ్చిన ప్రతి మనిషి రౌడీగా కనపడి, నాకు విరోధి అయ్యేవాడు. ఆ దినాలన్నీ ఆ నాటకాల అందా లలో ఆ నర్తకుల ఆదరాన్వేషణలో బతికాను.

తను కాపరానికి వెళ్ళినప్పణ్ణించి మా అక్కయ్యకి నామీద పదింతలు శ్రద్ధ పెరిగింది. ఇంటికి ప్రతి వుత్తరంలోనూ నే నెట్లా చదువుతున్నానో, బుద్ధిగా వున్నానో అమ్మని అడుగుతోంది. నన్నెట్లా తన్ని చదివించాలో, గొప్పవాణ్ణి చెయ్యాలో సలహా లిస్తోంది. తాను పుట్టింటికి వొచ్చినప్పుడు ఆమె దృష్టి అంతా నా మీదే వుంటుంది. నేను కూచోడంలో, భోజనం చెయ్యడంలో, చదువులో, మాటలో, అన్నిట్లోనూ నాలో వేలకొలది లోపాలు కనపడి మా అమ్మతో మాటాడేది. ఆమె నామీద సరైన శ్రద్ధ చూపటంలేదని, అవసరమైనంత తిట్టడంలేదని, నాన్నగారితో చెప్పి తన్నించటంలేదని. అదంతా ప్రేమ అని నమ్మమంటారు పిల్లల్ని. తామూ నమ్ముతారు పెద్దవాళ్లు. మా బంధువు లంతా పొగిడేవాళ్లు మా అక్కయ్యని, తమ్ముడిమీద ఎంత ప్రేమ అని. పెద్దవాళ్ళు ఎప్పుడూ తెలుసుకోలేని దేమంటే పిల్లలు మూర్ఖులు కారని, లోకపరత్వం, అబద్ధం, ఇంకా మనసులమీద కమ్మని పిల్లల మనసులకి వాస్తవాన్ని తెలుసుకునే స్వచ్ఛమైన శక్తి వుంటుందని. పిల్లలకు తెలీదు, కాని వాస్తవమైన విలవలు, యీ మాయ తెరల్ని తొలిగించి రిజిష్టరు చేస్తూనే వుంటుంది వాళ్ల మనసు। జాగ్రత్తగా వెతికి వెతికి నూరిపోసేది అమ్మకి, నా మిత్రు లందరు రౌడీలు, నా ఆటలు దౌర్జన్యాలు, నా మాటలు బూతులని ఏరి చూపుతో. కాపరానికి వెళ్ళకముందు నాతో చీవా

ట్లుతినే పిల్ల—అక్కయ్య ఆ కార్యం గదిలోకి వెళ్ళి రాగానే, ఆ వొక్క పనితో ఆమెకి ఒక స్థానం, గౌరవం, విచక్షణ, విమర్శన, పీఠంమీద ఆసనం, అన్నీ కలిగినట్టు అనుకుంటోంది. ఆమె గోల ప్రారంభించింది నేను నాటకాలు చూసి ఎందుకూ కొరగాకుండా పోతున్నానని.

ఆనాటి రాత్రి నాటకం ప్రారంభించడం ఆలస్యమయింది. హాలులో కలవరం. అంతకు ముందే నేను లోపలికి వెళ్ళినప్పుడు నా రాజకుమారుడు కనిపించలేదు. గడ్డంసాయబు వేషం వేసి, 'ఇస్కీ మావురే బెల్లం' అని అప్పుడప్పుడు సరైన కథపట్టులో అనడం తప్ప పనిలేని మానేజరు తెర ముందుకువొచ్చి, రాజకుమారుడికి జబ్బుచెయ్యడంచేత ఆలస్యంగా ప్రారంభమౌతూందని చెప్పి క్షమార్పణ అడిగి లోపలికి వెళ్ళాడు. అతని వెనకనే నేనూ లోపలికి వెళ్ళాను. నా రాజకుమారుడికి జబ్బు!

అప్పటికే నా రాజకుమారుడు రంగు పూసుకున్నాడు. మోచేతులవరకూ కంఠం కిందికీ తెలుపు, తక్కింది కారు నలుపు. కాని నా కా భేదం ఆనాడు గుర్తులేదు, రెవికమీద ఓ గుడ్డని బిగించి కట్టుకుంటున్నాడు, కోటుపైకి తన స్త్రీత్వం కనపడకుండా నని ఇప్పుడు తెలుసు నాకు. అందరూ మంగళహారతి పాడుతున్నారు. జబ్బుతో వాడిపోయిన అతని మొహం కేసి చూస్తో, నా హృదయమంతా ఆమెకి ఇచ్చేసి దూరంగా నిలబడ్డాను. ఒక కొవ్వొత్తి కాంతి ఆమెమీద పడుతోంది. విరబోసుకున్న జుట్టు నల్లని వీపుమీద పమిట కిందకి వొదిలేసింది. ఎర్రని పెదవులు, తీర్చిన కనుబొమ్మలు, సన్నని మీసం. అటునించి నాటక ప్రారంభంలో నా గుండెలు కొట్టుకునేట్టు చేసే మంగళహారతి.

ఇటూ అటూ చూశాడు రాజకుమారుడు నిస్సహాయంగా. ఎవరూలేరు నేను తప్ప.

అలసిపోయిన కంఠంతో "నాయనా! ఇలా రా" అంది. ఆకాశంనించి చుక్కలు మెరుస్తో లోపలికి వొచ్చి మాచుట్టూ నాట్యమాడాయి. సిగ్గుగా దగ్గిరికి వెళ్ళాను. ఆడది అని నాకు గుర్తుకు రాలేదు. కాని తెలుసు. మీకు అర్థమౌతోందికదూ ఆ చిత్తవృత్తి! ప్రతిదీ స్థిరంగా తెలిసిపోయిన మన యీనాటి గడ్డు మనసుకి అందదు, అలికినట్టు. మారినట్టు, కలిసిపోతున్నట్టు తోచే ఆ చిన్ననాటి దృష్టి. పధ్నాలుగేళ్ళు నిండిన నాకే అట్లా వుంటే, కొత్తగా లోకం చూసే శిశువులకు ఎట్లా కనపడతాయో యీ వొస్తువులూ, మనుషులూ అనుకుంటాను. గంతులేసే ఆవు దూడ కళ్లలో కనపడుతుంది ఆ కొత్తదనం, ప్రతిదీ కళ్లు తెరిచి చూసి చేతులు జాచే పసిపిల్లల భంగిమలో. ఆమె ఆడది అనే నిశ్చయమైతే! పమిటలేని ఆమె చాయలకు వెడతానా? ఈనాటి కైనా వెళ్ళగలనా?

"రా నాయినా, దగ్గిరికి. ఈబట్టని వీపున బిగించి పిన్నులు పెట్టు" అంది.

నే నేమైనాను? అలాటి నిముషాల్లోనే యీ మనుష్య జీవితపు గొప్ప విలవలు అర్థమౌతాయి. అంత ఆనందం ప్రసాదించిన యీశ్వరుడిమీద అప్రయత్నంగా కృతజ్ఞత కలుగుతుంది. ఈనాడు అది రాదు. కాని ఓనాడు అనుభవించాము. ఆ ఆనందం యీ భూలోకానికే, మనుషులకే. అన్నీ తెలిసిన దేవతల కెట్లా కలుగుతుంది?

వొణుకుతున్న వేళ్ళతో ఆ వీపును బిగించాను. మేలు కుంటున్న నా పురుషత్వం నాకు తెలీకుండా గంతులేస్తుంది. నాలో ఉప్పొంగి వేళ్ళలో, నా కళ్ళలో జ్వలించి, నా వూపిరిని నా కంఠాన్ని నొక్కుతోంది.

తరవాత ఆ వల్కలాన్ని సర్దాను.

"Thanks" అనేందుకు తెలుగు మాట లేకపోవడం ఎంత దురదృష్టం. నా వంక నా కళ్ళలోకి చూసి చిరునవ్వు నవ్వింది ఆమె, అతను రాజకుమారుడు.

"నీ పేరేమిటి నాయనా?"

"మాధవరావు"

"చదువుకుంటున్నావా?"

"ఊఁ"

"పెళ్ళయిందా?"

"లేదు."

ఆమెపక్కన నుంచుని కోటు, కత్తి అన్నీ అందించాను.

రాజకుమార్తె పాట వినబడుతోంది. దీనమైన ఆ పాట మధ్యలో, దర్శకుల చూపుల్ని వెలిగిస్తో రాజకుమారుడు ప్రవేశిం చాలి రంగంమీదికి. నాకు తెలుసు.

"పాట!" అన్నాను.

ఎంత దయతో నవ్వింది!

"వెడుతున్నాను....చూడు....సరిగా వుందా? జుట్టు కన బడటంలేదు కదూ?" అంటోంది అద్దంలో తనని చూసుకుంటో. అద్దంలోంచే నన్ను చూస్తో, పెదవుల్ని ముందుకి చాచింది ముద్దువలె.

హడలిపోయినాను. మూర్ఛపడతా ననిపించింది కాని ఆ ఆవేదనలో "పాట. పాట. వెళ్లాలి" అంటోంది నా మనసు.

"పాట" అన్నాను పైకి.

"పాడనీ"

అని తీరికగా అద్దం పెట్టేసి, నా వేపు తిరిగింది. ఎంత ధైర్యం, ఎంత స్వేచ్ఛ! అంటే తనకోసం ఇట్లా పాడుతో వుండవలసిందే, తను వెళ్ళతలుచుకున్నదాకా! రాజకుమారుడు మరి.

"వాళ్లు బావుండలా. వెళ్ళి గొంతు చించుకోవాలి." అంటో బద్ధకంగా బైలుదేరింది. ఆ బద్ధకం పోగొట్టడానికి నా రక్తం ఔషధంగా ఇద్దును. ఆమె పాదాలు గట్టిగా నడప నక్కర్లేకుండా, నా వొంటిని ఆ నేలమీద పరుద్దును! ఎలాగో నా లోపలి ఆరాధన అర్థమయింది గావును, ఆ నాటిరాత్రి ఆమెకి. నా పక్కన ఆగి, నా చంపల్ని వేళ్ళతో పట్టుకుని వూయించి, ఒక్క పరుగు తీసింది.

అట్లానే నించునిపోయినాను: యత్నించి కూడా అడుగు కదల్చలేను. ఆ అద్దం, ఆమె వేళ్ళు తాకిన ఆ రంగులు, ఆమె విప్పివేసిన ఆ చౌక చీరె, అన్నీ, అన్నీ వెలలేని ఐశ్వర్యాలు! నుంచున్నాను. బైట పరుషవాక్యాలు, ఆ కథానాయకిని చెరవెట్టిన నీచుడినించి - కత్తియుద్ధం, పద్యాలు, వీరకీర్తనలు, డ్యూయట్లు.

రంగమైపోయి, నలుగురూ గబగబా లోపలికి వొచ్చారు. ఆమె నా వంక చూసి విసుకుగా "ఇక్కడ ఎందుకు, బైట వెళ్ళి కూచుని చూడు" అంది.

హడిలిపోయినాను. దీపాలారిపోయినాయి. కాళ్ళు తడబడుతో వెళ్లాను. ఏం చేశాను నేను అంత ఆగ్రహానికి?

ఈనా డైతేనా! కులాసాగా—

"ఆడవాళ్లు, వాళ్ల చిత్తవృత్తికి ఓ అర్థం వుందా? బుద్ధి లేనివాళ్లు" అనేసి, ఆ వేపుకి పోము.

కాని ఆనాడు ఆమె అనుగ్రహం మళ్ళీ సంపాయించిందాకా నిలవగలనా? నాటకం చూడలేదు. కళ్ళ నీళ్ళు, గొడవ పడే గుండె అడ్డమైనాయి. రాత్రి నిద్రలేదు. మళ్లీ, రాత్రి ఎప్పుడవు తుంది? కాని ఎట్లా చూస్తుందో నన్ను! అసలు నావంక చూస్తుం దా? ఏమైనా వెళ్ళకుండా వుండలేను.

అక్కయ్య నాటకాలవాళ్లని తిట్టిపోస్తోంది. వాళ్ళు చేసిన పాపమల్లా, నన్ను లోపలికి రానిస్తున్నారనో, లేక తనకన్న వాళ్ళని ఎక్కువగా తలచుకుంటున్నాననో, ఇష్టపడుతున్నాననో! కాని నాటకాలకి ఉచితంగా వొస్తుంది, లోపలికి వొచ్చి వాళ్ళతో కులాసాగా మాట్లాడుతుంది, వాళ్ళని పొగడుతుంది. బైటికి వచ్చి తక్కిన ఆడవాళ్ళముందు బడాయి చూపిస్తుంది. వాళ్లు తనకి తెలు సునని వాళ్ళ ఆంతర్యాలు మాట్లాడుతుంది.

చిన్నతనంలో ఈ చౌర్యం చాలా బాధ పెడుతుంది పిల్ల ల్ని. తాము ప్రేమించే మనుష్యుల్నే అర్థంకాకుండా చేస్తుంది.

నా వయసుకి ఈవేషాలూ, అబద్ధాలూ అర్థంకావలసిందే నాకు. కాని అమ్మా నాన్నా చాలా సూనృతంకలవాళ్లు. ముఖం ముందు ఓమాట, వెనక ఓ మాట తక్కువ వాళ్ళలో. ముఖ్యం నన్ను ఇబ్బందిలో పెట్టరు. బంధువుల్ని తిట్టుకుని పిల్లలముందే, ఆ బంధువుమీదే తమలో కలిసి ప్రేమ నటించమంటారు పెద్దలు.

మా అక్కయ్యకి మా అమ్మా నాన్నమీద కూడా గౌర వం కొంత తగ్గింది, లోకానికి పనికిరాని వ్యర్థులని. అత్తవారి యింటికి వెళ్లి చాలా అబద్ధాలు నేర్చుకుంది.

ఎందుకో ఆ రాత్రి నాటకానికి నేను వెళ్ళకండా చెయ్యాలని పట్టుపట్టింది అక్కయ్య. మా బావకూడా జోడైనాడు. తన బావమరిది ఆవిధంగా గాడిద అయిపోతోంటే, నాటకపాకలు పట్టుకు తిరుగుతోవుంటే, తనకి అప్రతిష్ఠ అన్నాడు. మా నాన్నా అమ్మా ఏమీ అనలేదు. ఏరికోరి తెచ్చుకున్నాం ఇతన్ని, అతనిలో కలిసి మన పిల్ల ఇట్లా అయింది, అనుభవించాలి అన్నట్టు చూస్తున్నారు నాన్న అని తెలుసుకున్నాను నేను కొన్నేళ్ళకి.

నేను మాత్రం వెళ్ళితీరాలని నిశ్చయించుకున్నాను. ఏమైనా సరే. ఆమె మళ్ళీ నామీద దయగా నవ్వేందాకా నేను బతకలేను.

నేను బయలుదేరుతోవుండగా మా బావ అడ్డమైనాడు అధికారంగా "ఎక్కడికి?" అన్నాడు. నేను తలొంచుకుని పరిగెత్తాను. తిరిగి వొచ్చాక ఏమైనా కానీ, ముందు నేను వెళ్ళాలి!

కొట్టుకునే గుండెలతో పరిగెత్తుకుని సరాసరి నాటకంపాకలోకి వెళ్ళి తెరపక్కగా నుంచుని చూస్తున్నాను. మా నాన్నగారి ఆధిక్యతవల్ల నాకు చొరవ అవూళ్ళో ఎక్కడికైనా సరే. యీ నాటకం పాకలోనూ అంతే. అందరూ గుంపుగా పోగై తొరతొరగా తయారౌతున్నారు. నెట్టుకుంటో నవ్వుకుంటో, అరుచుకుంటో. "ఆ కత్తి ఇట్లాతే. Puff అందియ్యి. నీకేం బుద్ధిలేదుటే, వొదులు." ఇట్లాంటి కేకలు. మధ్యమధ్య బూతులు. వాళ్ళ తక్కువజాతి భాష, తేలిక నవ్వు, చపక వేళాకోళాలు, అర్థంలేని కోపాలు, ఇవేమీ ఆనాడు నాకళ్లు తెరవలేదు. ఇంకోళ్లలో ఐతే, నా సహాధ్యాయులలోనైనా, వెంటనే నాకు అసహ్యం కలిగేది. కాని ఆమెమీద నా అనురాగం, ఘనత, వాళ్లందరి మీదకీ కూడా ప్రసరించింది. ఓ మైకంలో, కలలో బతుకుతున్నాను. అజ్ఞానంలో

నని మీరన్నా నిజమే కావచ్చు. చచ్చిపోయింతరవాత ఎక్కడో మేలుకోవడమే వుంటే, పాత జీవితంలో అట్లాంటిఅంధకారంలో బతికామని అనుకుంటామేమో! కాని నా ఈనాటి వాస్తవం ఏమీ ఉన్నంత ఆనందం కాదు ఆనాటి మాయకన్న!

నేను వాళ్ళమధ్యకి వెడితే, ఒక మొగవాడు వచ్చాడనే ధ్యాస వొచ్చేదికాదు వాళ్లకి. నాముందే బట్టలు మార్చుకునే వారు. అవతల వారి మనసులో ఆ సిగ్గు లేకపోతే, అసలువాళ్ళ మనసులోనూ వుండదంటారు. అదీగాక నా వయసుకి చిన్న శరీరం నాది. రైళ్ళలో ఇంకా అరటిక్కట్టే నాకు. అదీగాక వాళ్ళ మధ్య మొగాళ్ళు రంగులు వేస్తో రెవికలు సర్దుతోఉంటే, మొగ వాళ్లదృష్టి వాళ్ళని ఇబ్బందిపెట్టడం ఎప్పుడో మానేసింది అని తెలుసు.

చివరికి నా రాజకుమారుడి దృష్టి నాపైని నిలిచింది. చాలా నీరసంగావుంది ఆమె. నాపంక చూసి లోపల నవ్వుకుని—

"ఏం! మళ్ళీ నా రొమ్ములు బిగించాలని వొచ్చావా? బాగా మరిగాడు" అంది.

అందరూ పెద్ద నవ్వు నన్నుచూసి.
"ఏమిటి? ఏమిటి?" అన్నారు.
"నిన్నరాత్రి..............."
ఇంక బైటికి ఒక్క పరుగుతీశాను.

చాలా కోపం వచ్చింది నాకు. కాని ఏంలాభం? ప్రేమించిన మీకు అర్థమౌతుంది. కోపం వొస్తుంది ప్రియురాలిమీద. ఆమెను నరకాలి, చంపాలి, లేక రక్షించమని పాదాలమీద

వాలాలి. అంతేగాని మనకేమని ఉపేక్షించి వొదులుకోలేము. కాదూ—అనాడు అంతే నేను!

నాటకం చూడలేదు. పాక వెలపలినించి వినపడే పాటల ద్వారా మాటలద్వారా నాటకాన్ని వెంబడిస్తోనే వుంది వెనక మనసు. ఆమె అనుగ్రహాన్ని సంపాయించడం ఎట్లాగా అని మధ్య మధ్య ఆలోచన. కసి ఎట్లా తీర్చుకోవడమా అని నాటకశాలకి నిప్పంటించడం దగ్గరికి పోయినాయి వూహాలు! ఓ మూల అంటించి, యోధుడిమల్లే ఆమెను రక్షించాలి. కాలిపోనీలేను!

చివరికి ఆమెను వొంటరిగా కలుసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాను. ఎట్లా? నాటకమంతా తిరగవేసుకున్నాను మనసులో. ఈ కొత్త నాటకములో అతను స్త్రీవేషంతో అంతఃపురంలోకి వెడతాడు. నా రాజకుమారుడు, తనని కనుక్కున్న శత్రువులతో ఆడవేషంలోనే యుద్ధం చేసి తప్పించుకొని బైటపడతాడు. ఆ యుద్ధం జరుగుతూవుండగా వెళ్లి, సైడుకర్టెన్‌లో నుంచున్నాను. ఒక్కదూకుతో ఆమె నామీద పడ్డది, విచ్చుకత్తితో సహా. గట్టిగా కావలించుకుని పట్టుకున్నా. ఆశ్చర్యంతో మొహమెత్తింది. నేను కావిలించుకోవాలనుకోలేదు. నేను పడిపోకుండా ఆమెని పట్టుకున్నాను. నా తప్పు తెలిసి హడిలిపోయినాను. ఆమె స్త్రీ. బనారసు చీరె, నగలు, కోమలమైన ముఖం— నా వొళ్ళు ఏమయింది?

ఆమె తలెత్తి నన్ను చూసింది. కాని నా చేతుల్లోంచి తప్పించుకోలేదు; తీసెయ్యలేదు. ఆమె నేనూ ఒకటే ఎత్తు, కాని, నా చేతులు చాలా సన్నం!

పకపక నవ్వింది. చప్పున ఆపింది శబ్దమౌతుందని జ్ఞాపకం వొచ్చి.

'కుర్రాడా! కుర్రాడా!' అంది. నేనంతా కావలిసే పన్నాగం పన్నా ననుకుంది గావును. అపు దేమీ ఆలోచించలేదు. ఇంకా నా చేతుల్లోనే వుంది ఆమె. మరి ఆక్షణాన ఎదిగానో నామొహాం ఎట్లా మారిందో తెలీదు. ఆమె కావలిసే నన్ను అనుకుంది, అనుకున్నాను. కాని ఆమె యుద్ధంలో అలిసి అనుకుంది నన్ను, జబ్బునీరసం వల్ల!

నీరసంగా, "కొంచెం మంచినీళ్లు" అని నామీద బరువు వేసి కళ్లు మూసుకుంది. ఏం చెయ్యను? ఎట్లా వొదలను? ఎట్లా మంచినీళ్లివ్వను? ఏం చేస్తే, మళ్లీ ఏం కోప్పడుతుందో, నా దేవి!

రెండునిమిషాల్లో కళ్లు తెరిచింది. అతిభద్రంగా కూచో పెట్టి కుండలోనీళ్లు తెచ్చి యిచ్చాను. ఆ ఎర్రని పెదిమలతో తాగి, నవ్వింది.

"ఇందాక వెళ్లిపోయినావు; కోపం వచ్చిందా?"

"ఊ- ఎందుకు నవ్వావు?"

"ఎంత అభిమానం! ప్రతిరోజూ నీచేతే బిగించుకుంటాను రొమ్ము. కోపం పోతుందా?"

"నీ వొళ్లు ఎట్లావుంది?"

"ఎట్లా వుందని చెప్పను? జరం."

"జరం!"

"మందు తీసుకుంటున్నావా?"

"మందు! నా కెవరు మందు తెచ్చిపెడతారు?"

"నేను తెచ్చిపెడతాను."

"నువ్వా!'

"ఎందుకు ఈ వేషం వేసి యుద్ధాలు చేసీ అలిసిపోతావు?"

ఏమిటో, నా కంఠంలో ఆమెకి ఏం వినపడ్డదో, కళ్ళనిండా నీళ్లు నిండాయి. చంపలమీద కారాయి. ఎట్టా తుడుచుకుంటుంది? నా కప్పుడు తెలీదు, బనారసుచీర- నీళ్ళింకవు. పైగా ఎరుపు కూడాను. ఇటూ అటూ వెతుక్కుంటోంది. ఇంకా కుర్రాళ్ళు ఆనాడు అత్తర్లు వేసిన జేబురుమాళ్ళు ఎరగరు. నా చొక్కాతో తుడిచాను ఆమెకళ్ళని. దాంతో ఎందుకో ఆపుకోలేక ఏడ్చింది నా బుజంమీద చెయ్యేసి.

ఏం చెయ్యను! ఏం చెయ్యను! ఎందుకింత చిన్నవాణ్ణి ఇంకా!

అట్లా అనుకుంటోనే ఎదుగుతారు, పసిపిల్లలు పిల్లవాళ్లగా, పిల్లవాళ్ళు యువకులుగా, ఏవేవో చెయ్యాలనే కోర్కెలతో, తొరగా ఎదగాలనే ఉబలాటంతో అంతసేపూ అనుభవించే అదృష్టాన్ని, నిర్వ్యాజమైన ఆనందాన్ని, వెనక్కి వొదిలేసుకుంటో.

"నాయనా! ఏం దయ నాయనా, యీ దిక్కుమాలిన దానిమీద?"

అని నా తలని రొమ్ముకి అద్దుకుంది.

ఈనాడు తెలుసు నాకు. ఆమె చాలా సాధారణమైన స్త్రీ. తెలివిలేదు, సంస్కారం లేదు, సంఘంలో నీచురాలు. అమాయకుడైన కుర్రవాణ్ణి నేను. నేను కట్టుకుంటున్న అందాలు, ఔన్నత్యాలు, నా భావాలు, అన్నీ అబద్ధాలు, వాస్తవ ప్రపంచంలో! ఎదిగిన కళ్ళ సత్యానుభవంలో నవ్వులపాలు!

కాని ఆ నిమిషాన వెర్రి సానుభూతి చూపే నా నిస్సహాయపు ఆదరం వల్ల ఆమె హృదయం నటనలతో, దుమ్ములో పురుషుల మట్టి కోర్కెలలో మకిలిపట్టిన ఆమెఆత్మ లోపలినించి, నా నిర్మలమైన దయవల్ల, కదిలి నాపైకి ప్రసరించిన ఆమె ప్రేమని గమనిస్తే, ఎంత కల్మషంగా కనపడనీ లోకం, మానవులు ఎంత తుచ్ఛులైనా, లోపల యీ పైపై కల్మషాలకి చిక్కక తప్పించుకున్న దైవత్వం ఇంకా లేఎనగలమా ఏ జీవిలోనైనా?

మర్నాడు పొద్దున్నే ఆస్పత్రికి వెళ్లాను. డాక్టరు మా ఇంటి డాక్టరు. ఎవరికి జ్వరమని చెప్పను? మా వాళ్ళకి ఎవరికో జ్వరమని చెప్పడానికి కొంత సెంటిమెంటుకూడాను. ఆమె నాది. ఆమె జ్వరమూ నాదే!

"జరంగావుంది డాక్టరుగారూ?"

"నీకు జరమా? ఎన్ని రోజులనించి?"

"నాలుగు రోజుల్నించి."

"రాత్రంతా మేలుకుని నాటకాలు చూస్తున్నావు కదూ?"

ఆయనా చూస్తున్నాడు.

తాకి చూశాడు నన్ను—

"జరం లేదే!"

"రాత్రిళ్లు వొస్తోంది."

"వుత్త జరమేనా?"

ఆమె దగ్గింది కూడానూ.

"దగ్గు కూడా."

చీటీ రాసి ఇచ్చాడు.

తీసికెళ్ళి కాంపౌండరుకి ఇచ్చాను.

"ఇట్టారండి. నోరు తెరవండి."

ఇదేమిటి నన్ను నోరు తెరవమంటాడు? కాని ఏం చెయ్యను?

ఓ మందుపుల్లపెట్టి కంఠంలోపల కెలికాడు. చేదు. కాఫీ, పెసరట్లూ కక్కాను!

"జరంవొచ్చి పెసరట్లా! ఏం తినవద్దు. సగ్గుబియ్యంజావ."

అంతటితో తీరలా నా అవస్త. ఓ డోసు చేదుమందు తాగించాడు.

ఐతేనేం, బుడ్డిలో మూడురోజుల మందు దొరికింది. ఏ బాధా తెలీకుండా ఆ బుడ్డీ పట్టుకు పరిగెత్తాను, సంజీవిపర్వతం తీసికెళ్లే హనుమంతుడిమల్లే——

నాటకంవాళ్ళు సత్రంలో బస అని తెలుసు నాకు. తీరా గుమ్మం దాటి వెళ్ళిందాకా, ఏం మాట్లాడాలో ఆలోచించుకోలేదు.

ఇంకా అందరూ నిద్దర్లు లేవలేదు. కొందరు కళ్ళు నులుముకుని కూచున్నారు.

ఆ పక్కబట్టలు చూసి ఐనా నాస్వప్నం చెదిరిపోలేదంటే, నా ప్రేమ వెర్రితనాన్నో, ఔన్నత్యాన్నో యోచించుకోండి. మా నాన్నగారు సంపన్నులు. మా మంచాలూ, పరుపులు, దుప్పట్లూ చాలా దర్జాఐనవి మరి.

ఆ బట్టలు, చిరిగిన మురికి దిళ్ళు, నలుపు—కంపు! ప్రేమ వున్నప్పుడు మాలిన్యం దిగులు పుట్టించి ప్రేమలోతుని ఎక్కువ చేస్తుంది. నీతిపేర, దయపేర ఖండించే ఈ లోకపు సంఘాధిపతులకు ఎన్నటికీ అర్థంకాదు ఆ మాట.

వాళ్ళలో ఒక్కరూ నాకు గుర్తురాలేదు. రాజులు, రాణులు, రాక్షసులు, సఖులు అందరూ వికృతంగా కూచుని వున్నారు.

"ఆమె ఎక్కడ?"

"ఎవరు?"

ఏమని అడగను?

"రాజకుమారుడు"

ఇంకేమనాలో తోచలేదు.

అర్థంకాలేదు మొదట. ఒకామె పక్కన నవ్వింది.

"రత్తీ! నీకోసమొచ్చాడే ఈయనగారు!"

"ఎవరు?" అని మూలిగింది చింకిగుడ్డల్లోంచి ఒకామె.

"నీ భర్తుడు!"

చేతిమీద తల నానించి మొఖమెత్తి చూచింది. ఎవరది? ఎవరు?

గుర్తేరాలేదు నాకుకూడా. రంగుపూసుకోకుండా ఆమెను ఎన్నడూ చూడలేదు నేను. నిజానికి మా దాసీది చాలా నయం, నా రాజకుమారుడి కన్న.

"ఇట్లారా? ఏ మొచ్చావు?"

"మందు తీసుకొచ్చాను." అంటో చూస్తున్నాను ఆమెకేసి. ఏమిటీ వికృతమని.

"మందూ?"

"జరానికి."

"నా బాబువి. తీసుకొచ్చావా? నీ తల్లికడుపు చల్లగా. ఎంత దయ అమ్మా నీకు నామీద."

అని నవ్వింది. నా రాజకుమారుడు నవ్వాడు! ఆ పళ్ళ వరస చూడడంతో నా దుస్వప్నం తొలిగిపోయింది. నా రాజకుమారుడు నాముందు నిలిచాడు! కాని ఆ మురికిలో నిలవలేను.

నవ్వాకండి నన్ను చూచి. మాయదుప్పట్లు దళసరి భేదం అంతే.

ఈనాడు తెరమీద చేసే సినిమానటీమణులు అసలు ఎటువంటివారో అనే ఆలోచన వుంటుందా ఇన్నేళ్ళొచ్చిన మీలో యెవరికన్నా?

"మూడు రోజులు. ఇప్పుడూ, మధ్యాహ్నం, సాయంత్రం. అన్నం తినకూడదు."

అంతవరకూ చిన్నడాక్టర్ని!

"సగ్గుబియ్యం జావ తాగూ... " ప్రియుణ్ణి ఆ మాటకి.

"సగ్గుబియ్యంజావా? నా కెవరు కాచిస్తారు."

ఏం చెప్పను దానికి?

సగ్గుబియ్యం జావ కాచి ఇచ్చేవాళ్ళే లేరా నా రాజకుమారుడికి? లోకం చాలా క్రూరరూపాన్ని దాల్చింది. నా మనసులో మనుషులు రాక్షసులైనారు.

"మళ్లీ వస్తాను" అని బైటపడ్డాను.

ఆలోచించాను. ఆ వూళ్లో మా అత్తయ్య వుంది. ఆమెకి నామీద చాలా ప్రేమ. ఎందుకో మరి—ఆమె కొంత వెలి. మా యింటికి రాదు. ఆమెని ఆశ్రయించి, మా స్నేహితుడికి, బీదవాడికి జరమని చెప్పి, జావ సంపాయించాను. మధ్యాన్నం బడి వొదలగానే రెండు గంటలకి ఆ జావ తీసుకుని సత్రానికి మైలున్నరా ఎండలో పరుగెత్తాను.

చాలామంది నిద్రపోతున్నారు. రాజకుమారుడుకనపడ్డాడు.

"ఊ"

"ఏమిటి నాయనా, ఇంత ఎండలో?"

"నీకోసం సగ్గు..."

ఏమిటో తింటోంది ఆమె. కారు నలుపు ఆమె. పెద వులూ చాలా నలుపు.

"ఇంద" అని నాకు పెట్టింది.

పకోడీలు! పకోడీలు!

"ఇదేమిటి? పకోడీలు తింటున్నావు?"

"అన్నం తినవొద్దన్నారుగా నా చిన్నడాక్టరుగారు!"

కాని పకోడీలు!

"తే, జావతే, తాగుతాను. నువ్వు తిను మరి!" అని పకోడీ లన్నీ నా కిచ్చేసింది.

అన్నం తినలేదు నేను. ఆకలేస్తోంది. తిన్నాను పకోడీలు. అబ్బా! ఏమిటిది? ఎంత కంపు—ఎప్పుడు చేసినవో! డోకు. డోకు. కాని ఆమెచేత్తో నా కిచ్చిన పకోడీలు మింగాను రెండు. బడివేళ అయిందని ఆ పకోడీలు పట్టుకుని పరిగెత్తాను. తినలేదు. వాటిని నా పుస్తకాల డ్రాయర్లో భద్రంగా దాచుకున్నాను.

కొన్నాళ్ళు టిక్కెట్టు లేకుండా నాటకాలు చూసినతరవాత అమ్మ అంది "ఆ నాటకంవాళ్ళని భోజనానికి పిలుద్దామా? అని. నాన్నగారు సరేనన్నారు.

"అవును. పిలు పాపం! చాలా నాటకాలు ఫ్రీగానే చూశాం."

వాళ్ళు! మాఇంటికి భోజనానికి! ఇక్కడ మా ఇంటో! నిజంగా జరుగుతుందా? నా కమితంగా ఇష్టమైన భారతంలోని

పంచపాండవులూ వొస్తారంటేమాత్రం అంత సంతోషం వొస్తుందా ? వాళ్లు వొస్తారా ? ఆ రాజపుత్రికలు ! వొచ్చి యీ అన్నం అదీ తింటారా ?

"ఛా——వాళ్ళని పిలుస్తావా భోజనానికి?" అంది అక్కయ్య. నా కంత సంతోషమని ఈ అక్కయ్యకి ఎట్లా తెలుసో !

"ఏం ! భోజనానికి పిలిస్తే !"

"అదేమిటి ! వాళ్ళు బజారుముండలు. ఛీ——వాళ్ళు మన ఇంటికేమిటి ?"

"ఏం వాళ్ళ నాటకాలు మనం చూడటం లేదా? పిలిస్తేనేం?"

ప్రతిమాటా, నా ప్రాణమంతా వాటిమీద ఆధారపడ్డట్టు, వూపిరి బిగపట్టి వింటున్నాను. మా అక్కయ్యగొంతు నులిమితే! దీనికేం పుట్టింది ! దీన్నేనా, చిన్నప్పుడు అంత ప్రేమించాను!

"అయినా వారికి బావుండదు. ఇల్లాంటి ఆడవాళ్ళని అసలు భరించలేరు. ఆయన బ్రహ్మసమాజం. అమ్మో ఎంత పట్టింపను కున్నావేం ? ఇల్లాంటిపనులు చేశారంటే, ఇంక మీఇంటికి రావ డంకూడా మానేస్తారు."

ఆ బ్రహ్మాస్త్రానికి తట్టుకోలేకపోయినారు మా అమ్మా నాన్నా!

"ఏమిటమ్మా! పిలవ్వా భోజనానికి" అన్నాను.

"నీకేం పుట్టిందే ? వాళ్ళు వొస్తె నీకూ నీమొగుడికీ ఏం? మీగదిలో చూచోండి" అన్నాను.

"చూశావా అమ్మా! వీడికెంతవరకు—వచ్చిందో! ఎం దుకూ కొరకాని వెధవగా తయారుచేస్తున్నారు—వీణ్ణి. వీడికి నాట

కాలతో ఏంపని చదువుకోక! ఏం పాసవుతాడు ఈ ఏడు? ఆయన కూడా అదే అంటూన్నారు, ఎందుకూ పనికిరానివా డౌతున్నాడని"

ఇంటి అల్లుళ్ళ అభిప్రాయాలంత శాస్త్రవచనాలు, అనుల్లంఘనీయమైన ఆదేశాలు వుండనే వుండవు!

ఆరాత్రి ఆమెవెంటనే తిరిగాను, జరంతో నీరసపడ్డ సురాజకుమారికి నావల్ల ఏం అవసరం కలుగుతుందోనని. ఇంకా పత్రాళ్ళకి జేబుల్లో డబ్బు గలగలలాడని రోజు లవి. మా అమ్మనడిగి అణా సంపాయించి పిప్పరమెంటు బిళ్ళలు కొని, ఆమె నోటికి అందిస్తున్నాను, ఆ ఎర్రని పెదిమల మధ్యకి. మా ఇద్దరి మధ్య చనువూ, నవ్వులూ, వేళాకోళాలు ఏర్పడ్డాయి. ఈ నాటికీ అంటాను నిజమైన స్వచ్ఛమైన స్నేహం స్త్రీనించి కావాలంటే సంఘంలోంచి దూరంగా వుండే స్త్రీలలో తప్ప ఆ నిష్కాపట్యం దొరకదని. ఎందుకో మరి మన స్త్రీలలో పాతివ్రత్యమూ, ఇయ్యడాలూ పుచ్చుకోడాలూ, మర్యాదలూ తప్ప, లోపల్నించి ఇంకేమీ ఆలోచించని స్నేహం అవ్యాజంగా, మనిషీ మనిషీ మధ్య సంకోచం లేకుండా కలగదు.

కాని స్నేహాల్ని అట్లాగే వొదిలి లోకం వూరుకోదు, తన ముక్కుని మూల మూలలా దూర్చి కలుషితం చెయ్యకుండా.

మొగవేషం మార్చేసుకుంటో, తన కోటువిప్పి నామీద పడేశాడు నా రాజకుమారుడు. ఆ కోటును భక్తితో చేతులో పట్టుకొని....

ఇంతలో గడ్డం మానేజరు వొచ్చాడు.

"ఇదేమిటి? నీకు మతిపోయిందా? ఎవరనుకున్నావు

ఈ అబ్బాయిగారు? నీకు మరీ పొగరెక్కువౌతోందే, రత్తీ! తన్నులు కావాలా?" అన్నాడు.

దిగ్భ్రమచెంది నుంచున్నాను. స్టేజీమీద పక్కలకి వొదిగి వొణికే గడ్డం సాయేబుగాడు నా రాజకుమారుణ్ని అంటున్నాడా ఈ మాటలు! వాణ్ణి దవడపగలకొట్టగల బలమే నాకు వుంటేనా?

రెండు గౌరవాలకి సంఘర్షణ నాలో. నా బైటి గౌరవానికీ, నా లోపలి నామీద గౌరవానికీ.

నిజంగా ఆ సమయంలో గర్వించాలి నేను. ఆమెముందు నన్ను మేనేజరు పైకెత్తినందుకు—మా నాన్నగారి కొడుకునని—కాని నాలోపలి గౌరవం, ఆమె మిత్రుడికింద నన్నంగీకరించిన గౌరవం గాయపడ్డది. పైగా ఆమెని, నా రాజకుమార్తెని తిట్టడం. అప్పటికప్పుడే క్రమంగా నా హృదయాభిషిక్తుడైన రాజకుమారుడికన్న రాజకుమార్తే నాకు అభిమానమయింది. ఆ తెల్ల పళ్ళ నవ్వు గులాబి పెదవుల మధ్య; చంకలవరకు నున్నని తెల్లని చేతులు, రహస్యాలు పలికే మెడవొంపు, ఎత్తయిన వక్షంమీద వూగిసలాడే పూసల వజ్రహారాలు! ఆమె పాట—నడక, కనుకొలుకుల్లోంచి చూపులు!

కాని ఆరాత్రి ఆమె కట్టుకున్న చీర, అత్తరు పరిమళాలు! ఇంటి జ్ఞాపకాలు....మా అమ్మ బట్టలపెట్టె తెరిచినప్పటి పరిమళాలు!

ఎర్రటి పట్టుమీద నిజమైన జరీ అల్లికలు.

"ఇట్లాంటి చీరే మా అక్కయ్యకి వుంది" అన్నాను. ఆమె సిగ్గుతో నవ్వింది.

నేను ఇచ్చిన మందు మహత్యమో, జాపఅదృష్టమో ఆమె పర్నాటినించి తేరుకుంది. అప్పటినించీ నాకు చాలా గట్టి యోచనపట్టుకుంది—ఆమెకీ, ఆమె పరిస్థితులకీ సంబంధం లేదు. ఆమె రాజకుమార్తె. ఎందువల్లనో యీ చీదరలో, యీ మనుషుల్లో పడ్డది. ఆమెని ఎట్లా రక్షించను? ఆలోచనలు, కలలు, ఆశలు.

ఓనాటిరాత్రి మా అమ్మ పక్కన పడుకున్నాను. పడుకోబోయేముందు మా అమ్మ మామూలుగా చాలా ముద్దుచేసి మాట్లాడుతోంది నాతో.

"నువ్వు బి. ఏ. ప్యాసవుతావు. నీకు తాసిల్దారు ఉద్యోగం అవుతుంది. అప్పుడో చక్కని పిల్లని తెచ్చి, పెద్ద కట్నంతో పెళ్ళిచేస్తాను," అంది.

ఆలోచించకుండానే నేను—

"నా కిప్పుడే పెళ్ళిచెయ్యి అమ్మా!"

"ఇప్పుడే! ఏమి టా తొందర? అప్పుడే పెళ్ళికూతుర్ని ఏరుకున్నావా ఏమిటి?"

నేను సిగ్గుతో మాట్లాడలేదు.

అమ్మ నవ్వుతో నా గడ్డం పట్టుకుని "నిజం చెప్పు, అవునా?" అంది.

"ఊఁ" అన్నాను దిండులో తల దూర్చి—

గుండెలు కొట్టుకుంటున్నాయి.

"ఎవరేమిటి?"

"రాజకుమారుడి వేషం వేస్తుందీ...."

అమ్మ పెద్దపెట్టున నవ్వింది. కాకపోతే నాలోవున్న పెద్ద పట్టు ఆమెకి తెలిస్తే—

'ఏం చదివావు నాయనా' అని ప్రహ్లాదుణ్ణి తండ్రి అడిగిన రకం అయిపొయ్యేదే!

అమ్మ నవ్వి పక్కగదిలో పేపరు చదువుకుంటున్న మా నాన్నగారితో—

"ఏమండోయ్! విన్నారా మీ అబ్బాయి అప్పుడే పెళ్లి కూతుర్ని వరించాడు."

"ఓ" అన్నారు నాన్న చదువుకుంటో.

"ఎవర్నో తెలుసా?"

"ఎవర్నేమిటి?"

"ఆ నాటకాల రత్తినిట!"

నా ప్రాణం చివుక్కుమంది.

మా నాన్న సరైన శ్రద్ధని ఇవ్వలేదు.

"చాలా చిక్కులు వొస్తాయి," అని నవ్వారు.

ఆ జవాబుకి అర్థం—ఆనాడు తెలీలేదు నాకు—

ఆమెని పెళ్లిచేసుకొని ఉద్ధరిద్దామనేది నా గట్టి కలలో ముఖ్యమైనదిలాగుంది!

ఈ లోపల నాటకాల హాలులో ప్రజలు తక్కువవుతున్నారు. వాళ్ళు వేసే ఆ నాలుగు నాటకాలూ చూసిచూసి మా వూరి వాళ్ళకి విసుకుపుట్టినట్టుంది. నాటకం కంపెనీ పొరుగూరికి వెళ్ళిపోతుం దనుకుంటున్నారు. జన్మంతా ఈ నాటకాలు చూసినా, మనుషులకి ఎందుకు విసుకు పుడుతుందో నాకు అర్థంకాలేదు.

వాళ్లు వెళ్ళిపోతే, నే నెందుకు బ్రతకడం? ఏం చెయ్యను? ఎందుకు చదివి, ఉద్యోగంచేసి, పెళ్ళిచేసుకోడం?

ఒకరోజురాత్రి ఆమెతో "మీరు వెళ్ళిపోతారా?" అన్నాను.

"ఊఁ"-

అంటో నా మొహంకేసి చూసింది. నా దిగులంతా కనబడ్డ దనుకుంటాను.

"దిగులా?" అంది.

"అవును. నిన్ను చూడకుండా...."

"నిన్నూ తీసుకుని వెడతాను. మీ నాన్నగారి నడుగు."

"బాపగారు తంతారు" అని నవ్వింది ఏడుపుపాట్టవేసే నరసమ్మ.

నా రాజకుమార్తె ఆమెని చంపేట్టు కోపంగా చూసింది ఆమెవొంక. వేళాకోళంగా నవ్వే నరసమ్మ చప్పున ఆగింది.

నా కర్థం కాలేదు. నా కలలలో నే నున్నాను!

"నా చదువో" అన్నాను.

"ఇంకెందుకు చదువు. నాతో నాటకంలో వేషాలు వేద్దుగాని!"

"నిజంగా నేనా?"

"ఊఁ" అంది గోముగా.

ఆ నాటనించి నా భవిష్యత్తు చాలా నిశ్చయంగా స్థిరపడి పోయింది. ఎప్పుడూ ఆమెవెంట, ఆమె సేవచేస్తో ఆమెని రక్షిస్తో- మా డాబామీద సాయంత్రాలు కలలుకనేవాణ్ణి. నేనూ వేషం! ఏం వేషంవుంటుంది నాకు? శత్రురాజువేషమా-వెయ్యను.ఆమెతో యుద్ధంచేసి, విరోధపడాలి. కాదు ఆమె రాజకుమార్తె. నేను

రాజకుమారుడు! నేను బిల్హాణుడు, ఆమె యామిని! అంతకన్న ఏంకావాలి? జరుగుతుందా?

అటువంటి అదృష్టం నా జీవితానికి పడుతుందా? ఆ రంగులు పూసుకుని, చమ్కీకోటు వేసుకుని, కత్తి తగిలించుకుని—వాళ్ల పరవశమయ్యేది, రాత్రింబవళ్లు ఎప్పుడూ ఆమెని చూస్తో—నా సన్నని పీలవొళ్లు, నాకు సంగీతం రాకపోవడం, ఏమీ అభ్యంతరాలుగా తోచలేదు.

నాన్నగారు వొప్పుకుంటారా? వొప్పుకుంటారు! ఇంకా చదవమంటారా? ఆమె పిలిచిందంటే! నాటకాల్లో వేషాలకి యోగ్యుడా మావాడు, తెలీనేలేదే అని గర్వపడతారు. మళ్లీవొచ్చి ఈవూళ్ళోనే నాటకాలాడితే. నా సహాధ్యాయులూ, టీచర్లూ ఎంత ఆశ్చర్యపడతారు? ఈర్ష్యపడతారు!

తెలుసు నాకులోపల ఇవన్నీ వృత్త ఆలోచనలని, కలలని, నాటకవేషాలు వెయ్యడం ప్రజలదృష్టిలో నీచమని, నాన్నగారు వొప్పుకోరని, నేను వేషాలకి పనికిరానని!-కాని ఇవన్నీ అబద్ధమైనా నాకూ ఆమెకీ మధ్యవున్న సున్నితమైన అనురాగం, యీ స్వచ్ఛమైన ఆలోచనామేఘాలకి తాత్కాలికమైన రంగు కాంతుల్నిచ్చింది.

అంతే కద జీవితం.

తమలో వున్న సామర్థ్యాలు, సద్గుణాలు ఉన్నాయని అబద్ధంగా విశ్వసించని మనుష లెవరున్నారు? ఉన్నాయని పూర్తిగా విశ్వసించి, వాటిని నిజంగానే తెచ్చుకుని విజయవంతు లయ్యేవాళ్ళు ఎందరు లేరు?

ఆ రాత్రి మనుషులు ఎవరూ రాలేదు నాటకం చూడ్డానికి. నిరుత్సాహంగా బద్ధకంగా జరుగుతోంది నాటకం. హరిశ్చంద్ర. నా రాజకుమారుడికి ఆ నాటకంలో కలహాకంఠి పాత్ర. హరిశ్చంద్రుడు ఒక మొగాయనే వేసేవాడు. వేషం వేసుకుని పనిలేకుండా కూచుంది నా మిత్రురాలు. ఆమె రూపం జగన్సమ్మోహనంగా వుంది. జాజికాయపెట్టెమీద కూచున్న ఆమె పాదాల దగ్గర ఆమె కెదురుగా కూచుని ఆమెకేసి చూస్తో వుండిపోయినాను ఎంత సేపటినుంచో. కొన్ని నిమిషాలనించి ఆమె నా మొహంకేసి చూస్తోంది, ఏం ఆలోచిస్తోనో! తెరముందునించి మనుషులు వొస్తున్నారు. పోతున్నారు. పాటలు, మాటలు, అరుపులు వినపడుతున్నాయి. నాకు అదంతా చాలాదూరం. ఆమె కళ్ళనిండా అకారణంగా నీళ్ళు—

"ఏమిటి? ఏమిటి?" అంటో ఆమె తొడలమీద చేతులు వేశాను.

నా చంకలకింద చేతులు వేసి నన్ను పైకి లాక్కుని, నా గడ్డం ఎత్తి పట్టుకుని నా కళ్ళల్లోకి చూస్తో గద్గదకంఠంతో చాలా జాలిగా-

"నన్ను ఏమిటి అనుకుంటున్నావు?" అంది. ఆమె పెదిమ వొణికింది. మొహంమీది రంగుమీదనించి జారిపోతున్నాయి కన్నీటిధారలు.

ఏం చెప్పగలను?

ఎందుకట్లా నా వంక చూస్తావు? నేను వుత్తరంగు. వుత్త గాజుపూసలు—నా బతుకు...." అని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

ఆమెరొమ్ముమీద గిల్టుదో బంగారమో కొత్త పలకసర్లు మెరుస్తున్నాయి. ఎక్కడో జ్ఞాపకాలు- రొమ్ముమీద కదులుతో మెరిసే ఆ గొలుసు.

ఆమెని నా చిన్న చేతులతో కావిలించుకున్నాను. మెడని నా దగ్గిరిగా లాక్కున్నాను.

"ఏడవకు. నేను నిన్ను పెళ్ళిచేసుకుంటాను. నేను తాసిల్దారు నౌతాను."

పక్కున నవ్వింది కన్నీళ్ళలోంచి-

"నా చిన్న బాబూ! బాబూ!" అని దగ్గిరిగా వొత్తుకుంది, కఠినమైన ఆ వక్షానికి.

కొంచెం వుండి నన్ను వొదిలి, జాలిగా—

"పెద్దయి, నిజం తెలుసుకుని, నను తలుచుకుని సిగ్గు పడతావు. దీన్ని, యీ రత్తినా, నే నంత ప్రేమించింది అనుకుంటావు. నిన్ను మోసగించానని తిట్టుకుంటావు. కాని నువ్వే నాకు...." అని యేడ్చింది.

నా దిగులూ చూసింది గావును, భరించలేక చప్పున లేచింది. ఆ రాత్రి ఆమెకి చాలా తీరుబడి.

"నువ్వు నా బాలకృష్ణుడు. నే నెవరు?"

"నువ్వు నా రాధవి," అని కావిలించుకున్నాను.

"రా నిన్ను తయారుచేస్తాను—"

అని నాకు నీలంరంగు పూసింది నవ్వుతో, తన సొంత వేళ్ళతో. నా జుట్టుని నెత్తిన ముడేసింది. పీతాంబరం కట్టింది. తన మెళో పలకసర్లు నాకు అలంకరించింది.

అందరికీ చూపుతోంది. 'నా కృష్ణుణ్ని చూశారా?' అని. ఆ రాత్రే ననుకుంటా నా జీవితానికల్లా గొప్పరాత్రి! చచ్చి చెడి, చుట్టూ తిరిగి యాభై రూపాయలు ఆరాత్రి కిచ్చి తెచ్చుకున్న శ్రీనించి మాత్రం ఏమొస్తుంది మనకి! ఏ మాయలోనైనా సరే కళ్లు కప్పి, మనని కరుణించి దేవతలు అల్లాంటి అదృష్టంలో ముంచాలి తప్ప! వాస్తవానికి కళ్ళు తెరిచినకొద్దీ స్వర్గానికి దూరం-జ్ఞానం! జ్ఞానం! ఎందుకు జ్ఞానం....? దేవుడు లేడు, అప్సరసలు లేరు, స్వర్గం లేనేలేదనే జ్ఞానం—

అందాన్నంతా అణువుల చేరిక అనే జ్ఞానం—

మోహం మనోవికారమనే వైరాగ్య జ్ఞానం-

అప్సరసలూ, స్వర్గం, వీటిని భూమి మీదికే, నీ చేతుల్లోకే, మామూలు మట్టి మనుషుల్నే దేవతల్ని చెయ్యగల మాయ ఇంద్రజాలాన్ని ధ్వసంచేసే వాస్తవం!

అట్లాగే తిరిగాను ఆ రాత్రి. ఆడియన్సులోకి వెళ్ళవొద్దంది రాధ. కాని బైట తిరుగుతున్నాను బడాయిగా. మా బావ కనబడి నన్ను గుర్తుపట్టలేదు. నా అలంకారాలవంక చూస్తున్నాడు తీక్షణంగా, తన పంది కళ్ళతో!

"ఏం బావా?" అన్నాను, చాలా గర్వంగా.

"నువ్వా!" అని నా మెళ్లో పలకసర్లు పట్టుకుని,

"ఇదెక్కడిది నీకు?" అని నా మెడలోంచి తీసి లాక్కున్నాడు, గట్టిగా పట్టుకునే నా చేతుల్ని విరిచి తీసేసి.

గబగబ కన్నీళ్ళతో లోపలికి వెళ్ళాను.

"మా బావ పలకసర్లు తీసుకున్నాడు, నీవి!" అన్నాను.

"ఓ—"అని మొహం తిప్పేసి మానేజరుతో మాట్లాడు తోంది.

"ఎవరినన్నా పంపించు!"

"సరేలే" అంది.

అంటోనే నన్ను దగ్గిరికి తీసుకుని మనసు మాటలకిచ్చి, పరధ్యానంగా, నా జుట్టుతో ఆడుకుంటోంది.

"తెప్పించు" అన్నాను.

ఆమె కొంచెం విసుకుగా, తెరలెత్తేవాడితో—

"సూరయ్యగార్ని అడిగి నా పలకసర్లు తీసుకురా–" అంది.

మా బావ ఎట్లా తెలుసు ఈమెకి?

తెరల అతని వెనకనే మా బావ వొచ్చాడు. ఆమె వెనక దాక్కున్నాను నేను. మేము చీకట్లో వున్నాము.

"ఆ వెధవతో ఆ సరాగా లేమిటి?" అంటున్నాడు కోపంగా మా బావ.

నా చేతిని గట్టిగా పట్టుకుని ఆమె,

"ఆ పలకసర్లు ఇట్లా ఇచ్చివెళ్ళండి," అంది కోపంగా నా రాజకుమార్తె.

"ఏమి టీ వేషాలూ నువ్వూ! పో, ఇంటికి పో" అన్నాడు నన్ను మా బావ.

నా మాయ విడిపోయేటంత దగ్గిరిగా అపాయంలో కొట్టు కొంటోంది.

"లోపలికి ఎందుకు వొచ్చారు మీరు? వెళ్ళండి" అంది ఆమె.

ఎటాగో మా బావని ఎరుగును ఈమె.

అతను కదలలేదు. కొంతకాలం దేమో నా రాజకుమార్తెని—

"వెళ్లండి, ముందు వెళ్ళండి, తరవాత మాట్లాడతాను. నా బాబు మెళ్ళోంచి తీశారా? వెయ్యండి మళ్లీ" అంది కోపంగా.

"నీబాబు! బాబు! వుండు చెపుతాను నీ పని!"

అంటో పలకసర్లు నా మెళ్ళో వేసి వెళ్లిపోయినాడు మా బావ.

ఈనాడు తలుచుకుంటే, మా ఇద్దరిమధ్య ఇంద్రజాలం చెదిరిపోకండా, అన్ని నెలలూ ఆమె ఎంత జాగ్రత్తపడ్డదో! నా కోసమా! కాని ఆమెకే ఆ మాయ, నా వెర్రిప్రేమ అవసర మయ్యా? అనుకుంటాను. కాని ఆమెకైనా తెలుసా?

అట్లా వుంటాయి మనుషులు కట్టుకునే సౌధాలు. మర్నాడే అన్నీ నేలకూలాయి!

మా క్లాసులో ఎప్పుడూ నేను First. ప్రతి నెలా అమ్మా నాన్నా కనుక్కుంటోవుంటారు, నేను ఎన్నో ప్లేసు అని. ఆ కాలంలో మాకు మార్కులూ ప్లేసులూ వుండేవి బళ్లో. నేను మొదటి స్థానంలో వున్నన్నాళ్లు, నేను చదువు తున్నానా లేదా అని శ్రద్ధవహించరు. నాకు స్వేచ్ఛ. ఆ నెల మూడో ప్లేసుకి దిగాను. దాంతో నా కథ తారుమారయ్యింది. అమ్మ నన్ను చివాట్లు వేస్తోవుండగా, అటుపోతున్న మా బావ వొచ్చాడు. అమ్మ వెళ్ళి పోయింది, అతను మాటలాడుతోవుండగానే!

"అనుకున్నా-దిగాడా! వీణ్ణి కొరగానివాణ్ణి చేస్తున్నారు. భయం భక్తి లేకుండా రాత్రులంతా నాటకంలో దాని వొళ్ళో కూచుంటాడు. చాలా మంచి బుద్ధులు!"—

అంటున్నాడు బావ. స్కూలుఫయినల్లో—కాపీచేసి డిబారు ఐన మాబావ!! అంతటితో ఆగక చప్పున ఏదో కోపం వొచ్చింది,

ఆగక, అణగక అతని మొహంలోకి.

"ఈ వెధవ! వీడికి ఆడవాళ్లు. ఆడవాళ్ళా నీకు?"—

అంటో నా ముందరిజుట్టు పట్టుకుని వొంచి గబ గబ నా వీపుమీద గుద్దుతున్నాడు. హడిలిపోయినాను. దెబ్బలకి కాదు. మాబావ యెవడు నన్ను కొట్టడానికి? నాలో యీర్ష్య పని చేస్తోంది గావును, ఎట్లానో నా రాజకుమార్తెని ఏడిపిస్తున్నాడని నాకు తెలీదు అప్పుడు.

అతని చెయ్యి పట్టుకుని పళ్ళతో పీకేశాను. అరిచాను. తరవాత అమ్మ, నాన్న, అక్కయ్య, గోల! ఏం అర్థంకాదు— అల్లుడు ఎందుకు కొట్టేడు వాళ్ళ అబ్బాయిని! అతని చదువుమీద శ్రద్ధ ఎందుకు ఈనాడు అఠాత్తుగా! వాళ్ళ అబ్బాయికి బావని కొరికేటంత కసి ఏమిటి అని!

ఆ సాయింత్రం—

"ఏం చదవటంలేదా?" అన్నారు నాన్నగారు.

"ఏం చదువు? ప్రతిరాత్రీ ఎట్లాగో—ఓలాగు నాటకానికి హాజరు. అవే పాటలు, అదే ధ్యాస. పాఠాలకన్న నాటకాలు బాగా వొచ్చు ఈయనకి." అంది అమ్మ.

ఎంత బుద్ధిహీనులు పెద్దవాళ్ళు! చదువుతో నా కింకేంపని!

"ఒరేయ్! ఈనాటినించి నాటకానికి వెళ్ళావంటే వీపు వొలుస్తాను. ఇంకా ఏదో చదువుతున్నా వనుకున్నాను—"

అని వరండాలోకి వెళ్ళారు నాన్నగారు. నన్ను కోప్పడడం ఆయనకి బావుండదు, పాపం!

"నేను చదువు మానేస్తున్నాను అమ్మా!"

అమ్మకి సరిగా అర్థంకాలేదు. సరిగా పిల్లలు అర్థమైతే అమ్మ లెందుకు అవుతారు?

"చదవకపోతే పరీక్ష తప్పుతావు."

"అదికాదు. ఇంక బడికి పోను. నేను నాటకాల్లో చేరతాను."

"విన్నారా? మీవాడు చదువు మానేసి నాటకాల్లో చేరతాట్ట!" అంది అమ్మ నవ్వుతో.

"చేరతాడు, చేరతాడు. వీపు వొలుస్తాను. జాగ్రత్త ఈనాటినుంచి నాటకం పాక దగ్గిర కనపడ్డావా చూడు."

ఇది రాత్రి ఏడింటికి. సత్రానికి వెళ్లి నాకు జరిగిన ఘోరం ఆమెతో చెప్పుకోడానికైనా వ్యవధి లేదు.

పక్కమీద పడుకున్నానే గాని నిద్ర రాదు. నాటకం ప్రారంభమయింది—నా తలలో. ప్రతి పద్యం, పాట, సీను, వరసగా యథాప్రకారం జరుగుతోంది. నాకోసం చూస్తోవుంటుంది. పోనీలే, నాటకాలు చూడ్డానికి వీలులేకపోతే నేం, పగలు సత్రం దగ్గిరికి వెళ్ళి ఆమెని కలుసుకుంటో వుంటాను. ఐనా ఇంక ఎన్నాళ్ళుంటారు?

రాత్రి పన్నెండయింది. అందరూ నిద్రపోతున్నారు. ఒక్కసారి ఆమెని చూడాలనిపించింది. చప్పున ఓసారి చూసివొచ్చి మొదలకండా పడుకుంటే, ఎవరికీ తెలీదు. ఇంక రావడానికి వీలులేదనీ, మా తల్లి తండ్రులు ఎంత బుద్ధిలేనివాళ్లో, నిర్దయులో ఆసంగతీ చెపుతాను.

మెల్లిగాలేచి, నిశ్శబ్దంగా తలుపు తీసుకుని బైటపడ్డాను. పాకదగ్గిరికి ఒక్కపరుగు, చీకటి అంటే అంత భయమై

నేను ! మామూలుగానే పాకా, లైట్లూ, నాటకం వుండడం చూసి ఆశ్చర్యం కలిగింది. నేను లేకుండా అవన్నీ అట్లానే వుంటాయని, జరుగుతాయని అనుకోలేదు.

తోవలో అంతా ఆమె మొన్న నాకు కృష్ణుడివేషం వెయ్యడం, నన్ను ముద్దుచెయ్యడ, నన్ను తన పమిటికింద కాపాడడం, అన్నీ జ్ఞాపకం వొచ్చాయి! నేను ఆమెని చూడాలనడం కన్న, నన్ను చూడకండా ఆమె ఏమౌతోందనేదే నా బాధ.

ప్రేమకి గొప్పలక్షణం అది—అవునంటారా? ఎవరి మధ్య వొచ్చింది ఆ ప్రేమ అని, ఆ మనుషుల అల్పత్వం ఆలోచించకండి. కాని ఒకప్పుడు అంత గొప్పప్రేమ నిజంగా వెలిగింది—నా హృదయంలో! ఎవరిమీదైతేనేం?

నిజంగా ఆమె మళ్లీ నాకు కనపడుతుందా! ఆమె నిజంగా. వుందా ఆ వూళ్ళో, నాకు అందుబాటులో, ఇంకా ఆ రోడ్డు తరగదేం, ఇంతదూరమని తెలీదే ఇదివరకు అని నా మనసులో—

నాటకంపాక నడికప్పన వేళ్ళాడే చంద్రవంకనైనా చూడలేదు. సరాసరి తెరవెనకాలకి వెళ్ళాను. ఆ స్టేజీమీద ఆమెలేదు. అవును వుండదు. ఆ సమయానికి ఆ రంగమే జరుగుతోంది. ఆ రంగంలో ఆమెకి పని లేదు. శత్రువుల కుట్ర ఆలోచన సీను అది. ఆమె తెరల వెనకా లేదు!

ఏమయింది? నాకోసం వెతుక్కుంటో వెళ్ళలేదు కద! ఎవరి నడగడానికీ బిడియపడి నుంచున్నాను. ఆమె నాదీ. ఆమెను గురించి ఇంకోళ్ళ నడగడమేమిటి? వొస్తుంది వొచ్చే రంగానికి.

కాని.... అసలు రాలేదేమో! జబ్బుపడిందేమో! సత్రంలో వొంటరిగా బాధపడుతోందేమో!

నా చెవిని మాటలు వినపడ్డాయి. పాక వెనక కొంచెం పక్కగా నాయ్రుసు తాటాకులు కట్టిన దొడ్డి వుంది. అదంతా మురికి. అక్కణ్ణించి మాటలు—

"గోలపెడుతోంది," అని మొగకంఠం.

"నేనివ్వను. నా కిచ్చారు మీరు గొలుసు!" అని నా రాజకుమారి.

"ఆ చీరె వుంచుకోవే. కాని గాజు లియ్యి."

"ఇవ్వాలా! హాయిగా ఇస్తానిస్తా... "
——పెద్దబూతు. ఆమె నోటినించి!
కదలలేను! వినలేను!

"ఇందండి మీ భార్యగారి మహా ఆభరణం. రెండుకాసుల ఎత్తు లేదు. ఈ రాత్రి నా వెంట రండి చెపుతాను! పోలీసులకి పట్టగిస్తాను."

అంటో చూకుడుగా నా రాజకుమారుడు లోపలికి వొచ్చాడు, ఎఱ్ఱని పెదిమలు, చమ్కీకోటు, కత్తి, మీసాలు ——అన్నీ!

నన్ను చూసి హడిలిపోయింది ఆమె. ఆమె మాట్లాడక ముందే, ఆమెవెనకాలే ఆ పురుషుడు వొచ్చాడు——మా బావ.

"ఇదుగో, చూడు...." అంటో, నన్ను చూడక ఆమె బుజంమీద చెయ్యేశాడు. ఆమె విదిలించుకుంది.

"ఒక్కమాట విను."

అంటో నన్ను చూశాడు.

"వెధవా! నిన్ను—నాటకాలకి వెళ్ళవద్దనలేదూ మామగారు?"

అని కోపంగా పట్టుకుని పూయించి నన్ను తలమీద కొట్టి బైటికి తోసేశాడు.

ఎట్లా వెళ్ళిపడ్డానో ఇంటికి! రక్తం వుడికిపోతోంది-మా బావమీద కసితో. పనిపట్టి నన్నామె ముందు అవమానంచేశాడు.

పాపం నన్ను రక్షించుకోవాలని ఏం తాపత్రయపడ్డది? ఏం చెయ్యను ఈ బావని? రాత్రి పడుకున్నప్పుడు నరికేస్తే! పప్పన్నం తిని, అహింసాబోధనలకి అలవాటుపడి, ఆ అలవాట్లు పోయినాయి గాని, ఇంకో పరిస్థితులలోనే వుడితే అతన్ని ఆ రాత్రి చంపేస్తును. ఏదో గర్వపడతాంగాని చాలా శాంతిస్వభావులమని—అది వృత్తి అశక్తత, భయం, పాపభీతి పడేబాధ, కసి, క్రోధం, అన్నీ లోపల లోపల అనుభవిస్తాము. తీర్చుకునే శక్తి, బైటశక్తే కాదు, ఆత్మశక్తీ పోయి నిర్జీవమైనాము. ఈ నిరసానికి, భీరుత్వానికి సహనమనీ, క్షమార్పణ అనీ, ఆధ్యాత్మిక విశాలత్వమనీ గొప్పపేర్లు పెట్టుకు బతుకుతాము!

కసేకాదు, మా బావమీద చాలా కఠినమైన యీర్ష్య కాల్చింది నన్ను. ఆ రాత్రి చేదైన ఆ యీర్ష్యలో మేలుకుంది, నా మొదటి యవ్వనం—అదృష్టవంతులకి గొప్పప్రేమలో, శృంగారంలో, పువ్వుల్లో, వెన్నెలల్లో సార్థకమౌతుంది—ఆ ప్రథమ ఉద్భృతం, రాత్రులు బలంగా మౌనంగా శాంతంగా మూలమూల నించి వున్నని లేతవేళ్ళలోంచి ఘూసారం పీల్చుకునే చెట్ల ఆకలిలో నిలిచి, నక్షత్రాలమధ్య నిశ్శబ్దంలో విహరించే ప్రేమ

కాంతులవరకు లోకాన్ని నింపగల యవ్వనం — బాల్యతనపు ఆశలన్నిటికీ అర్థమైన మొదటి యవ్వనం. కాని ఏ పరిస్థితు ల్లోనో ఓ పరిస్థితులలో యవ్వనం మేలుకోడమనేది; జరిగింది నాకు. మామూలుగా యే రహస్య అంధకారపు ఏకాకిత్వపు నేరభావం లోనో, ఏ అసహ్య బలవంతపు వ్యభిచారంలోనో, లేక అన్ని టికన్న హేయం, బ్రాహ్మణు పగలంతా ఆశీర్వదించి, రాత్రి ముత్తయిదుల చొంగకులుకుల తరవాత ధర్మపత్ని చీదర సమా గమనంలో, మందువేసి చిచ్చుబుడ్డి మల్లే ఆరిపోలేదు! నా యవ్వనం తగలపెడితేనేం నన్ను! వెయ్యి భయంకర జ్వాలల్లో హృదయాన్ని మండించింది!

కాన నా మొదటి యవ్వనం-ప్రతి పువ్వులోనూ— అప్సరస లోకాల్ని, గాలిలో శృంగార సందేశాల్ని, ప్రతి స్త్రీలో దేవత్వాన్ని చూపే నవ్యయవ్వనం, కారణం లేకుండానే ఆనందతరంగాల్ని వెదపిమ్మే చిన్ననాటి యవ్వనం — తానెన్నడూ వృధాకాననీ, భవిష్యత్తులో గొప్ప సుందరవిధానాల సాఫల్యం కాబోతున్నానని అంధవిశ్వాసంతో వుయ్యాల లూగే యవ్వనం — ఆనాటి రాత్రి నా తొడలలోంచి, రొమ్ములోకి, రొమ్ములోనించి తలలోకి పైను మల్లే జ్వలించి ఉద్దీపించిన యవ్వనం—పసిపిల్లల నిష్కారణమైన నవ్వులో, అరుపులోనూ, యవ్వనుల్లో మెరసే చూపుల్లో, రొమ్ము విరుపులో, కనపడే ఆనందం!

ఇంక జీవితం— ఎప్పుడూ ఎంత వెతికినా దొరకని ఆ సహజ ఆనందస్థితి కోసమే కద యోగులు అంత తపస్సు! అంత సాధన!

కాని మొదటిరోజుల్లో యవ్వనం, బాల్యంతో దోబూచు లాడుతుంది.

నిద్రపోయినాను, చింతలేకండా, చాలవరకు మరిచిపోయి మేలుకున్నాను.

వాడిలిపోయింది నా మోహమంతా. జీవితంలో రసం పిండేసినట్టయింది. నా పుస్తకాలూ నేను మిగిలాము. నాటకం దప్పులు విన్నప్పుడల్లా ఏదో గొప్ప సంగతిని, నేను ప్రేమించే తల్లి చచ్చిపోయినట్టు వెలితి. ఎందు కట్లా ఐనానని యోచన రాలేదు. ఆ వయసులో యోచించం.

ఆమేమి చేసింది? నే నామెని ఏమనుకున్నాను? అంటే నే నేమీ అనుకోలేదు. కాని ఆరాత్రి చూసిన సంగతివల్ల నా కామె నించి సంపూర్ణంగా ఆమెమీద పూర్తి విరక్తి కలిగింది!

అంతేకాదు. కొందరు మొగవాళ్ళు వుంటారు....మన ప్రియురాలు తనని మించి వ్యవహారాలు పెట్టుకుందన్నా సహించగలము కాని—ఆ మొగవాళ్లు ఓ స్త్రీని తాకారని మనకి తెలిస్తే ఆ స్త్రీని యింక తాకలేము. ఎక్కిన విషయాల్లో చాలా సన్నిహితులై ప్రేమాస్పదులైన వాళ్లే. కాని వాళ్ళని స్త్రీపరంగా భరించలేము. వాళ్ళు స్పృశించారని తెలిస్తే, ఇంక ఆ స్త్రీ మలినమై పోతుంది. అట్లాంటివాళ్ళలో, ఆ చిన్ననాటి మా బావ ముఖ్యుడు. కార్యమయింతరవాత మా అక్కని దూరంగాకూడా భరించలేక పోయ్యేవాణ్ని. అతనికి సేవచెయ్యడం, అతని గదిలోంచి బైటికి రావడం చూడకుండా తప్పించుకునేవాణ్ణి. నా రాజకుమార్తె ఇంకేంచేసినా, నన్ను నవ్వినా, పొమ్మన్నా, అవమానం చేసినా

నా మమత విడిపొయ్యేది కాదు. కాని మా బావ అధికార....నా. హృదయాన్ని ఏ విధంగా ఏ ఆయుధంతో హత్యచెయ్యాలో సరిగా తెలుసుకుని చీల్చినట్టయింది. ఆమెమీద కోపం, అస హ్యం, తిరగబాటు—అన్నిటితో బాధపడ్డాను. నా ప్రేమ పోలేదు. గాఢంగా గాయపడి గిలగిలలాడింది—

కాని యవ్వనం— దెబ్బ తిన్న బంతిలాగు ఎగురుతుంది· మామూలు పాఠాలలో. ఆటలలో పడ్డాను. వారం రోజుల్లో, రాత్రి పడుకున్నప్పుడు మాత్రం పెద్ద శూన్యం తట్టేది. కాని నిద్ర. అదృష్టవంతమైన రోజులు. స్త్రీస్వభావంమీద కట్టుకున్న ద్వేషం, వైరాగ్యం, వేదాంతం, సినిసిజం, ఇవేం అవసరంలేదు, చిన్న తనంలో మళ్లీ జీవితాన్ని కట్టుకునేందుకు.

ఈ లోపల బావకీ అక్కయ్యకీ ఘర్షణలు వికృతమవుతున్న సంగతి గమనించలేదు నేను. ఎందుకంటే మా బావ మొహం చూడడమే అసహ్యం. ఇంటిదగ్గిరే వుండటం లేదు నేను! ఆతనికి ఎదురుపడాల్సివొస్తుందని!

ఓ నాడు రాత్రి పదింటికి చదువుకుంటున్న నా దగ్గిరికి మా అక్కయ్య వొచ్చి నా బుజంమీద ప్రేమగా చెయ్యివేసి నుంచుంది.

"తమ్ముడూ, నా కో సహాయం చేసిపెట్టాలి—"

గొంతు చాలా తగ్గించి మాట్లాడుతోంది.

"చూడు. నాటకాల కంపెనీవాళ్ళు వెళ్ళిపోతున్నారు ఈ వూరినించి. నా చీరె ఆ రత్తిదగ్గర వుండిపోయింది. దాన్నడిగి తెచ్చిపెట్టాలి."

నా తలలో పది సంగతులు ఒక దానితో ఒకటి పెనవేసు కొని పొంగడంతో ఏమీ మాట్లాడలేకపోయినాను.

వెళ్ళిపోతున్నారు, ఇంక రాజకుమార్తె కనపడదు.

ఛీ-దాని సంగతి అసహ్యం. పోనీ-

అక్కయ్య చీరె!

అక్కయ్య నన్నడుగుతోంది.

ఎట్లా వెళ్ళి మళ్ళీ ఆమెమొహం చూడను?

కాని ఈ వంకతో మళ్ళీ ఓసారి ఆమెనిచూడగల అదృష్టం.

ఛా. చూడకూడదు.

ఏమని అడగను?

"నీ చీరె ఎందు కుంది ఆమె దగ్గిర?" అన్నాను.

"నేనే ఇచ్చాను, ఎరువుగా."

"కబురంపూ."

"కాదు. నువ్వే అడుగు."

"నేను వెళ్ళను."

"ఎందుకు వెళ్ళవు? ఎప్పుడూ వేళ్ళేవాడివిగా—"

"వెళ్ళవొద్దన్నారుగా!"

"నువ్వడిగితే ఇస్తుంది."

"ఎందు కియ్యదు? ఎరువు తీసుకుంది? నేనెందుకు? నాకు ఖైంలేదు."

"తమ్ముడూ. వెళ్ళరా. చాలా ఖరీదురా అది! వృధాగా పోతుంది."

"బావ నడగమను."

"ఆయన వెళ్ళరుట."

"నేనూ వెళ్ళను."

అక్కయ్య కళ్ళల్లో నీళ్ళు—

"సరేలే. ఒకవేళ ఇయ్యకపోతే!"

"నువ్వడిగితే ఇస్తుంది. నాకు తెలుసు;"

"ఎట్లా తెలుసు?"

అనుమానంగా "మీ బావ చెప్పారు!"

"ఊఁ—మరి నీ గొలుసు వొచ్చిందా?"

అనేశాను ఆలోచించకుండా. తెల్లబోయింది అక్కయ్య.

"గొలుసేమిట్రా?"

"ఏం లేదులే."

"చెప్పు—నీ కెట్లా తెలుసు?"

"నాకు తెలీదు. ఎందుకో అన్నాను. సరే, వెడతానన్నానుగా!" అని లేచిపోయినాను అక్కణ్ణించి.

పొద్దున్నే సత్రానికి వెళ్ళాను! వాళ్లు రైలుకు వెళ్లారుట. తొరతొరగా స్టేషన్‌కి వెళ్లాను. చాలా టైముంది. సామాన్లు లగ్గేజి చేయిస్తున్నారు.

అంపెరూ నన్నుచూసి "వొచ్చాడు, వొచ్చాడు" అన్నారు. రైలుపట్టాలకేసి దూరంగా నుంచున్న ఆమె తలెత్తింది. కళ్ళలో నీళ్లు వున్నాయి అనుకున్నాను. నావంక చూస్తోనే గుర్తుపట్టకుండా నుంచుంది, కొంచెంసేపు ఆలోచనల్లో పైటికిరాకుండా. ఎక్కడో ఆలోచిస్తూనే దగ్గిరికి వొచ్చి నా బుజంమీద చెయ్యి వేసి నా వంక చూస్తూ నుంచుంది. ఆ చేత్తోనే ప్లాట్‌ఫారం చివరికి నడిచింది నన్ను తీసుకుని. గంగరావిచెట్టుకింద నుంచున్నాము.

ఆ ఉదయాన—

ఆమె మీద కోపం, యీర్ష్య, అసహ్యం అన్నీ ఏమూలా లేవు నాలో. నేను అన్నాళ్ళు ఎందుకు రాలేదు ఈమె దగ్గిరికి? పదిరోజులు గొప్పకాలం వృధాచేసుకున్నాను. కొందరు మిత్రులసంగతికూడా అంతే. వాళ్ళ నిర్లక్ష్యం, మనమీద మరుపు, చివరికి అపకారం, అన్నీ మరుస్తాము వాళ్ళని చూడగానే; అవి మరి వాళ్ళ శక్తో, మన గొప్ప ప్రేమో లేక వాళ్ళు చేసిన పనులు వాళ్ళని అంటవో!

ఆమె మాట్లాడలేదు. లోపలలోపల ఏమో అవుతోంది.

మెల్లిగా నాతల, చంపలు నిమిరి వొకటే ఏడ్చింది.

ఆకాశాన యీదురుగాలిలో మబ్బులు పరుగెత్తుతున్నాయి. చెట్లు మా వేపు వొరిగి పోతోంది గాలి బరువుని భరించలేక. ఆమె జుట్టు, పమిట అన్నీ ఎగిరిపోతున్నాయి. ఆమె నిస్సహా యంగా నన్ను తాకుతో, 'నేను' అనే నన్ను లోపలికి తీసుకుంటో నుంచుంది, ఎంత సేపో. ఎండ మీదపడి, మళ్ళీ మబ్బుచాటున. మామీద నీడ పడుతోంది. అన్నీ మరచి ఆమె దయలో నిలిచి పోయినాను.

గాలికి ఆ పిట్టల యీకలన్నీ రేగుతున్నట్టే, పాపం జీవి తపు తుపానులు ఏంచేశాయో ఆమెని అనుకుంటాను ఇప్పుడు.

రైలుకి గంట!

గొప్ప ఉద్రేకంతో, ఆవేశంలో వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తో, నన్ను కావిలించుకుంది, నా తలని తన రొమ్ముకి అదుముకుంటో!

ఏడుస్తోనే "వెళ్ళిపోతున్నాను"

అని తిరిగింది స్టేషన్ వేపు. నా బుజంమీద చెయ్యి తియ్య

కండానే. పొంగివచ్చే కన్నీళ్ళని చెరగుతో తుడుచుకుంటో. ఏమను కున్నారో మనుషులు-ఆనాడు ఇంకా ఆ ధ్యాసవుండదు చిన్నవాళ్లకి.

ఎట్లా వోదార్చను! ఎందుకు ఏడుస్తుంది? ఏ విధంగా, ఏం మాట్లాడి సంతోషాన్నివ్వను ఆమెకి? అనేదే ధ్యాస.

నా మీద ఎంతో ప్రేమ ఈమెకి. ఈమెని వొదిలి తిరగాను. అందుకు ఏడుస్తోంది, అనుకున్నాను.

అంతే తెలుసుకోగలను ఆనాడు.

ఆమె మాట్లాడితే, ఏమన్నా చెప్పగలిగేవాణ్ణేమో!

మా అక్కయ్యా, చీరా చాలా దూరం నా మనసునించి. స్టేషన్ముందుకు వొచ్చాక, పెద్ద అలమల్లే వొచ్చే ఏడుపుని లోపలికి కుక్కుకుంటో, ఆ రైలు వొచ్చే చప్పుళ్లో "ఇంక వెళ్లు." అంది.

వెళ్ళిపోయినాను బైటకి. నే నెక్కి వొచ్చిన సైకిలు చూసేప్పటికి జ్ఞాపకంవొచ్చింది, నేను వొచ్చిన పని.

గబగబ లోపలికి వెళ్లాను. ఆమె ప్రశ్నార్థకంగా చూసి నవ్వింది. 'చివరిదాకా నన్ను విడపలేదు' అన్నట్లు.

నాకు తెలుసు మా బావ ఆ చీరె ఆమెకిచ్చాడనీ, ఆమె ఇవ్వదనీ. కాని అక్కయ్య అడగమంది.

ఇంక వెళ్ళిపోతుంది ఆమె——

కలకాలం వుండేది అక్క.

చీరె ఇవ్వదు. కాని ఎట్లా వెళ్ళను ఇంటికి. అడగకండా.

అంతేకాదు. ఆమె రాజకుమార్తె కావొచ్చు, నామీద ప్రేమే కావొచ్చు. కాని వెళ్ళిపొయ్యే ఆమె, నా అక్క చీరెని——

మా ఆస్తిని తీసుకువెళ్ళడానికి వీల్లేవనేది పనిచేస్తోందనుకుంటాను-నాలో. ప్రేమలో కళ్లు కప్పి ఇచ్చేస్తారు మొగాళ్లు. వేలివ్వొచ్చు. కాని ప్రియురాలు తాము ఇయ్యనిదాన్ని తీసుకుందంటే భరించలేరు.

అక్క—నా కుటుంబానికి, నా వంశానికి, నా గౌరవానికి నా జీవితానికి పెనవేసుకున్న అక్క! అక్కవొంటిని, ఘనానిని, పాతివ్రత్యాన్ని పెనవేసుకుంది చీరె.

అక్కమీద ఎంత నాకు ద్వేషముండనీ. నా అక్కతో నా అక్క చీరెతో ఆమె సమాన మెట్లా అవుతుంది?

ఆమెకీ నాకూ మధ్య వుత్త అర్థంలేని, అవసరంలేని, వుత్త ప్రేమ.

"అక్కయ్య చీరె తీసుకురమ్మంది."

ఆ మాట అర్థంకానట్లు చూసింది.

మాటలేకండా, మెల్లిగా తన ట్రంకు తెరిచి, పైనవున్న చీరెని, నావంక చూడకండానే నా చేతికి అందిచ్చి పెట్టెతాళం వేసి, నావంక చూడకండానే రైలువేపు వెళ్ళిపోయింది.

అని కథని ఆపాడు తాసిల్దారు.

* * * *

సముద్రం పొంగి క్లబ్బుని మింగెయ్యడానికిలాగు దొర్లుతోంది వాళ్ళవేపు ఉద్రేకంగా.

"చిత్రంగానేవుంది. ఎంత కుర్రవాడివైనా, అట్లాంటి స్త్రీని అంతకాలం—నిజం కనపడుతున్నాకూడా, కళ్ళు మూసుకుని ఆరాధించడం" అన్నాడు లింగరాజు.

"ఏమిటో: ఇప్పుడు యోచిస్తే ఏమనిపిస్తుందంటే-ఆమెది గొప్ప హృదయమని. ఆమె ఆకారం కాదు, అలవాట్లు కాదు, ఆమెకి నాపైన కలిగిన గొప్పప్రేమ నన్నంత వశ్యుణ్ణి చేసుకుంది. పైగా కొద్దో గొప్పో, ఆ వయసున నన్ను ఆకర్షించగలిగిన ఆర్టిస్టు."

"మీ బావ?"

"అతని బావసంగతి చాలా స్పష్టం. అట్లాంటివాళ్ళని రోజూ చూస్తూనేవుంటాము." అన్నాడు శానిటరీ.

"పోనీ, ఆమెకి నీమీద ఎందుకా ఇష్టం అంటావు?"

"దాన్నే నేను గొప్ప హృదయమంటాను. ఈ ప్రేమనే ఐశ్వర్యవంతులకీ, రాజకుమారులకీ, లేక జానపదులకీ కర్షకులకీ అంటకడితే ఏ కథకుడో, మీకు చాలా సహజంగా అందంగా కనపడుతుంది. లేని అందాలుకూడా కల్పించుకుంటారు సులభంగా. కాని మామూలు మట్టి స్త్రీకి, నాలుగు డబ్బులకి తనని అమ్ముకునే స్త్రీలో, ఏ అవసరమూ, ఆశా లేని ప్రేమ వుందంటే నమ్మడం కష్టం. మనం జీవితసూత్రాల కింద, మన ఆధిక్యతా భావంకోసం నిజమని నమ్ముతున్న విలువలు తారుమారౌతాయి."

"మరి ఇంతకీ మనలింగరాజు కొడుకు సంగతేమంటావు?"

"ఏమంటాడు? కులటల్లోనే నిజమైన ప్రేమ వుంటుంది, అందులోంచి ముఖ్యంగా నాటకాలవాళ్ళల్లో, సినిమా స్త్రీలలో తప్పకండా ఆశీర్వదించి పెళ్ళి చెయ్యమంటాడు."

"నీ కొడుకు చేసుకుంటానన్నా అంతేనా?" అని దిక్కరించాడు తాసిల్దారుని.

"ఒప్పుకోను. ఎందుకంటే నిజమైన ప్రేమ కాపరానికి ఏం అవసరం? విద్యుల్లత పడకగదుల్ని వెలిగిస్తుందా? కిరసనాయిలు బుడ్డే కావాలి ఆ పనికి. ఒక సంగతి చాలా స్పష్టం నాకు. స్త్రీలో గొప్ప ప్రేమ కలిగినా సరే, ఎన్నడూ తనని ప్రేమించిన పురుషుడి జీవితాన్ని ఆ ప్రేమ మూలంగా నాశనం చెయ్యడానికి ఒప్పుకోదు—ఆ పురుషుడు కూడా ఆ ప్రేమే ముఖ్యమై, తక్కిన నాశనాలకి సంసిద్ధుడైతే తప్ప!"

బోగం మేళం

పెళ్ళిభోజనంచేసి తాంబూలం వేసుకుంటున్నారు. రాత్రి తొమ్మిదిన్నర అయింది. ఈపాటికి లేచిపోవలసిందే ఎవరిళ్ళకు వాళ్లు. కాని బయట వాన కురుస్తోంది. కాదున్నవా రదృష్టవంతులు. వారుమాత్రం గొప్పగా వెళ్లిపోయినారు.

"వాన వెలిసేట్టు లేదు. ఏం చేద్దాం?"

"ఈ ముదనష్టపు బిల్లు రాకపోతే మనవాడు బోగంమేళం పెట్టేవాడే! ఏం సాంబయ్యా? హాయిగా యిప్పుడు ఆడించుకుందుము."

"తప్పకుండా. ఏమిటాబిల్లు? బోగంమేళాలు పరిపాలనకేం అడ్డమొచ్చాయ్!"

"నీతి ప్రభుత్వమోయ్!"

"మేళాలకీ, నీతికీ సంబంధం!"

"వాళ్ల అట్లా బహిరంగంగా ఆడితే చూసినవాళ్ళలో...."

"తెలివితక్కువగా మాట్లాడకు. ఇంకా బోగంవాళ్లు చీరెలు కప్పుకొని ఆడతారు. భరతనాట్యమని పేరుపెట్టి పైనో గుడ్డా, కిందోగుడ్డా కట్టుకుని పసిపిల్లలూ, ముసలమ్మలూ రంగులు పూసుకుని, సినిమాల్లోనేకాదు, గవర్నర్గముందుకూడా తైతక్కలాడితే, చాలా బావుంది. ఏం?"

"కాని, వాళ్లు వేశ్యలు కాదుగా?"

"వేశ్యలకి డబ్బు చెల్లించుకోవాలి. వాళ్ళకు అదీ అక్కర్లేదు!'

అసలు అది కాదురా. ఈ భోగంకులానికి అది అవమానమని"

"పాకీవాళ్ళని రద్దుచెయ్యరేం?"

"కౌన్సిలు మెంబర్లకి ఇబ్బందికదూ; అందుకని."

"ఇదీ ఇబ్బందే! కాని బయటికి ఆ మాట, సభలో అనే ధైర్యం పోయింది"

"ఈ బిల్లు చేసినవాళ్ళు వ్యభిచారచరిత్ర ఎవరన్నా చదివారంటావా? ఏదో కీర్తికోసం చేసిన పనులు తప్ప"

"ఇట్లాంటి బిల్లులు చాలా అపాయకరం. పాకీవాళ్ళని రద్దుచేస్తే వాళ్ళపనిని యంత్రాలన్నా చెయ్యాలి, లేకపోతే ఎవరికి వారన్నా చేసుకోవాలి. వేశ్యలపని యంత్రాలు చేయలేవు. కనక సంసారస్త్రీలే చేస్తారు ఆపని. మనుష్యులు వుత్త యంత్రాలనీ, తక్కిన శక్తులమల్లేనే మనుష్యస్వభావాన్ని కూడా అధీనంలోకి తీసుకురాగలమనే ఉద్దేశ్యం బయలుదేరిందోయ్. నాజీజం, కమ్యూనిజం సిద్ధాంత మది" అన్నాడు కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్.

"తక్కిన దేశాల్నించన్నా పాఠాలు నేర్చుకోరు. మనం చరిత్రను బోధిస్తాం. కాని, చరిత్రనుంచి ఏమీ నేర్చుకోము"

"మనదేశప్రజలు వేరనేగా మొదటినుంచీ కాంగ్రెసువారి వాదన. మన ప్రజలకి తాగుడు లేకపోయినా ఇబ్బందిపడరు. ఏదో భోగంవాళ్ళు ఉన్నారు గనుక వాళ్ళమీద దయతలిచి ఉపయోగించుకుంటారు గాని, అసలు అటువంటి బుద్ధే లేదు భారత స్త్రీకి ఎంత స్వతంత్రం వచ్చినా సీతా దమయంతుల మూర్తుల్ని హృదయంలో ఆరాధిస్తో, పతిసేవలో నిమగ్నమై ఉంటుందనే కదా?"

"మొన్న నా క్లయింటు వెంకయ్య అంటున్నాడు— ఈ బిల్లు రావాలని. తన కులానికి తను సంస్కరణనాయకుడు కావాలనీ అతని ఆశలే. చాలాతంటాలుపడ్డాడు ఈ బిల్లుకోసం. ఇగేమిటండీ, బిల్లుపెట్టించి పెళ్ళిచేసుకోమంటే, ఈ....... లు పెళ్లి అని ఏదో చేసుకుని, సంపాదన యథాప్రకారమే సాగించారూ!"

"ఏమోగాని, పెళ్ళిళ్ళలో భోగంమేళాలు తీసెయ్యడం చాలా మంచిపని చేశారు" అన్నాడు రాజారావు.

"ఏం?"

"చాలా మనుషుల్ని పాడుచేస్తాయండి. పెళ్లి హడావిడిలో దంపతులు యెడమై వుంటారు. అదీగాక మంచి భోజనం, అత్తరూ, సంగీతం, బనారసు చీరెలూ....చాలా ఉద్రేకంగా ఉంటుంది. పైగా ఎదురుగా నడుములూ, కళ్ళూ తిప్పుతో వీళ్ళూ"

"హాలిడే స్పిరిట్ అంటావు."

"మరి యీ సంగతి యోచించు. ఈ భోగంవాళ్ళన్నా యెదురుగా లేకపోతే, పెళ్లి హడావిడిళ్లో ఎవరు ఎవరిపెళ్లాలో గుర్తులు తప్పిపోతాయి."

"అంతే కాదు. చాలా త్వరలోనే భరతనాట్యంవాళ్లని పిలిపించి నృత్యాలు చేయించుకుంటారు."

"నిజంగా జరిగిన ఓ కథ చెబుతా వినండి-వాన తగ్గలేదు ఇంకా. కాలేజీలో చదువుకుంటున్నాం. నా ప్రాణస్నేహితుడు, రూంమేట్, ప్రభాకరం పెళ్ళికి వెళ్ళాను. ఎవరి కంటావు? హైకోర్టుజడ్జీ కూతురికి. ఉద్దండుడు ఆయన. కూతురికి శరీరావసరమని గాని, లేకపోతే పెళ్ళిచెయ్యడమనే తక్కువ స్థితికి దిగడనుకో. పదివేలు కట్నం మా బీద ప్రభాకరానికి. ఒక్కతే కూతురు గనక,

ముందుముందు ఆ స్తికి హక్కుదారుడు మావాడు. కాని, మేం తర్లివెళ్ళిననాటినించీ, మమ్మల్ని యేదో ముష్టివాళ్ళమల్లే చూశాడు ఆ జడ్జి. అన్ని సౌకర్యాలూ గొప్పగా వున్నాయి. కాని ఆ వాతావరణం, "మీవంటివాళ్ళని నేను ఆదరించాల్సివొచ్చింది, నా కూతురు కారణంగా" అన్న బాధ. ఈ జమీందార్లు చూడు— మర్యాద చేస్తారు, అట్లా. మర్యాదే—మిమ్మల్ని మర్యాద చెయ్యక పోతే, మా మర్యాదకి లోపం కనక మిమ్మల్ని మర్యాద చేస్తున్నాం. అంతేగాని........ఎంత దొంగతనం అంటావు. అందరి కంటే యెక్కువ వినయం చూపుతారు. కాని ఆ వినయం వెనక చాలా గర్వం. జమీందార్లే అక్కర్లేదు, వాళ్ళదగ్గిర నాలుగేళ్ళు వున్నవాళ్ళకి కూడా వొస్తుందది. అవును. గాయకుడివి, నీ దగ్గిర కళవుందిగనక, కళను ఆదరించే ప్రభువుని నేను గనక, నిన్ను గౌరవం చేస్తున్నాను. అంతేగాని—నువ్వూ, నీ సంగీతం........" అన్నట్టు వుంటుంది. ఆ జడ్జిని చూస్తే నాకు, మేము యువక పురుగులం, అతని అల్లుడితోసహా "మీ మొహం, లక్ష జన్మ లెత్తితే మీరు జడ్జీలు కాగలరా?" అంటున్నాయి అతని కళ్ళు.

ఆ జడ్జిగారికి ఓ తమ్ముడు ఉన్నాడు. అతను రసికావతంసుడు. జడ్జీగారిని అడక్కుండానే ఓ భోగంమేళంతో సహా దిగాడు పెళ్ళికి.

ఆయన వేశ్యాప్రియురాలికి ఓ పదహారేళ్ళ కూతురు ఉంది. ఆ కూతుర్ని ప్రకటించి, పైకి తీసుకురావాలని ఆయన ప్రయత్నం. తీరా భోగంమేళం వచ్చింది గనక, ఆమెవన్నీ వీలైనంత ఉపయోగించుకున్నారు ఆ పెళ్ళిలో. ఆ అమ్మాయిపేరు రాధ. ఆ రాధవంక సరిగా చూపన్నా పడనీడు ఆ జడ్జీ తమ్ముడు. నిజంగా

చాలా అందం— అందమేకాదు, ఆమెలో ఓ గుణం ఉంది. తల్లిలోనూ వుందిలే! అదే జడ్జీగారి తమ్ముణ్ణి ఆమె గుమ్మానికి కట్టేసింది అనుకున్నాం. రాధను చూస్తే, ఆమెనించి ప్రయత్నం లేకుండానే, చూసేవాళ్ళకి ఆమెను కావిలించుకోవాలనిపిస్తుంది. కావిలించుకుంటే ఆమె ఏమీ అనదనీ, కావిలించుకోమని ఆహ్వానిస్తోందనీ, రూఢిగా తెలిసినట్టవుతుంది. చాలామంది స్త్రీలలో వుంటుంది కొద్దో, గొప్పో ఇది. ఆ ఆకర్షణ వుండడంవల్ల, ఆ స్త్రీలకి సుఖమా, కష్టమా, అంటే—ఆ సంగతి వాళ్ళ తక్కిన గుణాలమీదనో, జాతకంమీదనో ఆధారపడుతుంది. ఏమయితేనేం, రాధ సంగతే మాట్లాడడం ఆ పెళ్ళిలో అందరూ. పైగా ఆమె పాడడం, ఆడడం, జావళీలు అభినయం, ఆహ్వానం. వేళ్ళు, చేతులు, రొమ్ముంనించి కాంతులు మా మీద ప్రయోగించడం. మా కోర్కెల్ని అణుచుకోలేక చాలా బాధపడ్డాం. పైగా ఆ జడ్జీ తమ్ముడు మా బుజాలమీద కొట్టి మాతో రాధని వర్ణించడం; ఆమె ప్రతిభసంగతి గమనించామో లేదో, మా వెంటబడి అడగడం. కాని మేము ఆమెవొంకనన్నా చూడకండా ఆమెని దాచెయ్యడం.

ఆ జడ్జీతమ్ముడు రాధ అనాఘ్రాతపుష్పమనిన్నీ, అట్లానే వుంచి కళకి ఆమెని అంకితం చెయ్యబోతున్నాననీ, పెళ్ళి సభలలో ప్రకటిస్తున్నాడు. ఎవరన్నా గట్టిగా ఆ అమ్మాయి వంక చూస్తే వాళ్ళని కొట్టడానికి సిద్ధమయ్యేవాడు. బోగంవాళ్ళకంతా వేరే గదులు; మేళంలో తక్కినవాళ్లూ, ఆయనా రాధకి కాపలా. ఇది ఇట్లా వుంటూండగా, పెళ్ళి మూడోరోజు

పొద్దున్న హడావిడి. పెళ్ళికొడుకు కనపడలేదని. ఇంకొంచెంసేప టికి ఇంకోమూలనించి రాధ కనపళ్ళేదని.

అని కధ చెప్పి రాజారావు మాట్లాడకుండా సిగరెట్ముట్టించి దిండుమీద వాలాడు. నాలుగు నిమిషాలు చూసి,

"అంతేనా కధ?" అన్నారు ఒకరు.

"అంతకన్న ఏంకావాలి? బావుందా?"

"సరేలే. తరవాత?"

"తరవాత ఏముంది? ఎంత వెతికించినా కనపళ్లేదు వాళ్లు. పెళ్లికొడుకుకి ఇచ్చిన పదివేలూ, వెండిపళ్ళాలూ లేవు. జడ్జీగారి తమ్ముడు చేయించి యిచ్చిన– రాధవి మూడువేల నగలూ లేవు. నా మిత్రుడేమైనాడని నేను గొడవపడ్డా. జడ్జీ కక్కే నురుగులు చూడ్డం నాకు చాలా వోదార్పు నిచ్చింది. బలేపనిచేశాడు అనిపిం చింది. పైగా స్త్రీ విషయికంగా చూస్తే, జడ్జీగారి కూతురికన్న రాధ ఎంత గొప్ప! ఆమె మామీద వెదజల్లిన మత్తు ఆకర్షణ, ఆమె పడకగదిలో చూపిందా మా మిత్రుడంత అదృష్టవంతుడు లేడని గర్వపడాలో లేక ఇంక వాడికి ఆమె సందిట నించి విముక్తి వుంటుందా అని విచారపడాలో తెలీలేదు." అని మళ్ళీ వూరుకున్నాడు.

"తరవాత?"

"అంతే!"

"జడ్జీగారు?"

"పెళ్ళి రద్దుచేయిస్తానని, కూతురికి మళ్ళీ పెళ్ళిచేయిస్తాననీ చిందులుతొక్కాడు. నవ్వాము ఆయన మొహానే. కాశేశ్వర్రావు గారు ఇంకా జైలులోనే వున్నారు ఆనాటికి."

"పెళ్లికూతురు?"

"నామల్లేనే ఆమె ముసలిదౌతోంది. ఇప్పుడు, మిసెస్. అని ముందర వేసుకుంటుంది. కౌన్సిలు మెంబరు. మొన్న ఈ బిల్లుని చాలా ప్రోత్సాహపరిచింది."

"వాళ్ళిద్దరూ?"

కొంచెం వూరుకుని,

"చెప్పమంటారా? తరవాత పదేళ్ళకి గావును ఓవూళ్ళో కాఫీహోటలులో కనపడ్డాడు మా పెళ్ళికొడుకు. ఇద్దరం గుర్తు పట్టుకోగలిగాం. అతను ఆ వూళ్లో రాధతోనే వున్నాట్ట. కొంచెం 'సీడీ' గా అయినాడేమో ననిపించింది. కాని, ఏం చెప్పలేను. మామూలుగానే వున్నాడు. అంతే. ఘనకార్యం చేసినట్టుగాని, అంత రసికురాల్ని అనుభవించినందుకుగాని అతనిలో మార్పేమీ లేదు. దరిద్రమూ లేదు, ధనమూ లేదు. అప్పు డడిగాను—

"ఏం జరిగిందిరా? ఎందుకు వచ్చేశావు?" అన్నాను.

"ఏం లేదురా. పెళ్లికొడుకుని గనక రాధతో పరిచయం సులభమయింది. పెళ్లికొడుకు గ్లామర్ రాధ మనసులో పనిచే సిందిగావును"

"సరేలే. ఎందుకు మాయమైనావు?"

"నీ కా వీలు కలిగితే నువ్వు పారిపోయివుండవా?"

"ఏమోలే, అంతవరకూ రానివ్వనేమో"

"ఎంతవరకు?"

"అన్నిటినీ, అందరినీ వొదిలి పారిపోయేటంతవరకు"

"అంటే జీవచ్ఛవానివి గనక"

"సరేలే. ఆ అమ్మాయి ఎందుకు వచ్చిందిరా?"

"ఏమిటో! చాలాకాలమైంది. మరిచిపోయినాను. పినమామ గారిని తప్పించుకొని రాధగదిలోకి పోయి, ఆమె నాట్యాన్ని పొగుడుతున్నాను. దగ్గిరగా నుంచొని, "ఏదో అందరూ అంటారు, ఆమాట" అంది. నేను ప్రత్యేకంగా అంటున్నానని ఆమెకి చెప్పే మార్గం, నాకు అది తప్ప ఇంకోమార్గం కనపడలేదు. అంతే ననుకుంటా. ఆవిధంగా తప్ప స్త్రీమీద ఇంకోవిధంగా గౌరవం కనపర్చలేమనుకో. అది వీలుండగా, వయసులో వుండగా, తక్కిన పొగడ్తలన్నీ వుత్త సారంలేని మాటలు. ఆమె అందం చూశావుగా! తనే నన్ను రాత్రి జడ్జీగారి స్టడీగదిలో కలుసుకో మంది. అక్కడా సోఫామీద నాట్యమాడిందనుకో. ఇంక ఆమె లేకండా బతకలేనని ఆ రాత్రే సోఫామీదే తెలిసిపోయింది నాకు. తరవాత పారిపోవడమూ—? జీవితంలో ముఖ్యమైన మార్పులు జరిగే సంగతులు ఎందుకు చేశామో, ఎప్పుడూ అర్థం కాదను కుంటా"

"సరేకాని, ఇప్పుడేం చేస్తున్నావు?"

"ఏం లేదు. ఆ డబ్బుని జాగ్రత్తగా వాడ్డీకి వేశాం. బాగానే బతుకుతున్నాం."

"రాధ వుందా నీ దగ్గిర? వాళ్ళ బంధువులు గోలచెయ్య లేదా?"

"మాకు తెలిసినవాళ్ళల్లో నిన్నే మొదట చూడడం."

ఆదేదీ నాకు బావుండలేదు. మిత్రుడు సుఖంగా వున్నా డంటే సంతోషమేగాని, ఇట్లాంటి వ్యవహారాలలో, దరిద్రంలో కుమలడమో, ఇద్దరిలో ఒకరు రెండోవారిని వంచించడమో, ఏం చేశామా అని తీవ్రపశ్చాత్తాపమో— ఏదోఒకటి జరగకపోతే,

స్వకీయంగా అపరాధం జరిగినట్టుంటుంది. ఎందువల్లనో అది మనలోని ఈర్ష్యవల్లా, మన ఆలోచనల అలవాట్లవల్లా, చిన్నప్పటి బోధనలవల్లా. ఏమోమరి— హరిశ్చంద్రుడట్లా మాలకొలువులోనే వుండిపోయినట్టు నాటకం అంతమయితే భరించగలమా? రావణుడు సీతని రాణీ చేసుకుని లంకని ఏలాడంటే ఒప్పుకుంటామా? ఫిల్ములో మనిషిని చంపినవాడు సుఖంగా తప్పించుకుని ధనవంతుడైనాడంటే? ఇదీ అంతే!

నాలుగయిదురోజులు ఆ వూళ్ళోనే వున్నాను. అతను తన ఇంటికి రమ్మని పిలుస్తాడేమో ననుకున్నాను కాని పిలవలేదు. రాత్రిళ్ళు హోటల్లో పడుకుని ఆలోచించుకునేవాణ్ణి. ఆ రాధ అందాన్నంతా ఎంత గొప్పగా అనుభవించాడో ఇంకా అంత గొప్పగానూ చూసుకుంటున్నాడా అనే ప్రశ్నలు వొచ్చేవి. కాని అతన్ని ఆ మాట ఎట్లా అడగను?

మర్నాడు హోటల్లో అతన్ని కలుసుకున్నప్పుడు అతని వంక ఇంకా పరీక్షగా చూశాను. అతని వొంటిమీదా, బట్టలమీదా అశ్రద్ధ కనపడుతోంది. మరి, యే ఉద్యోగమూలేని మనిషికి అంతశ్రద్ధ యేముంటుంది? కళ్ళలోకూడా ఏ ఉత్సాహమూ, ఆశా లేవు. కాని— దిగులూ, నిరాశా కూడా లేవు; బాధా లేదు. కాని ఇతని జీవితమే మామూలుగా నడిచివుంటే ఈపాటికి జడ్జీగారి లక్షల ఆస్తి, ఆయనమూలంగా మళ్ళీ ఇతను ఈపాటికి ఓ జడ్జీ కీర్తి, పిల్లలూ, గౌరవం, కార్లు! ఆ నిమిషం వ్యామోహానికి లొంగిపోయి, కలకాలం సంపదానుభవాన్ని, మర్యాదని పోగొట్టుకొని వొంటరిబతుకు బతుకుతున్నాడు. ఈ వూళ్ళో ఏ చిన్న ఇంట్లోనో కాపరం. ఈ హోటళ్ళల్లో, ఆ గుంపులో పని లేకండా

తిరుగుతూ, బతుకుతూ. బుద్ధిలోకూడా ఏ వికాసమూ కనిపించ లేదు. పైగా లోపల చచ్చే సిగ్గుపడుతో వుంటాడు.

"ఏం చేస్తావు పొద్దస్తమానం?"

"ఏంలేదు. ఇల్లానే"

"పిల్లలా?'

"లేరు.?"

"ఏమన్నా చదువుతావా?"

"ఏం చదవను."

"న్యూస్ పేపరూ?"

"ఉహూ"

"ఎందుకు చదవవూ?"

"నాకేం సంబంధం?"

"ఏంపని చేశావోయ్! ఈపని చెయ్యకపోతే ఈపాటికి ఎక్కడ వుండేవాడివో తెలుచుకోగలవా?"

"ఊ"

"దిగులెయ్యదా?"

"అప్పుడప్పుడు."

"మరి రాధ ఏంచేస్తోవుంటుంది?"

"వంటా, పొరుగువాళ్ళా, కబుర్లూ, ముఖ్యంగా నేనూ"

"ఆమె జీవితం మాత్రం ఎంత పడిపోయిందో తెలుచు కుంటుందా? ఆమె అందంతో, నాట్యంతో ఈ పాటికి...."

"అవును"

"దిగులుపడుతుందా?"

"అప్పుడప్పుడు"

అని ఆగాడు. కాఫీ తాగుతూ ఆలోచిస్తున్నాడు. మొదటిసారి తన జీవితం సమగ్రంగా నా కళ్ళలోంచి చూసుకుంటున్నాడని పించింది. కొంచెంగా పూర్వపు పట్టుదలా, కొంచెతనం వొచ్చాయి అతని కళ్ళల్లోకి.

"ఇన్నేళ్లూ నువ్వేం చేస్తున్నావు?" అన్నాడు.

"ఏం చేస్తున్నాను? ప్లీడరీ. పన్నెండెకరాల పొలం సంపాయించాను. ఓ యిల్లు కట్టాను. నలుగురు పిల్లలు. మా వూళ్ళో కొంత పేరు. నాకేం?"

"ఏం తృప్తిగా వుందా?"

"ఏమి?"

"కొంత ఆస్తి సంపాయించి కొంతమంది పిల్లల్ని పెంచుతున్నావు? నువ్వు చేసిన మహాత్కార్యం ఏమిటి?"

"ఏం అంతకన్న మనుషులు యేం చెయ్యాలి?"

"అవును. అంతేలే. కాని—అంతకన్న ఏదో చెయ్యాలనే ప్రయత్నించాను నేను."

"ఏం చేశావు; నా అంతమాత్రం చేయ్యలేదు కద?"

"పోనీ, చెయ్యలేదనుకో. కాని నేనే మామూలుగా వుండిపోతే నేనూ నీమల్లేనే కొంత ఆస్తి సంపాయించి పిల్లల్ని పోషించే వాణ్ణి."

"కాని నీవల్ల ఎవరికి ఏం ఉపయోగం ఇప్పుడు?"

"నీవల్లా? నువ్వులేకపోతే వ్యాజ్యాలు వుండవా, ఆ ఆస్తిని అనుభవించే వాళ్లు ఉండరా? పిల్లల్ని పెట్టి జనాభాని నించే వాళ్లకి తక్కువా?"

"కాని పిల్లలూ, వాళ్ళ చదువులూ, పెళ్లిళ్లూ...."

"అవును వాళ్ళని కన్నావుగనుక ఆ బాధ్యతలు. అవేవో లోకానికి ఏదో గొప్ప ఘనమైన ఉపకారాల్లా మాట్లాడతావేం?"

ఆ సాయంత్రం అతను వెళ్ళాక ఆలోచించాను. అతని మాటలవల్ల నాకు అతనిమీద కోపం ఎక్కువైంది. ఏమిటి తను జీవితపు మామూలు బాధ్యతల్ని ఎగగొట్టడానికి అతనికేమి హక్కువుంది? ఇంక తన సంగతేనా? ఎంత స్వార్థం! అతని కళ్లు తెరవడం నా ధర్మం అనిపించింది.

మర్నాడు కాలవగట్టుకు షికారు వెళ్లాం.

"మరి నువ్వు పెళ్ళిచేసుకుని వొదిలివచ్చిన అమ్మాయి సంగతి ఏమన్నా యోచించావా?"

"ఎట్లా వుంది? ఏం చేస్తోంది?" అన్నాడు. అప్పుడు అది గాడు దూరంగా. తాను పెళ్లిచేసుకున్నానని మరిచేపోయినట్టున్నాడు.

"ఏంలేదు. తండ్రి ఆస్తినంతా ఆమెకు ఇచ్చాడు. ఏదో సంఘసేవ చేస్తో పబ్లిక్‌లైఫ్‌లో ప్రాముఖ్యత సంపాయించు కుంటోంది."

"ఇంకేం!"

"ఇంకేం? ఇంక గతిలేక ఏం చేస్తుంది మరి?"

"ఏం తక్కువయిం దంటావు? మొగవాడూ, పిల్లలేనా? డబ్బు వుందికదూ? కొంచెం సాహసిస్తే అవిమాత్రం లభించేవి కాదా?

"అందరూ నీమల్లే అనుకున్నావా?"

"కాదులే— పోనీ, హాయిగానే వుందిగా. నీకేం దిగులు?"

"ఏం దిగులేమిటి? ఆమె లోపలలోపల ఏం బాధపడు తోందో........"

"బైటబాధలు చాలవూ! బైట సుఖంగా వున్నవాళ్లు లోపల యెంత బాధపడుతున్నారో యోచించేందుకు? యీ వుత్తకబుర్లు మాట్లాడకు. పోనీ ఏ బాధలన్నా ఎవరివన్నా పోగొట్టడానికి ను వ్వెన్నడన్నా ఏం చేశావో చెప్పు. నే నన్యాయం చేశాననే కోపం వల్ల, ఆమె లోపలిబాధ లేమిటో అని దైన్యపడుతున్నావుగాని. నీ కూతురు వితంతువయితే, నీ కూతుర్ని భర్త వొదిలితే ఆమె కోసం బాధపడతావా?"

"ఆ. కాని నివారించే మార్గంలేక ఊరుకుంటాను"

"నివారించేందుకు నేను వొక్కణ్ణే కనపడ్డానన్నమాట. ఒకమార్గం తెలిసికూడా ఏం చెయ్యగలను? అనేవాళ్ళ దయలో నాకేం విశ్వాసం లేదు"

"నే ననేది. పోనీ రారాదా అని."

"ఎక్కడికి?"

"ఆమె దగ్గరికి; నీ భార్యయింటికి."

"వొచ్చి?"

"వుండూ."

"ఇప్పుడు ఆమెకి నే నెందుకు?"

"నేను మాట్లాడుతానుగా."

"కాని రాధని నేను వొదిలేసి వొస్తే దాంటో అన్యాయం నీకేం కనపడదనుకుంటాను."

ఆలోచించాను.

"పోనీ, తెచ్చుకో, ఇద్దరూ ఉండనీ"

"ఏమో! ఆమె వొప్పుకోదు. రాధా ఒప్పుకోదు."

"ఆమెతో, ఈమెతో నేను మాట్లాడతాను. అన్ని ఏర్పాట్లూ చేస్తే నీకేమన్నా అభ్యంతరమా?"

"ఇంత శ్రమ నీ కెందుకో! ఎవరిమీది దయవల్ల ఈ ఏర్పాటంతా?"

"ఒక్క టడుగుతా. నిజం చెప్పాలి" అన్నాను.

"ఊ"

"నీ జీవితం ఇప్పుడు సంతోషంగా వుందా?

"ఉన్నంత వుంది. నీకు వుందా?"

"ఊ"

"అయితే నాకూ ఉంది"

"వాదించకు. నిన్ను చూస్తే ఏదో ఓ గాడిలోపడి, ఇంతే మన బతుకు అని ఆగిపోయినవాడికిమల్లే కనపడుతున్నావు.

"నువ్వా–అంతేకాదు. మనుషు లందరూ అట్లానే కనపడ తారు."

"మాకు వీళ్లు లేక. ఓ లక్షరూపాయలుంటే, నేనే జడ్జీ నైతే, ఇంతకన్న సంతోషంగా వుంటాను, అని తెలుసు నాకు. కాని వీలుకావు అవి, అందుకని ఆగిపోయినాను. ఇంక నా పిల్లల పురోభివృద్ధిలో బతుకుతో ముందుకు చూస్తాను. నీ కలాంటివి ఏం లేవు. ఆశలేదు. ఎదగడం ఆగిపోయినావు పాపం!"

అతను నిజమే నన్నట్టు ఆలోచిస్తున్నాడు.

"పోనీ దేనికోసం నువ్వింత విప్లవం తెచ్చుకున్నావో, ఆ సంతోషమన్నా మిగిలిందా నీకు?"

అతను మాట్లాడలేదు.

"నిజం చెప్పు నాతో. దాపరిక మెందుకూ? ఆ వ్యామోహం ఎన్నాళ్లుంది?"

"నాలుగైదేళ్లు."

"ఆ నాలుగేళ్ళ తరువాత ఈ పదిహేనేళ్ళు ఏం లేదు, ఆగిపోయినావు. ఏమన్నా వివేకం వుందా నువ్వు చేసిన పనిలో? తాత్కాలిక వ్యామోహంలో జీవితాన్ని ధ్వంసం చేసుకున్నావు." అతను మెల్లి మెల్లిగా ఆగి మాట్లాడుతున్నాడు.

"ఒప్పుకోను."

"ఒప్పుకోక! వుత్త పెంకితసం. ఇంకా నిజం ఒప్పుకోడం నామోషీ నీకు!"

బాగా పెడుతున్నాను అతని మొహాన.

"నేను చెప్పేమాటలు, నీకు తెలిసినంతవరకు నీతో వాస్తవం చెబుతున్నానని నువ్వు ఒప్పుకోకపోతే, మనం మాట్లాడుకుని ప్రయోజనం లేదు. నాలుగైదేళ్ళూ నే నేమనుభవించానో నువ్వు తెలుసుకుంటే అటుతరవాత వందేళ్లు సమస్త కష్టాలూ అనుభవిస్తేనేం అనిపిస్తుంది, నీకైనా సరే."

"అయిపోయినాయి కద?"

"నా అయిదేళ్ళూ అయిపోయినాయి. ఓనాడు నీ వంద ఏళ్ళూ అయిపోతాయి. ఏమి వాస్తవమైనదీ, లోతైనదీ అనుభవించకుండానే రూపాయల్నీ, పిల్లల్నీ లెఖ్ఖచూసుకుంటో నీ ఆయువు నిండుతుంది. గొప్ప కష్టదినాలూ అయిపోతాయి. అదా? ఈనాడైనా ఆ జ్ఞాపకం చాలు నన్ను గొప్ప గర్వంతో మానవ శ్రేష్ఠుణ్ణో అనిపించేట్టు చేసేందుకు. కాని క్రమంగా కాలం మరుపుని కప్పుతుంది ఎంత గొప్ప అనుభవంమీదనైనా సరే!"

"అదేమిటో ఆ అదృష్టం నాకు కొంచెం చెబుదూ?"

"ఎట్లా చెప్పను? ఏం చెప్పను? ఎట్లా నీకు అర్థమౌతుంది? పోనీ నే నడిగే సంగతులు నిజం చెబుతావా?"

"తప్పకుండా."

"నీ భార్యకాక, వేరే స్త్రీల నెరుగుదువా?"

"ఊ"

"ఎట్లా?"

"డబ్బుతో."

"నిన్ను ప్రేమించి, తా నెరిగిన మనుషుల్లో నువ్వే కావాలని ఏరి నిన్నే ఏ స్త్రీ అయినా కోరిందా?"

"లేదు."

"నీ భార్య గాని, ఇంకో స్త్రీ గాని, నిన్ను విడువలేక, తన చేతుల్లో ఖైదుచేసుకుందా? ఒక్క నిమిషం కనుమరుగైతే నీకోసం తహతహలాడిందా? నీ కళ్ళలోకి చూస్తో, బంధువుల్ని, ఐశ్వర్యాన్ని, లోకాన్ని, తననే మరిచి తల్లిమల్లే నిన్ను రొమ్ము మీదకి తీసుకొని నవ్వి, ఓదార్చి, దిగుళ్ళని తన చూపులతో, కన్నీళ్ళతో లాలించిందా?"

"అన్నీ కవిత్వాలు"

"సరేలే. నేను చెప్పినవి ముందు చాలా అల్పమనుకో. పోనీ ఎప్పుడయినా నువ్వు ఏ సౌందర్యాన్నన్నా చూసి అది కావా అని, దానికోసం సర్వమూ త్యజించగలనని, రాత్రింబవళ్ళు ఆ కోర్కెతో వుండిపోయినావా?"

"లేదు"

"ఇంక నా మాటలు నీ కే మర్థమవుతాయి. నే నేమన్నా చెపితే! తక్కిన జీవితం పోనీ, కొత్త యవ్వనంలోనైనా, ఏ లోకంలో వున్నామో మరిచిపోయి, ఇంతకన్న స్వర్గం ఏముందని ప్రతి గంటా ప్రియురాలి నేత్రాల్లో కొత్త సూర్యోదయమయినట్టు వెలగకపోతే, ఆ జీవితానికి అర్థం ఏముంటుంది? ఎంత గొప్ప కానీ, ఎంత ఐశ్వర్యం రానీ తరవాత! కొమ్మలమీది పక్షులమల్లే అవసరంలేని పలుకులు, ఆగని నవ్వులు. ఎడతెరిపిలేని ముద్దులు. నడకలో, మాటలో, చూపులో పొంగి వచ్చే ఉత్సాహాలు— ఆ కాలం పొక్కటేకద ఈ లోకంలోకి స్వర్గాన్ని లాక్కొచ్చేది? ఒకప్పుడన్నా అనుభవాన్ని యెరగని మనిషితో నేనేం మాట్లాడను?"

ఆగాడు జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటో.

"ఏ మాట, మామూలు మాట, దాంటో లేని అర్థాన్ని నీ చెవులకి, పక్కనించి నీ వొంక ఒక్కచూపు. నీ నరాల్లో గొప్ప విద్యుల్లతలు. రాత్రవుతోంది; పువ్వుల్లో, నవ్వుల్లో, నక్షత్రాలలో వూగుతో, అలసి నిద్రపోతూ కూడా నీ పక్కనుండి, నీ రొమ్ము చుట్టూ చేతిని తియ్యలేని అనురాగం. తెల్లారిందంటే, తానూ నువ్వూ పసితనంలోమల్లే ప్రతి స్వల్పస్థితిలో, గాలిలో వూగే గడ్డిపరక చివరి వానబొట్టులో, సోమరిగా తేలిపోయే, తెల్లని మబ్బు మెరుగులో, తూలుతో యెగిరే శీతాకోక చిలకలో, ఇదివరకు చూడని అందాల, ఆనందాల ప్రయోజనాలు; ఓ పూలదండ, పక్కమీది ఓ దిండు, చేతిగాజుకోసం తగూలు నవ్వులు, పెనగులాడటం. రోడ్డుమీది ఓ మొహం, కుక్క కక్కుర్తి, పిచికల సంయోగం, ఈగ కాళ్ళ దులుపు,

అన్నీ నవ్వులాటలే, హాస్యాలే. నిత్యమూ శరీరాలూ, ఒకరికిం కోరు కొత్త. ఇదివరకు ఎరగని మనోభావాల కొత్త వికాసం తెలీడం, ఆశ్చర్యం, ముద్దు, ఒకబట్ట కొంచెం ఒత్తిగిలితే కొత్త డిస్కవరీలాగు యీ ప్రపంచంమీది మాయతెర ఒత్తిగిలినంత సంతోషం. చూడడం, తాకడం, సిగ్గు, బలవంతం, మొదటి రాత్రి థ్రిల్, ప్రియురాలి భుజంమీద అనుకుని చంద్రుడివంక చూస్తో, వెన్నెల ఆమె చంపమీదనించి జారి చీరె చెరగుకింద కన్పించే సగం నీడల్ని చూస్తో రాత్రి రాత్రంతా గడిపావా? ఇట్లాంటివి వున్నాయని ఒప్పుకోరు. వొప్పుకుంటే అట్లా బతక లేరు. అనుభవించినవాళ్లు ఎన్నడూ చెప్పలేరు. నేను చెప్పానా? చెపితే నమ్మరు. నువ్వు నమ్ముతున్నావా?

ఆగాడు.

"ఇప్పుడూ?" అని అడిగాను వూపిరి ఆగి.

"కాని ఎంత గొప్ప అనుభవమూ పాతబడుతుంది. మామూలౌతుంది. రాధ అందంవంటి అందంకూడా కళ్ళని కట్టె య్యడం ఆగిపోతుంది ప్రత్యేకమైన సమయాలలోతప్ప. కాని తరవాత........"

ఆగాడు.

"రెండుమూడుసార్లు రాధని వొదిలి వెళ్ళిపోయాను తెలుసా?"

"ఎందుకూ?"

"కొంతకాలానికి, గంటలు బరువుగా వేళ్లాడ్డం ప్రారంభిం చాయి. ఏ ఆసక్తీ లేకండా నిర్జీవంగా అవుతున్నా నని పించింది.

"అట్లాంటప్పుడే మొగవాడికి ఓ ఉద్యోగం వుండాలి. స్త్రీ నిలవగలదు ఆ కలల్లోనే. గడిచినవికానీ, వొస్తాయనుకునేవి కాని, వాటిల్లో. అందుకనే భరించలేక, ఆ తోచనితనం రాధ తప్పే ననుకుని, నేను వొదులుకున్నవాటి భూతాలు నన్ను తరిమి ఏడిపి స్తే, పోయినాను."

"పోయి?"

"తిరిగాను. ఉద్యోగమూ సంపాయించాను. మళ్ళీ భార్య దగ్గిరికి పోవాలని యోచించాను. రాధ జ్ఞాపకాన్ని రాత్రులు తుడిచి వెయ్యాలని. ఇతర స్త్రీలను డబ్బుతో కొనుక్కున్నాను. ఒక ప్రేమవ్యవహారాన్ని అనుభవించాను."

"మరి?"

"కాని. ఒకసారి గొప్పగా. తృప్తిగా అనుభవించిన శరీరం, మరి జ్ఞాపకమను అలవాటును, అందులో రాధవంటి స్త్రీతో, దాని తరవాత ఇంకేమీ చెయ్యలేం. ఆమె నీతో లేనిది, ఉందని గుర్తు లేంచి, ఏ ఉద్యోగమూ చెయ్యలేవు. మళ్ళీ మళ్ళీ తిరిగివొచ్చాను. రాధ కిందికి వంగి పనిచేసుకునేప్పుడు ఆమె బుజాలమీద పడే జుట్టులోంచి మెరిసే బుజాలు, రాత్రులు చీకట్లో మెరిసే ఆమె తొడలూ, అట్లాంటి అందాన్ని— అందమే కాదురా ఒక్కొక్క వొంటో ఓ మృదుత్వం, నీ రక్తాన్ని నీలోంచి, తన చేతుల్లోంచి, రొమ్ముల్లోంచి, తనలోకి లాక్కునే గొప్ప ఆకర్షణ— కవిత్వం కాదు వొంటికే తెలుస్తుంది అది. అటు తర వాత యేమీ చెయ్యలేవనుకో. శృంగారం, అట్లాంటి ఆకర్షణ అంత అపురూపం కాబట్టే ప్రపంచంలో మనుషులు యుద్ధాలు, యత్నాలు, విప్లవాలు, మంత్రిత్వాలు చెయ్యగలుగుతున్నారుగాని—

ఫాసిస్టులకీ, కమ్యూనిస్టులకీ, గాంధీగారికీ, బ్రహ్మసమాజంవారికీ- యీ దీక్షాపరులందరికీ శృంగారం యెంత నిరోధమో గమనించావా? ప్రేమ—అనే నీరసపదం వాడతారుగాని, అదేదో తల్లీ పిల్లా అట్లాంటివాటిల్లో కనపడవలసిందే! పక్కమీద కలియని ప్రేమ వృత్త నాన్‌సెన్సు. చివరకి పిల్లని కావిలించుకుని ముద్దు పెట్టుకోని తల్లిప్రేమని ఆలోచించు. ఎవరూ నేర్పకండానే పిల్ల తల్లిమెడచుట్టూ చేతులు వేస్తుంది కద!" అని ఆగాడు.

"అదంతా సరేలే. కొత్తజీవితం ప్రారంభించి చూడ కూడదూ?"

"అదేగా నేను చెప్పేదీ! ప్రయత్నించి చూశాను. తిరిగి వొచ్చాను. నాకేమనిపించిందంటే, వోసారి గొప్ప శృంగారాన్ని అనుభవించినవాడు, యావజ్జీవం దానికే అంకితమైపోతాడనే నా అనుభవం మాయం కాలేదు. నా లోపలి రక్తంలోకి, ఎముకల్లోకి ఇంకి నన్ను మార్చేసింది నాకు తెలియకుండానే. అది మామధ్య జీవితంలో మమ్మల్ని గొప్ప బంధంతో కట్టేసింది."

"నువ్వు తిరిగి వొచ్చిందాకా రాధ ఏం చేస్తోంది? ఏమీ అనలేదా?"

"అట్లాంటి సంగతి ఒక్క పతివ్రతల్లోనే వుంటుంది ఏనాడైనాసరే. ఆమెకి నేను ఆర్థికంగా మర్యాదకికూడా అవసరం లేదు. డబ్బంతా ఆమెపేర వుంచి. నా స్థితి చూసి రెండుసార్లు ఆ డబ్బు పంపించేసింది."

ఇంక మాట్లాడ్డానికి నాకేం తోచలేదు. మర్నాడు ఆవూరు వొదులుతున్నాను. వెళ్లేప్పుడుమాత్రం, ఆ రాత్రి పొగలకింది లాంతరు స్తంభందగ్గిర అతను——

"నువ్వు వెడుతున్నావు. కొన్నాళ్ళదాకా మళ్ళీ ఏం తోచదు. ఎప్పుడన్నా వొస్తోవుండు!" అన్నాడు.

"పోనీ నువ్వే వొస్తూండకూడదూ?"

"పోనిద్దూ, ఆ పాత మొహాలన్నీ....నా మాటలు నీ కేమైనా అర్ధమైనాయా?"

"ఊఁ"

"ఏం అర్ధంకాలే. పెదవులమీది చిరునవ్వు వొంపులో లక్ష వెన్నెలల మృదుతేజస్సుల్ని చూడడం చాతనై తేగాని—"

అంటో వెళ్ళిపోయినాడు.

"నేను వొచ్చేశాను" అన్నాడు రాజారావు.

చాలా నిశ్శబ్దంగా విన్నారు. ఆ మధ్యలో ఎప్పుడు ఆగిందో ఆగింది వాన.

"ఇంతకీ ఇదంతా భోగంమేళాలు పెట్టడంవల్ల సంభవించిన అనర్థమంటావా రాజారావ్?" అన్నాడు కంట్రాక్టరువీరయ్య.

"అనర్ధమో, అర్ధమో—అట్లాంటివి జరుగుతాయి మరి, వేశ్యల్ని యిళ్ళకి రానిచ్చి నాట్యమాడించుకుంటే."

అందరూ లేచారు ఇళ్ళకి పోవడానికి. ఇంతలో సూరిశాస్త్రిల్లగారు వొచ్చారు. ఆయన గొప్ప డాక్టరు. పెద్దవాడు. ఆ పెళ్ళిలోకూడా ఓ పెద్ద. ఆయన కొడుకూ డాక్టరే. సూరిశాస్త్రిల్లగారు మా హోస్టు. రామయ్యగారితో ఏదో గబగబ మాట్లాడాడు.

"క్షమించండి. ఉండండి. ఇప్పుడే ఒస్తాను" అని లోపలికి వెళ్ళాడు రామయ్యగారు సూరిశాస్త్రుల్లగారితో సహా.

ఎంతకీ ఎవరూ రారు. అతిథులకి వెళ్లాలో వుండాలో తెలీదు. కొందరు చల్లగా జారుకుంటున్నారు. లోపల కొంచెము హడావిడిగా వుంది.

"ఏదో పోయిందేమో, ఏ నగలో! అబ్బా ఈ పెళ్లిళ్లు! చూచి వొస్తాను వుండండి" అని పెళ్ళికొడుకు మేనమామ వెళ్ళాడు లోపలికి.

అయిదు నిమిషాల్లో తొరతొరగా వొచ్చాడు.

"పెళ్లికొడుకు భోజనం తరవాత లేడు. కనపళ్లేదు. సూరి శాస్త్రుల్లగారి కోడలూ లేదు. వాళ్ళ పెళ్ళి వూరేగింపుకారూ కనపడదు," అని నవ్వుతున్నాడు.

హాం కో ముహబత్

"అట్లా అంటావు, నీమీద నాకు ప్రేమ అని తెలీదా?"
అంది సోహన్ కుమారి.

ఆమె పక్కన ఖరీదుగల మాట్రెస్‌మీద పెద్ద ఎలక్ట్రిక్ పంకాకింద పడుకుని కులాసాగా కబుర్లు చెపుతున్న చక్రధరావు వీపున తేలుకుట్టినట్టు ఒక్క అరుపు అరచి మంచంమీదనుంచి దూకి దూరంగా పడ్డాడు. ఇంకా దూరంగా పడేవాడే. ఎలక్ట్రిక్ దీపాల్లో మెరిసే రంగూన్ కలప తలుపులు పెద్ద ఇనపగడియతో లోపల బిగించి వున్నాయి. తెల్లారే లోపల వాటిని తెరవవలసిన అవసరం రాదు. ఎందుకంటే పంజాబునుంచి సోహన్ కుమారిని తన భార్య అంటో తెచ్చుకున్న భాటియా రాత్రులు ఎప్పుడూ ఇంటికి తిరిగిరాడు. వెళ్లాడంటే పదిరోజులదాకా మళ్ళీ ఇంటికి రాడు. అందుకని ఆమె కిందభాగంనించి సాయంత్రం ఎప్పుడు చీకటిపడుతుందా అని కాచుకుని కాచుకుని రోడ్డుదీపాల వెలుతురు తప్పుకుంటో పైకి వొచ్చిందంటే మళ్ళీ సూర్యుడి వెలుతురు భయపెట్టిందాకా కిందికి పోనక్కర్లేదు.

చక్రధరరావుకి పెళ్లి కాలేదు. మేడమీద బ్రహ్మచారి కాపరం. కాని అతని flat చూస్తే ఆ పెద్ద మంచం, toilet సామానులు, తువ్వాళ్ళూ, సగం బట్టలున్న స్త్రీల పటాలూ, వెండి సామానులు చూస్తే ఎవరూ అతనిది వొంటరిబతుకేమోనని సందేహించరు.

మూడేళ్ళకింద తను పెట్టుబడి పెట్టి పదివేల రూపాయలూ యుద్ధకాలంలో తన తెలివితేటలుగాని, ప్రయోజకత్వంగాని

ఏమీ లేకుండా చూస్తుండగా పదిరెట్లూ ఇరవై రెట్లూ కావడం అతను గమనించి ఆ flat లో ఆ స్ప్రింగు మాట్రెస్‌మీద చాలా స్త్రీ రూపాల్ని పడుకోపెట్టి చాలా ఎక్స్పెరిమెంట్లు చేశాడు. గడిచిన రెండు నెలలనుంచీ సోహన్ కుమారి అందంతో తన గదికి వొచ్చిన కొత్త వైభవాన్ని గమనిస్తున్నాడు. అదే మొదటిసారి ఆంధ్రేతర వనిత ఆ ఇంగ్లీషు స్ప్రింగుల వూపుని ఆనందించడం. డబ్బు నిండింతరవాత ఆగదిలోనే కాదు, చక్రధర్లో మనిషిలో ఇదివరకు కనపడని కొత్త సామర్థ్యాలూ అందాలూ కనపడుతున్నాయి, ఆ చుట్టుపక్కల వీధుల పురంధ్రీమణులకి. ఆతని ప్రయత్నమూ వుంది దాంటో. తన శరీరాన్ని తయారుచేసుకునేందుకు గంటన్నర బట్టల అలంకారం. అతను రోడ్డుమీద నడుస్తో వుంటే రూపాయి ఇచ్చి సరిదిద్దించిన కోరమీసం, ఇటూ అటూ గుండెల్లో గుచ్చుకుంటోంది. బుడ్డి ఎనిమిది రూపాయలకు కొని పూసుకున్న పారిస్ స్నో, నున్నగా రోజుకి మూడుసార్లు క్షవరం చేసుకునే చంపల్నించి పరిమళాల్నీ, తళతళల్నీ రోడ్డు దుమ్మని చీల్చుకుని సూటిగా చేరుకుంటోంది వీలైనచోటనల్లా. అతని వల్లెవాటు ఉత్తరీయం సన్నదనం, నాజూకైన జరీఅంచూ, అట్లాంటి చీరెలు అతనిదగ్గర వుండకపోవని సూచిస్తుంది. అంతేగాక అతని గది వైభవకీర్తి వ్యాపిస్తోంది. స్ఫోటకంకన్న చాలా వేగంగా. ఎవరూ ఆ గదిని చూశామని చెప్పినవారు లేరు; విన్నామనేవారే స్త్రీలు. కాని ఆ కీర్తికి పరవశులయ్యేవారు వారే. అతను వొక లెజండ్ ఐనాడు. అతను చాలా మిత్రాభిలాషి. అప్పియ్యడు గాని, మిత్రుడు అన్నవాడిమీద కులాసాగా మూడు రూపాయలు ఖర్చుచేస్తాడు వుత్తకాఫీకని. కాని సాయంత్రం

అయిందా అతని మేడమీదికి ఏమిత్రుడు రావడమూ అశక్యం. ఎందుకంటే మేడమెట్ల తలుపుకి బైటపెట్టిన ఇత్తడితాళం రోడ్డు దీపం వెలుతురులో మెరుస్తో చాలా దూరానికి కనపడుతోవుం టుంది. మేడమీద లైట్లు వెలుగుతున్నాయేం? అని ప్రశ్నిస్తే. దొంగలు రాకుండా అంటాడు చక్రధర్.

రాత్రులు దీపాలకింద అతని గది అందాన్ని చూడాలని కోరే అబలా అర్జీల్ని చాలావాటిని నిరాకరించవలసి వాస్తోంది అతను. బి. వి. నరసింహారావుగారి పాటన చక్రధర్ మిత్రుడు—కొంటె చలం పేరడీ చేసి పాడుతున్నాడు. అతని బుజాన ఉన్నది బ్లూరంగు బుష్కోటు.

* * * *

అతని మాటసుమీద ఊగినా చాలూ....అని.

చక్రధర్ అన్నివిధాలా పెళ్ళికి తగిన మనిషి. రూపం, చమత్కారం, మిత్రత్వం, ధనం, చాలా వలలు వేశారు మామలు. కాని అతని ధనాదాయానికి ప్రపోర్షన్‌గా స్త్రీ ఆదా యంకూడా పెరిగింది. పెళ్ళి చాలా అనవసరమయింది. ఎవ రన్నా పెళ్ళి లేదేమని అడిగితే, ఇది గాంధియుగ మనిన్నీ, గాంధీగారు పెళ్ళి చేసుకున్నా కామంతో-ఎవర్ని చూసినా-భార్యని చూడవద్దన్నారనీ, ఈ కాలంలో రాజ్యపద్ధతులన్నీ గాంధీ ఆశ యాలమీద నడుస్తున్నాయని తన మామలు గ్రహించాలనీ, ఓ కన్యని నామమాత్రం పెళ్ళిచేసుకుని గాంధీగారి పేర కష్టపెట్ట డం ఇష్టంలేదని చెప్పేవాడు. ఇంకా మాటాడితే గట్టిగా వాదించి ప్రస్తుత ప్రభుత్వాధికారుల్ని ఆదర్శంగా చూపాడు.

"చూశారా! గాంధీ ఆశయాల ప్రకారం, నల్లమందు మీదా, సిగరెట్లమీదా ఆంక్షలు పెట్టారు. జమీలు రద్దుచేశారు. హరిజనోద్ధరణ చేశారు. శాసనాలు చెయ్యడమేకాదు, తమ స్వంత జీవితంలో కూడా ఆ ఆజ్ఞనే పాలిస్తున్నారు. పగలు ఖద్దరు ధరిస్తున్నారు. ఎవరన్నా చూడవొస్తే వొణుకుతున్నారు. అట్లాంటి వారు వివాహ విషయంలో మాత్రం గురుద్రోహులౌతున్నారంటే నేను వొప్పుకోను. భార్యల్ని మాతృసమానులుగా చూస్తున్నారని ఘంటాపథంగా చెప్పగలను. భార్యల్నిమాత్రమే నంటారా? కావొచ్చు. అంతవరకే గాంధిగారు చెప్పింది. ఆశయాన్ని ఆ మాత్రం నిలుపుకుంటే చాలు. గాంధిగారు ఒక్క కొడుకునే వొప్పుకొన్నారా? వీళ్ళూ అంతే. ఎక్కువమంది ఎవరికన్నావుంటే ఆ పిల్లలకు ఆ కాంగ్రెసుభర్తలే బాధ్యులనడం చాలా దుర్మార్గం, వృత్తవొర్చలేని స్కాండల్. "ఏ నిషా, చివరికి బీడీనిషా కూడా సహించని ప్రభుత్వం, కామ నిషాకి లొంగిందనడం చాలా తప్పు, తమ భార్యలతో ముఖ్యం."

సోహన్ కుమారితో స్నేహమైన తరవాత కొంత ఒక పద్ధతిలోకి వొచ్చాడు చక్రధర్. ఎందుకంటే, ఆమె చాలా అందం. ఆమెమాటతీరులో కొత్తదనం, నాజూకు. ఆమెని భాటియా తన భార్య అంటున్నా, ఆమె అతని భార్య కాదని తెలుసు చక్రధర్‌కి. అందువల్ల వాళ్ళమధ్య సంబంధం ప్రేమఅని పొరపడ్డాడు ముందు ముందు. పైగా కిందభాగంలో కాపరమున్న సోహన్ మొదట్లో అతన్ని బిగ్గిరిగానే తిట్టిపోసేది తన నెత్తిమీద చాలా అక్రమాలు జరుగుతున్నాయని. ఆమె తిట్లని వినడమే గాని ఆమెని ఎప్పుడూ చూడలేదు అతను. ఆమె తిడుతోవుంటే పంజాబీభాషలో ఆమె

కంఠాన్ని ఆ ఉచ్చారణ అందాన్నీ ఒక కళనివలె అనుభవిస్తో సుంచునేవాడు. ఆమె భర్త ఊళ్ళో ఉన్నప్పుడైనా ఏ అర్ధరాత్రికో గాని రాడు. అంతవరకూ ఆమె కిటికీలో కూచుని మెట్లమీది నుంచి ఎవరు పైకి వెడుతున్నారో కనిపెడుతోనే ఉండేది. ఆవేళ వాళ్ళని ఏదో బూతుమాట అనక వొదిలేదికాదు. ఆమె కంఠ స్వరం అంత శ్రావ్యంగా లేకపోతే ఎన్నడో పెద్ద తగాదా జరిగేది, చక్రధరుకీ ఛాటియాకీ. అందం ఒక్క సారస్వతంలోనే కాదు. అంతకన్న ఎక్కువగా జీవితంలో చాల కల్మషాల్ని తుడిచేస్తుంది.

ఓరోజున చిన్నప్పటి ప్రియమిత్రుడు ప్రస్తుతం ఆంధ్రావనీంద్ర కవికుంజర సూరిపాటి కాంతారాయ భట్టాచార్యులు తటస్తించాడు అతనికి. మధ్యాహ్నం మూడింటికి నడిబజారులో వున్న చక్రధర్ కొట్టులో మోగే టెలిఫోన్ పిలుపులమధ్య బేరాల కొచ్చే వర్తకుల మాటల సందుల్లో, తన చరిత్రా కవిత్వమూ తనకి జరిగిన సన్మాన గౌరవాలూ, ప్రస్తుత స్వతంత్ర సందిగ్ధ సమయంలో దేశానికి తాను ఎంత అవసరమో ముక్కలు ముక్కలుగా వినిపిస్తున్నాడు. ఆ కవిమిత్రుణ్ణి వొదుల్చుకోవాలనే అవసరంవల్ల కొట్టుని అయిదింటికే మూసి చక్రధర్ బైలుదేరాడు. కవి వదలలేదు. కవిని కాఫీహోటలుకి తీసుకుని వెళ్ళి మూడు రూపాయలు ఖర్చుచేశాడు. భోజనంతో కవి కవితాశక్తి విజృంభించింది. కీలుగుర్రం ప్రాశస్త్యం వర్ణిస్తున్నాడు. ఆ చిత్రంలో తన వర్ణనలు కొన్ని దొంగిలించారట. వాటిని కని పెట్టి దావాచెయ్యాలన్నాడు. కనక మనం వెళ్లి చూడాలన్నాడు. ఆ సినిమా అపాయంనించి తప్పించుకోడానికి చక్రధర్ తనకి తలనొప్పిగా వుందని ఇంటికి పోయి పడుకొంటా

నన్నాడు. సరే ఇంకేం తీరికగా కవిత్వం వినిపిస్తావన్నాడు కవి. ఇంకెవరినన్నా ఐతే కసిరికొట్టి పంపేవాడే. కాని కాంతారాయుడు చక్రధర్‌కి మూడోఫారంలో జాగ్రఫీలో కాపీ ఇచ్చి డజను దెబ్బలు తిన్నాడు పుట్‌బాలులో సెన్‌టరుగా ప్రసిద్ధికెక్కి చక్రధర్‌కి ఆరాధ్యనాయకుడైనాడు. అందుకని ఏమీ చెప్పలేక తల వంచుకున్నాడు ఈనాడు.

అసలు అతని కవిత్వ ధోరణివల్ల చక్రధర్‌కి తలనొప్పి వొచ్చినమాట నిజమే. కాని అంతకన్న పెద్ద కారణం వుంది. దుర్గకి రాత్రి తొమ్మిదిన్నర వరకే విడుదల. అది దాటిందా ఆమె భర్త సినీమానించి ఇంటికి వొస్తాడు. ఆమె భర్తకి అసలు ఉద్యోగంకాక, అతను స్వయంగా ఆర్డరు వేసుకున్న ఉద్యోగంవుంది. అది సాయంత్రం ఐదింటినించి రాత్రి తొమ్మిదింటివరకు పరంజ్యోతి టాకీసులో బైట కుర్చీలో కూచుని చుట్టుపక్కల వాళ్లతో కబుర్లు చెప్పడం, జనసమర్దమైనప్పుడు టిక్కెట్లు అమ్మడం, గేటుకాయడం. ఆ వుద్యోగం తనని చెయ్యనిచ్చినందుకు సినీమా యజమాని గోవిందుకి ఆజన్మాంత కృతజ్ఞతా బద్ధుడై, పలహారాలు పంపడం, చేబదుళ్లు ఇవ్వడం మొదలైన సహాయాలతో కొంత రుణం తీర్చుకుంటూవుంటాడు. దుర్గకి ఆ గంటకే విడుదల. కాని ఇంటినిండా మనుషులు. అత్త, మరదలు, వొదినలు, చిల్లర వితంతువులు. ఆమె ఆవిడి గంటలలో తన ప్రియ బంధువుల ప్రేమను తప్పించుకుని, వూపిరి పీల్చుకోడానికి సోహన్ కుమారి ఇంటికి వొస్తోవుంటుంది. గాంధిగారి బోధనలవల్ల దుర్గ బాగా హిందీ నేర్చుకోడం వల్లనే, సోహన్ కుమారితో స్నేహం, తద్వారా చక్రధర్ గది ప్రవేశం

కలిగాయి. ఎంత పవిత్రమైన ప్రారంభాలు ఎంత అపభ్రంశపు పర్యవసానాలికి కారణాలో నీతివేత్తలు గ్రహించరు ఏనాటికీ. అందులో హిందీలో దుర్గకి అభిమాన గ్రంథం తులసీదాసు రామాయణం.

అదృష్టవంతుడైన చక్రధర్‌కి కూడా శృంగారం సులభంగా లభించదు. డబ్బు సంపాయించడానికన్న స్త్రీని సంపాయించడానికి ఎక్కువ శ్రమపడతాడు. ఆతని నడకలో మాటలో కొంచెంగా ఆడతనం వుండడంవల్ల, బాలరాజుని చూసి చొంగలు కారేజాతిస్త్రీలకి వెర్రు లెత్తించడమే గాక, ఏ ఇంటి ముసలమ్మలతోనూ పసిపిల్లలతోనూ సులభంగా పరిచయం ఏర్పడుతుంది. మాటలో చాతుర్యం, ప్రియత్వం ముఖంలో అమాయకత్వం అతనికి చాలా సహాయకారులైనాయి. దుర్గకోసం ఆ ఇంటి ముసలమ్మ లిద్దరికి దగ్గుమాత్రలు మంచివి తెచ్చిపెట్టాడు. దుర్గ మేనకోడళ్ళకి రిబ్బన్లూ సైడుక్లిప్పులూ కొనిపెట్టాడు. నవీన వాత్స్యాయన సూత్రాలలో స్త్రీ వశ్యంకోసం ముసలమ్మ ప్రసన్నత ఎక్కువ లాభసాటా, లేక పసిపిల్లల చిరునవ్వులా అనేవిషయం ఇంకా చర్చనీయంగానే వుండిపోయింది. తనకి కావలసిన స్త్రీతో రెండుమాటలు మాట్లాడాడా చక్రధర్ సులభంగా, "మా ఇంటికి రావా ఓసారి?" అంటాడు, తనకేం రావాలని గట్టిగా లేనట్టే. తక్కిన సదుపాయాలన్నీ త్వరలోనే మాట్లాడుకుంటారు. దుర్గకి సదుపాయం సోహన్ కుమారితో స్నేహం. ఆమెతో మాట్లాడుతో, ఇంటికి వెడతానని బైటికి వొచ్చి, (గోషా గనక సోహన్ బైటికి రాదు) ప్రక్కనున్న మెట్లమీదనించి మేడమీదికి వెళ్ళడం, అదే కష్టంకాదు, అపక్కగా మునిసిపల్ దీపమే లేకపోతే.

దుర్గ ఈవిధంగా పైకి వెళ్ళడం సోహన్ కుమారికి తెలిసిందని ఇంకా చక్రధర్‌కి తెలీదు. దుర్గ చెప్పలేదు. చెపితే, చిరాకుపడి తనని రావొద్దంటాడేమోనని భయం దుర్గకి. సోహన్ కుమారి పతివ్రతాగ్రహాన్ని తట్టుకోలేకుండా వుంది దుర్గ. ఆవిధమైన స్త్రీలకి వుండేట్టే సోహన్ కుమారికి నీతిపట్టు ఎక్కువ. భర్తకి బద్ధులైన స్త్రీలకన్న ప్రియులకి బద్ధులైన స్త్రీలలో పాతివ్రత్యం నిరంతరం జ్వలిస్తూవుంటుంది. ఆ గర్వం లేంది తమ జీవితపు నిరంతరావమానాన్ని భరించలేరు, కాని దుర్గ సోహన్ కుమారి సక్రమమైన పంజాబీ ఇల్లాలే అనుకుంటోంది.

సాయింత్ర మైన తరువాత తన మేడమీద పురుషుడు వుండకూడదనే నియమం భగ్న మయింది చక్రధరరావుకి. పక్కమీదనించి లేచి ఆ కవిని కిందికి గిరాటువెయ్యడం తప్ప వేరే గత్యంతరం కనపడలేదు. అది అసలే వీల్లేదు. కవి మరచి వస్తాడు కూడా. కవిని ఎంత వుడికిద్దామని వాదన పెట్టుకున్నా తొణకటంలేదు అతను. పోనీ ఏమన్నా లంచం పెడితే! కాని కవిత్వ సాధనలో ధనాన్ని బూడిదకన్న తేలికగా నెట్టేశారన్న పురాతవ సత్యం నవీనకాలంలోకూడా సజీవంగానే వుందని తెలీదు చక్రధర్‌కి. కవితాకన్యకౌగిలి వదిలింతరవాతగాని తిండికీ, డబ్బుకీ దేవులాడరు. ఏకవి కూడా తన కావ్యాన్ని వినే రసికులు దొరికితే మూడు రోజులు ఆహ్లాదంగా ఉపవాసం చేస్తాడు పాపం. ఎక్కడిది కక్కడికి ఖండిస్తున్నాడు మిత్రుణ్ణి చక్రధర్, లేచిపోతాడేమోననే ఆశతో. ఏడున్నరయిందా వొచ్చేస్తుంది దుర్గ. నల్లని పెద్దకళ్లు ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు తొడలమీద

ప్రతిఫలించే దుర్గ. ఆ భర్తవల్ల ఇన్నేళ్ళలో ఒకసారైనా మానభంగాన్నెరగదనిపించే దుర్గ.

“ఇట తెలుగు వీరుల రక్త మేరులై పారెను,
ఇట్ట తెలుగు కవుల వెలుగు వెలిగె,
చూడరా తమ్ముడా చూరులో తల పెట్టి
తాటాకు గ్రంథముల్ దాచినారు.
తెలుగు కత్తుల వేడి తేజరిల్లెడు కాంతి,
తేనీటిపలె నీకు తెల్లమయ్యె.”

అని చదువుతున్నాడు కొంతారాయుడు.

బైట రేడియోలో

“ఎత్తరా తెలుగు జండా,
పాడరా తెలుగు గీతాల్,
కొట్టరా తెలుగు ఢంకా
మొక్కరా ఆంధ్రమాతకు
తమ్ముడా!”

అని పాడుతున్నారు.

లేని ఉగ్రం తెచ్చుకుంటో చివాలున స్ప్రింగ్ మంచం మీద ఒక్క ఎగురు ఎగిరి వూగి, “ఎవరా ఆంధ్రమాత! ఎక్కడ వుంది అది?”

అని రెండు బూతులతో ముగించి, హిరణ్యాకశిపుడిమల్లే మండిపడుతో ధిక్కరించాడు చక్రధర్.

“ఎవరేమిటి? ఎక్కడ వుంటుంది! మన కన్నతల్లి మన పుటకభూమి ...”

"నేను విల్లుపురంలో పుట్టాను."

"ఎక్కడ పుడితేనేం?"

"సరేలే, ఈ మట్టి మనిషెట్లా అవుతుంది?"

"మనిషి కాదు, దేవత."

"ఏం దేవత? ఎక్కడవుంది ఆ దేవత? కొత్తదేవతలు పుడతారా? పాకిస్తాన్‌మాత ఎక్కడ వుంది? సిగ్గులేదూ? భరత మాత, రష్యా పిత, చైనా తాత, పరిషియా భ్రాత, అమెరికా మామ, పెరూ మరదలు....ఏనాటికైనా ఏ ముందు యుగంలో నైనా నవ్వుకోరా, ఆ స్థితికి రారా, మట్టిని పట్టుకుని మాతలని గంతులేసిన కాలాన్ని చూసి. నిజంగా చెప్పు ఈ పాటలూ పద్యా లకేంగాని—ఆ మట్టి నీకు తల్లి ఆనిపించిందా?"

"ఆదేమిటి అట్లా అంటావు?"

"ఎవడో ఎప్పుడో రాళ్ళు చెక్కాడా? యుద్ధంలో చచ్చాడా? పుస్తకం రాయించాడా? ఏది మహావిషయం? తిని కూచుని అంత కన్న ఏం చేస్తారు? పొద్దు పోవొద్దూ. పైగా అవన్నీ జాబి తాలుగా పద్యాలలో పాటల్లో ఏకరుపెడతారా? లేవరా ఆంధ్రుడా! పడుకోవే ఆంధ్రీ! అనుకుంటో.

"మరి ఆంధ్రజాతి...."

"జాతి, జాతి! ఏం మనుషులైనాక ఏదో ఓ భాషవుం డదూ? ఎక్కడో ఓచోట పుట్టరూ? ఏదో ఓ తిండి తినరూ? ఏదో మాతట వీళ్ళకి స్తన్యం ఇస్తోందిట. వాళ్ళో వుయ్యాల లూపుతోందిట. ఏడుస్తుందిట, ఏమి చేమిటో పాతకాలాన్ని తలుచుకుని. వున్న మనుషులు చాలరూ ఏడవడానికి? లేని మాతల్నీ అక్కల్నీ కల్పించుకుని ఆ ఏడుపులు ఎంతమంది కవులు

కలిసి రేడియోల నిండా గ్రామఫోనులనిండా ఏడ్చేది చాలక ఇట్లా కనపడ్డ వాణ్నల్లా పట్టుకుని బాధించాలా? వున్న ఏడుపులు చాలవూ? ఏమి టా

లేవరా ఆంధ్రుడా!

ఎవరి మీదకిరా ఆ లేవడం! లేవమను, పక్కలు విరగ తంతారు. ఎవరిమీదికోయ్! అరవ్వాళ మీదికేనా? ఎందుకు? వాళ్ళు అరవం మాట్లాడతారు గనకనా? వాళ్లు నీదంతా దోచుకుం టున్నారా? అదేదో రాయరాదూ పద్యాల్లో? ఈ వీరాలాపాలు, మాతస్మృతులు ఎందుకూ?

మా ఉద్యోగాల్ చేస్తున్నారోయ్!
మా చెన్నపట్నం కొట్టేశారోయ్!
మావూళ్ళో హోటళ్లు పెట్టారోయ్
మాకో కడుపు మంటగా ఉందండోయ్.

లేవరా ఆంధ్రుడా!

తన్నరా తమిళ సోదరినీ! అని రాయి.

అసలే చస్తున్నాం, బొంబే మార్కెటు ధరలూ, అమ్మకం పన్నులూ, ఆదాయం పన్నులూ జ్ఞాపకం పెట్టుకో లేక. అవి చాలక——

ఏమిటో పల్నాడు రాళ్ళుట, ద్రాక్షారామంలో గుళ్ళుట, గోల్కొండలో గోరీలుట, హంపీలో హర్మ్యాలుట, ఎవరో రాజు లట, రెడ్లుట, కవులుట, ఈ పేర్లన్నీ మరవకండిరా అని అరు స్తాడు, వాడెవరో రేడియోలో — ఆ రేడియో ఒకటి. చాంటో ఒక్కడూ సరిగా మాట్లాడడు కదా! అన్నీ ఆడకులుకులు. దీర్ఘాలు. యాసలు. ఆ కంఠాన్ని ఎక్కడ పట్టుకుని వొస్తారో!

ఎక్కడా వినం అట్లాంటి అసహజమైన ఏడుపు దీర్ఘాల్ని. మళ్ళీ మంచి సంగీతం ఏదన్నా వినపడ్డదంటే అది అరవవాళ్ళదే. పాపం వాళ్ళు నేర్చుకుని పాడుతూ వుండకపోతే మీ త్యాగరాజు ఏం రాశాడో మీకు జ్ఞాపకం వుండేదా? వాళ్ళు బాగా పాడిపోతున్నారని వాళ్ళని సాధించి సాధించి తెలుగు పాడకుండా చేశారా? త్యాగరాజు పేరునే ఎగర కొట్టేశారు వాళ్ళ పాటల్లోంచి. బాగా కుదిరింది, పాడుతున్నారు మనవాళ్ళు. మనకో సంగీతం కూడానా? అసలు మీరు కోతలు కోసి, స్తుతులు చేసుకునే ఆంధ్ర విఖ్యాతు లందరూ పరదేశాలు పోయి గొప్పవాళ్ళయిన వాళ్ళే. అసలు సగం కర్తీరకం, మీ త్యాగరాజూ, కృష్ణదేవరాయలూ, పోతన్నా. మీ మధ్య వుంటే వాళ్ళని వెక్కిరించి, వాళ్ళల్లో ఏం లేదని చప్పరించి, తిండి పెట్టక, వాళ్ళ విశ్వాసాన్ని చెడగొట్టి, వాళ్ళ గొప్పతనాన్ని వ్యక్తం కాకముందే నాశనం చేసేవాళ్ళు కాదూ! అజంతా గుహలుట; వీళ్ళవిట! నా మాట విని ఈ పద్యాలు మాను."

కాంతారాయుడికి వొళ్లు మండిపోతోంది. కలం మాని కత్తిపడితేనేగాని తన మిత్రుడు నోరుముయ్యడనుకున్నాడు. ఏమయ్యేదో మరి. ఆ నిమషానే లైట్లు ఆరిపోయినాయి. ఆ లైట్లు ఆ నిమషాన ఆరిపోకపోతే అస లీ కధ జరిగేదే కాదు. ఆ చీకట్లోనే చక్రధర్ గదిబైట చిన్న గోల జరిగింది. రెండు స్త్రీ కంఠాలు—మధురమైన కంఠాలు తగాదాలాడుతున్నాయి.

మామూలుగా దుర్గ సోహన్‌కుమారి గదికి వొచ్చింది ఆ సాయంత్రం. ఏడింటికి వెళ్ళడానికి లేచింది. సుతలామూ మేడ మీదికి వెళ్ళడానికి వీల్లేదని సోహన్ రోషంతో పోటాడుతోంది.

దుర్గ నవ్వుతో ఆమె చేతిని వొదిలించుకుని మేడమెట్లెక్కింది. పరదావెనకనించి సోహన్ కుమారి కంఠం ఆమెని వెంబడించింది. స్త్రీ శరీరానికి గోషా కాని కంఠాలకి లేదు. ప్రాతివ్రత్యం కూడా అంతే. తన మిత్రురాలి అరుపులు విని భయపడి దుర్గ వెనక్కి తిరిగింది. ఆ సమయంలో లైట్లు పోయినాయి. ప్రపంచానికే గోషాపడ్డది. ఆ అదును చూసుకుని సోహన్ కుమారి మేడ మెట్లెక్కి దుర్గని వెనక్కి లాగుతోంది. దుర్గ వెనక్కి వొచ్చేదే! ఆ సమయంలోనే లోపల చక్రధర్

"మరి వాళ్ళకంఠాలే అట్లావుంటాయో, లేక వాటి నట్లా మార్చేస్తారో...." అంటున్నాడు చీకట్లోనే.

చప్పున లైట్లు వెలిగాయి.

ఆ నిమషంలో లైట్లు వెలక్కపోయినా ఇంకా ఒక స్త్రీ మర్మచరిత్ర ఇంకోవిధంగా నడిచివుండును. మరి స్త్రీ శీలాన్ని పరలోకంలో విలువలు కట్టేప్పుడు ఈ విషయాల్ని ఎంతవరకు గమనింపులోకి తీసుకుంటారో. ఆ లైట్లకి గాని, తన ఉపేక్షవల్ల వాటిని ఆరిపోనిచ్చి, మళ్లా తొందరగా సరి చేసిన విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్యోగస్తుడికి ఎంత భాగం బాధ్యత పంచిపెడతారో!

లైట్లు వెలిగేప్పటికి ఆ ఇద్దరు స్త్రీలూ మెట్లమీద బట్టబైలైనారు. ఆ కంఠాల శబ్దాలకి గాపును రోడ్డుమీద కూడిన నలుగురు పథికుల దృష్టిప్రసారంలో నిలిచివున్నారు. సోహన్ కుమారి కిందికి దిగడం అసంభవమైపోయింది. దుర్గని లాక్కుని చక్రధర్ వరండా నీడలోకి పరిగెత్తింది. ఆ నిమషానే వాళ్ళకంఠాలు విని చక్రధర్ బైటికి వొచ్చి, దుర్గని చూసి వెంటనే లోపలికి లాగాడు. ఎందుకంటే అతని వరండాకింద అతని

పూర్వపు ప్రియురాలు సూరమ్మ వుంది. ఎప్పుడూ ఆమెకళ్లు అతని వరండావేపే. గదిలోకి దుర్గ ఓ పట్టాన రాలేదు. చాలా బరువుగా వొచ్చింది. ఎందుకంటే మిత్రురాళ్లు ఒకరిచేతిని ఒకరు వదలలేదు. తన గాలానికి పడ్డ చేపవెంట అతుక్కుని ఇంకో చేప వొచ్చింది వలలోకి. కొత్తస్త్రీలు అకస్మాత్తుగా తన గదిలోకి రావడం కొత్తకానివాడు గనక చాలా నిదానంగా ఆహ్లాదంగా ఆతిధ్యం సలిపాడు చక్రధర్. కాని ఆ కొత్త కవిని చూసి ఆగడం ఇష్టం లేక దుర్గ లేచింది. కవిమీద లోపల మండిపడుతున్నాడు చక్రధర్. బైటనించి

"ఎత్తవోయి నీ జయజండా"

అని వినబడుతో మరీ కోపం తెప్పిస్తోంది అతనికి. దుర్గతో వెళ్ళడానికి వీల్లేదు ఆమెనెచ్చెలికి. ఆ మెట్లు సప్త మహాసముద్రాల కన్న అగమ్యం ఆమెకి రోడ్డు సద్దుమణిగిందాకా. సూక్ష్మమైన అందాలు కనిపెట్టగల కవి బుర్రలోకి అప్పటికి ఎక్కింది తన మిత్రుణ్ణి ఇబ్బంది పెడుతున్నానని. దుర్గవెళ్ళిన రెండు నిమిషాలకి అతనూ శలవుపుచ్చుకున్నాడు.

అందాలొలికే తనవింత విజిటర్ ఎవరో తెలీదు చక్రధర్‌కి. ఎందుకు వెళ్ళకండా వుండిపోయిందో కూడా తెలీదు. వలచి తనకోసం అందవతి వచ్చిందనీ నమ్మలేదు. వాళ్ళిద్దరూ వెళ్ళగానే ఆమెతో ఏం మాట్లాడాలో కూడా తెలీదు. Shelf లో వున్న ఫదర్ పేణీ, బహదూర్‌షాల పళ్లాలు తెచ్చి ఆమె ముందు పెట్టాడు, బల్లమీద. ఆమెని కూచోమన్నాడు ఎదురు కుర్చీలో. ఆమె ఏమిటో గొణిగింది. అతనికి వినపడనూలేదు. అర్థమూ

కాలేదు. తినమని బలవంతంచేశాడు. ఆమె కదలలేదు. నేలకేసి చూస్తో నుంచుంది.

"అయితే, ఇంక నేనే కూచోపెడతాను నిన్ను."

ఆ మాటకి దూరంగా జరిగి వీపు తిప్పింది.

"పోనీ, నేనే తినిపిస్తాను"

అని పళ్ళెం తీసుకుని ఆమె వీపునించి తిరిగి ఎదురుగా వెళ్ళి, ఒక ముక్క తుంచి ఆమె పెదిమకి అందివ్వబోతూ, దానిమ్మమొగ్గవంటి లావణ్యాన్ని చూస్తూ నిలబడిపోయినాడు. ఆమె అతని వంక కోపంగా చూస్తున్న సంగతి అతను గమనించుకోలేదు. చేతిని ఆమె పెదిమల దగ్గిరిగా జరిపినప్పుడు ఆమె ఒక్క విసురు విసిరింది. ఆ ముక్క ఎగిరి, సాంబమూర్తిగారి పటానికి తగిలింది. అతను నవ్వుతో

"నువ్వు తిని తీరాలి" అని మళ్ళీ ఇంకోముక్క తెచ్చి చప్పున తెల్లని పూలదండతో అందమైన ఆమె నల్లని జుట్టు ముడికింద మెడమీద చెయ్యేసి బలవంతంగా ఆమె పెదిమల్లోకి నెట్టాడు ఆ బాదుషాని. ఆమె నోరు తెరిచింది చప్పున. అతని వేళ్లు ఆమె నోట్లోకి పోయినాయి. కసుక్కున కొరికింది, కోపంగా కసిగా. రక్తం చిమ్మే తనవేళ్ళమీది గాట్లని బాధతో చూచుకునే అతన్ని పడపడ తిట్టింది, తెలుగు గాని భాషలో. తిట్లు అనిమాత్రం తెలిసింది అతనికి.

"ఏమిటి? ఏమిటి? ఎందుకు?" అంటున్నాడు, పక్క అలమారులోవున్న అయొడిన్ పూసుకుంటూ.

తనమీద ద్వేషమా? లేక తాను అంత చనువు తీసుకుం

టున్నందుకా? ఎట్లా తెలీడం? తెలుగు రాదు ఆమెకి. ఇంకో భాష రాదు తనకి.

మరి వెళ్ళిపోదేం?

తన వేళ్ళు కొరకవలసిన పనేమొచ్చింది, తన గదిలోకి వచ్చి? తన విరోధులు చేసిన కుట్రా? తన మిత్రులు చేసిన హాస్యమా?

"ఎందుకు కొరికావు? చూడు ఎంత గాయమో!"

అని ఆమె చంపల్ని పట్టుకున్నాడు. అతన్ని ఒక్క తోపుతోసి మీద పుమ్మేసింది.

అతను లాగి ఒక చెంపకాయకొట్టాడు. ఆమె చప్పున చతికిలపడ్డది.

"పో, ఇక్కణ్ణించి పో" అన్నాడు. అంత మాత్రం హిందీ తెలుసును అతనికి.

ఆమె లేచి బైటకి వెళ్ళింది. ఆమె ఎక్కడికి వెడుతుందో కనిపెట్టాలని కండువా వేసుకుని లైట్లు ఆర్పి. స్లిప్పర్లు తొడుక్కొని బైలుదేరాడు. గది తాళం వెయ్యబోతోవుంటే ఆ వరండాలో మెట్లకేసి వొంగిచూస్తూ నుంచుంది ఆమె. "జావ్" అని పెద్ద కేకపెట్టాడు.

ఆమె చప్పున దగ్గిరికి వొచ్చి చేతులు పట్టుకుని చాలా జాలిగా భయంగా

"చల్లాన" అంది.

అరపవద్దంటోంది అనుకున్నాడు.

"అయితే లోపలికి రా" అన్నాడు. ఆమె రాలేదు. చెయ్యి పట్టుకుని ఒక్క గుంజు గుంజాడు. ఆమె రాలేదు. ఇద్దరూ

పెనుగులాడారు. ఆమెని లోపలికి ఒక్క గెంటు గెంటాడు. పక్క మేడమీది దీపం గదిలో పడుతుంది. ఆమె తలలో పూలు తెగిపోయినాయి. జుట్టు వూడింది. పమిట కిందికి వేళ్ళాడుతోంది. ఆమె జాకెటు వేసుకోలేదు. సన్నటి రవికమాత్రం వుంది. వూగే ఆమె రొమ్ము, పౌర్ణమినాడు సముద్రం పొంగి చదునై మెరిసే ఇసిక మీదికి దొర్లుతున్నట్టుగా వుంది. సున్నని, చక్కపంటి ఆమె పొట్టమీద. ఆమెని కావిలించుకున్నాడు. ఒక్కసారి అమాంతం విరుచుకునిపడ్డాడు. దుర్గని పోగొట్టుకున్న అపజయభారం అతని మనసులో విజృంభించింది. ఈ వింతస్త్రీ ముందు దుర్గ ఎందుకు? ఆమె అతనంత పొడుగూ వుంది. సన్నని పొడుగైన చేతుల్లో, గొప్ప ఆర్టిస్టుకి వుండే, కొనలు తేరిన ఆ వేళ్ళలో చాలా బలం. అతన్ని తోసేస్తూవుంటే అతనికి గెలవగలనా అనే అనుమానంకూడా కలిగింది. పెనగులాడి ఇద్దరూ ఒకేలున పడ్డారు. ఒకటే తిడుతోంది అతన్ని ఆ భాషలో, రెండు మూడు తెలుగు బూతులు కూడా కలిపి. అప్నాదేశ్ లో తెలుగుపాటలంత అందంగా వినిపించాయి అతనికి ఆ బూతులు. వాళ్లు పడ్డ చప్పుడికి కింపనున్న పంజాబీ ఇల్లాలు ఏమనుకుంటోందో, ఏం అల్లరి చేస్తుందో ననుకున్నాడు ఓ నిమిషం. వేళ్లు మళ్ళీ నెత్తురు కారి ఆమె బుగ్గలకి ఎర్రనిరంగు వేస్తున్నాయి. మళ్ళీ ఆమె ఎక్కడెక్కడ కొరుకుతుందోనని భయం. ఇద్దరికీ చమటలు పోశాయి. ఆమె అరుస్తుందేమోనని కూడా ఆలోచించాడు. ఆ ఆయాసం లోనే చిక్కిన చోటనల్లా ఆమె వొంటిని కసితో నలిపేశాడు. గతిలేక ఆమె మూటమల్లే ఐ పడుకుంది ముడుచుకుని. చంద్రలేఖఫిల్ము చూసింది గావు ననుకున్నాడు. ఫిల్ములో శశాంకుడి

సెన్సార్ల భయంగాని, చక్రధర్‌కేం? పైగా అతనికి పరిచారికలు లేరు; పోలీసు లున్నారు వూళ్లో. ఆమెని మూటగా మంచంమీదికి ఎత్తుకువెళ్ళాలని చూశాడు గాని ఆమె అతని గుండెల్లమీదతన్నిన తన్నుతో కళ్లు మైకం కమ్మాయి. అప్పటికి ఆమె వొంటిమీద ఎంతమాత్రం చీరెపీలికలు నిలిచివున్నాయో అతనికి కనపడటం లేదు. నిరాశతో వొగరుస్తూ ఎదురుగా కూచున్నాడు. అతని కోర్కె పూర్తిగా ఎగిరిపోయింది. అందుకని పనిలేని బూర్జువాల జాడ్యం రొమాన్సు అంటారు కమ్యూనిస్టులు. సమరం చాలించా దని ఆమె లేచింది. వెళ్ళడాని కని గుమ్మందాకా వెళ్ళింది.అతను కదలే వోపికలేక ఆమెవంక చూస్తున్నాడు. గుమ్మందగ్గర నుం చుని చీకట్లోనే చిరిగిపోయిన తన బట్టలవంక చూసుకుని కప్పు కోవాలని ప్రయత్నించింది. చక్రధర్ నీచుడైతే లైట్లు వేసును. అతను చూసిన దల్లా ఆమె కష్టాన్ని. ఎట్లా వెడుతుంది పాపం రోడ్డువెంట లైట్లకింద ఆవస్థతో? మెల్లిగా లేచి తన ప్రత్యేక మైన ప్రియురాళ్ళకి బహుమానాలకై దాచివుంచిన చీరెని బీరు వాలోంచి తీసి ఇచ్చి

"కట్టుకో" అన్నాడు.

అది చాలా ఖరీదుగల షిఫాన్ చీరె. యుద్ధం తరవాత ఎంత ఖరీదు పెట్టినా దొరకనిది. స్త్రీలకి సహజంగానే చీరల నాణెం తెలుసు. అందులో ఆ చీర విలువని కనిపెట్టడానికి ఏ కష్టమూ లేదు. పైగా ఆమె విలువగల చీరెల కలవాటుపడ్డ స్త్రీలాగా కనుపించింది. చిరునవ్వుతో చీరవంక చూస్తూ నుం చుంది. అతనిముందు కట్టుకోడానికి సిగ్గుపడుతుందని అతను గది ఆచివరికి వెళ్ళి కిటికీలోంచి చూస్తూ నుంచున్నాడు రోడ్డువంక.

ఆమె వెళ్ళినట్టు తనకి ఎట్లా తెలుస్తుంది? కొంచెం తలతిప్పి చూస్తూనే వున్నాడు. ఎప్పుడు వెళ్ళిందో వెళ్ళిపోయింది. పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచాడు. మళ్ళీ తనకి ఎట్లా ఎక్కడ కనపడుతుంది? ఎక్కడ వుంటుంది? ఎవరు? అట్లానే అనిపిస్తుంది. అదృష్టం చాలా సమీపంలో వున్నపుడు కూడా తెలుసుకోలేరు. ఆమె నివాసం తన కాళ్ళకిందనేనని తెలుసుకోలేకపోయినాడు. ఆమె అందాన్ని తలుచుకుంటున్నాడు. ఆమెని మరిచిపోవడం కష్టం. మరిచి పోనంతవరకు దుర్గబోటి స్త్రీలని తెచ్చుకోడమూ కష్టమే.

అలసిపోయినాడు. ఆకలివేస్తోంది.

వెనకనుంచి అతని మెడచుట్టూ చేతులు గట్టిగా బిగించి లాగింది. చచ్చాడు. కంఠం బిగుసుకుపోతోంది. తన వీపుని ఆనుకున్న ఆమె రొమ్ము సౌఖ్యాన్ని అనుభవించనేరేదు. అంతలో వుంటుంది దేశకాల భేదం. కిర్ మని అరిచాడు. చంపేస్తుంది. తగిన శాస్తి జరిగింది. స్త్రీజాతి తనమీద కసి తీర్చుకుంటోంది. అతనిమీద ఆ రాత్రి. చక్రధర్ శృంగార చరిత్ర ఆ రాత్రితో అంతం.

చాప అనుకుని తిమింగలానికి వేశాడు గాలం. పెనగులాడుతో ఇద్దరూ వెనక్కి జరిగారు. మంచంగావుసు అద్దం తగలింది ఆమెకి. ఆగింది. నిస్సహాయుడైన చక్రధర్ మెడని వెనక్కివొంచి తన మొహాన్ని వొంచింది అతని మీదికి. ఆ మధురమైన ఆమె శ్వాస కాలధూమ విషజ్వాలమల్లే తగిలింది అతని మొహానికి. కంఠం కొరికేస్తుందా? ఏమంటారు పొద్దున్నే మనుషులు! ఆమె పెదిమలు అతని పెదిమల్ని బలువుగా కసిగా. ఆమె పళ్లు అతని పెదిమలోనించి కోసుకుని అతని పళ్ళని తగిలాయి.

నవ్వి, అతన్ని ఒక్కచూపు చూపి పక్కమీద పడేసి వెళ్లిపోయింది చప్పుడు కాకుండా. ఒక్క నిమిషం వూపిరి సద్దుకుని చూశాడు ఆమె వెనక. ఎక్కడో ఆమె ఇల్లు చూడాలి. పరుగున తలుపు దగ్గిరికి వెళ్ళి లాగాడు. బైట గొళ్ళెం.

ఆ రాత్రికి తిండిలేదు, ఆమె నిరాకరించిన పలహారాలుతప్ప. తెల్లారి దాసీది తలుపు తెరిచిందాకా ఖైదు.

మర్నాడంతా కలలో మల్లే తిరిగాడు. శుకస ప్తతిలోంచి ఓ కథానాయిక ప్రాణం పోసుకుని తనకోసం వొచ్చింది. అంతా కలా? ఇంకకీ ఆమెకి తనమీద ఇష్టమా? జాలా? వుత్త శమాషా? సాయంత్రం ఇంటికి వొస్తున్నాడు. దుర్గ ఇంక తన ఇంటి వైపు రాదు. తన భాగంకింద వున్న రాక్షసి అసలు రానీదు. వొచ్చినాఇంక దుర్గ తన కెందుకు? అనుకుంటో మెట్లెక్కుతున్నాడు. కిటికీ వెనకనించి పెద్ద నవ్వు. ఈ ఇంటావిడకి ఎట్లా తెలిసింది? ఆమె రావడం వెళ్ళడం చూసిందిగావును. దీనికి బాగా బుద్ధి చెప్పాలి, భాటియాని రానీ. మర్యాదస్తుడు. తన ఇబ్బందిని అర్ధం చేసుకుంటాడు. కాని ఆ నవ్వు ఎక్కడో విన్నాడు తాను. నిన్న రాత్రి ఆమెదా? దుర్గమల్లే ఆమా ఈ ఇంటామె స్నేహితురాలా?

స్నానంచేసి, అద్దంముందు జుట్టు దువ్వుకుంటూవుండగా వొచ్చింది ఆమె నిన్న తను ఇచ్చిన చీరెని కట్టుకుని.

మర్నాటినించి హిందీ నేర్చుకోడం ప్రారంభించాడు. మామూలు పాఠాలు కాదు. కొన్ని మాటలకీ, వాక్యాలుకీ మాత్రమే హిందీ చెప్పమంటాడు. కూచో, పడుకో, కావలించుకో, ముద్దు పెట్టుకో, చీరె చాలా అందంగా వుంది, నీ కళ్లు

నక్షత్రాల లాగు మెరుస్తున్నాయి. నీ అంత అందమైనది ప్రపంచంలో లేదు. మళ్లీ ఎప్పుడు వొస్తావు?— ఇట్లా.

రోజూ కొత్తవాక్యాలూ మాటలూ రాసుకుని వొస్తాడు. కొన్ని హిందీ వాక్యాలు తప్పుతప్పులుగా తెలుగులిపిలో రాసుకుని అర్థాలు అడుగుతాడు.

చాలారోజులనించి, మహతాబు, నౌబత్, మహబూబు, ఇట్లాంటి మాటలకి అర్థాలడుగుతున్నాడు. చెప్పిన అర్థాలు అతనికి నచ్చలేదు. చివరికి 'మొహబత్' అని భద్రంగా రాసుకొచ్చి అర్థం తెలుసుకున్నాడు. అందుకనే ఆ రాత్రి ఆమె.

"హం తుంకో మహబత్ కర్తీహుం"

అనేప్పటికి అర్థమై మంచం మీది నించి ఓ దూకు దూకాడు.

ఆమె ఆశ్చర్యపడుతోంది. ఆమె అనేక సమయాల్లో సంతోషించి అతనితో అనే వాక్యమే అదీ. దానికి అతను పరధ్యానంగా "అచ్ఛా, అచ్ఛా" అంటున్నాడు. ఆ వాక్యానికి అర్థం తెలుసుకోవాలని. కాని ఆ మాట చాలా అసందర్భమైన సమయాల్లో అనడంవల్ల ఇన్నాళ్లూ రాసుకోలేదు. తప్పుమాటలకి అర్థాలడిగి, ఆమాట

మతలబ్ - అనుకున్నప్పుడు, తనని చాలా అర్థం చేసుకుంటున్నా నంటోంది అనుకున్నాడు.

మెహతాబ్-అనుకున్నప్పుడు తాను వెన్నెలవున్లే ఉన్నానని పొగిడిందనీ,

నవ్ బత్ - అనుకున్నప్పుడు, తనకంఠం సన్నాయిమల్లే ఉంటుందంటోందనీ, మహబూబ్ - అనుకున్నప్పుడు, తనని

సినీమా డైరక్టరంత గొప్పవాణ్ణి చేస్తానంటోందనీ అనుకుని పొంగిపోయినాడు. ఇవాళ నిజం అర్ధమయ్యేప్పటికి ఒక్క దూకు దూకాడు మంచంమీదనించి, నగ్నమైన ఆమె పరిష్యం గనంనించి.

ఆ వాక్యాన్నే ఇన్నాళ్లా "అచ్ఛా అచ్ఛా" అని ఇవాళ హటాత్తుగా అట్లా దూకిపోతే ఆమెకి కోపంవొచ్చింది. తన మీద విసుకుపుట్టి తప్పించుకునే ఎత్తు అనుకుంది. కాని ఒక్క నిమషంలో అతను పెద్దగా నవ్వుతున్నాడు. ఆమె ఒయ్యారంగా పక్కమీదనించి లేచింది. ఆ స్ప్రింగు వూపు ఆమె లేచే తీరుకి మెరుగుపెట్టింది. రక్తపురంగు ఉత్తరీయాన్ని కప్పుకుని నవ్వుతో అతనిదగ్గిరికి వెళ్ళి తీసుకొచ్చి కూచో పెట్టి "ఏమిటా హాస్యం?" అని అడిగింది,

"ఏంలేదు, ఆ మొహబత్‌ని చూస్తే నాకు చాలా భయం"

"ఇన్నాళ్ళూ నామీద చాలా భయమే చూపుతున్నావుగా?"

"నీకు నామీద మొహబత్ అని తెలీదు"

"పోనీ ప్యార్"

"అదైనాను."

"మరి ఏమనుకున్నావు?"

"ఇష్టం అనుకున్నాను. ఇట్లా బావుండలా? ప్రేమప్రసక్తి ఎందుకు?"

"ఏం, ప్రేమ అంత ఘోరమా? ఐనా భేదమేముంది?"

"బోలెడు."

"ఏమిటి?

"ఏమిటంటే అదో కథ....పూర్వం"

అంతవరకు తెలుగూ హిందీ కలిపి ఎట్లాగో అర్థం చేసుకుంటో సంభాషణ సాగించారు. ఆమెకి కొంత తెలుగు వొచ్చు. ఇతని మల్లేనే ఆమెకూడా దాసీఆమెనించి తెలుగు పట్టుదలగా నేర్చుకుంటోంది,

"తక్కింది రేపు చెపుతాను" అన్నాడు ఆరాత్రికి.

తెల్లారే లేచి ఓ అరటావుమీద కథ రాశాడు. దాన్ని మధ్యాన్నం హిందీ గురువుదగ్గిరికి తీసుకువెళ్ళి హిందీలో రాయమన్నాడు.

"ఎందుకు?"

"ఎందుకేమిటి? మన ఆంధ్రులకి మరీ సిగ్గులేదు. అన్ని హిందీ పుస్తకాలూ కథలు తెలుగులోకి తర్జుమా చేసుకుంటారు. మెచ్చుకుంటారు. కానీ ఒక్క తెలుగుకథని హిందీవాళ్ళు వాళ్ళ భాషలో ప్రచురించారా? నేను ఆంధ్రమాతకి భాషాసేవ చేసి కీర్తిని సంపాయించి పెట్టదలచుకున్నాను" అన్నాడు.

ఆ కథ——

అది నా చిన్నతనం. బీదకుటుంబం మాది. కష్టపడి కాలేజీలో చదివిస్తున్నారు మావాళ్లు. ఆమెని మొదట నాటకప్రదర్శనంలో చూశాను. చెలికత్తెలతో వొచ్చి తీవిగా కూచునివుంది. వొంటినిండా రవ్వలనగలు. ముందువరసలో వాళ్ళకి కుర్చీలు చాలకపోతే నేను అక్కడ గేటుదగ్గిరమనిషితో చెప్పి కుర్చీ తెప్పించాను. ఆ కృతజ్ఞతతో నన్ను పలకరించింది. నన్ను తన యింటికి పిలిచింది. అంత అందమైన ఐశ్వర్యవంతురాలు నన్ను రమ్మనడంతో భూమిమీద నడవడం మానేశాను. ఆమె ఆవూరి ఓ గొప్ప డాక్టరు భార్య. కాని ఆమె స్వతంత్రం ఆమెది.

నేను వెళ్ళినప్పుడు ఆమె నన్ను పక్కన కూచోపెట్టుకుని బుజం మీద చెయ్యేసి బుజ్జగించింది నా కామెమీద పెద్ద ఆరాధన కలిగించి. మా కాలేజిలో కృష్ణశాస్త్రి, చలం, నండూరి మా ప్రైవేటు గురువులు. నేను శాస్త్రిగారి గేయాలు, ఎంకిపాటల్ని, చలం కథల్ని ప్రతి శని ఆదివారాలూ ఆమెకి వినిపించాను. ఆమెమీద ప్రేమ అన్నాను. రెండేళ్ళు నవ్వుతో నన్ను దూరాన వుంచి ఆడుకుంది. బీదవాడినైన నాజేబుల్ని ఎప్పుడూ డబ్బుతో నింపి వుంచింది. చివరికి నాప్రేమని ఇంక భరించలేనని మొరపెట్టి పెట్టి, ఆమె ప్రియుణ్ణయినాను. ఆనాటినుంచి మా మధ్య ఉన్నత ప్రేమ, పవిత్రప్రేమ, దివ్య ప్రణయం, శాశ్వత ఆత్మఐక్యం అనే మాటలే ఎక్కువ. పాత గురువుల్ని చలాన్ని, ఎంకిపాటల్నీ బూతులనీ, అవినీతి అనీ ఖండించుకుని, సినిమా పాటల్ని ఆశ్రయించాము మా ప్రేమ దోహదానికి.

"ఆమబ్బు ఈమబ్బు"
"ప్రేమమయమే జగము"
"హాయిగా పాడుదునా"
"ప్రేమనగరమే, ప్రేమ సౌధమే, ప్రేమ పుష్పమే"
ప్రేమ హృదయమే ....
ప్రియా మిలనకో జానా,
తేరే నయనోనే చోరి కియా

ఇట్లాంటి పాటలు పాడుకునేవాళ్ళం. ఆమె ఎంతప్రేమ చూపినా ఇంకా చాలదనేవాణ్ణి. ఆమెకోసం పెళ్ళి మానుకున్నాను.

త్వరలో ఆమె నేను బోధించిన పాటల ప్రకారం నన్ను ప్రేమించసాగింది. మాసంబంధం సంగతి అందరికీ తెలుసు.

ఆ పాటలు పాడుతో నన్ను వెంబడించింది. నన్ను ఇంటి నించి కదలనీదు. స్నేహితులు వొస్తే వాళ్ళతో మాట్లాడనీదు ఆట్టేసేపు. వాళ్ళతో బైటికి పోనీదు. రేడియో వింటున్నా, పేపరు చదువుకుంటున్నా రేడియో మూసేస్తుంది, పేపరు లాగేస్తుంది. తనవంకనే చూడమంటుంది. తనలోనే బతకమంటుంది. ఆ భర్తన్నా నాకు అడ్డపడి రక్షిస్తాడేమో ననుకుంటే ఆమె ఆటలకి ఆమెని వొదిలి చాలా ఏళ్ళయిందిట ఆయన. నేనేం మాట్లాడినా ప్రేమసంగతి ఎత్తుతుంది. నన్ను ఒక్కక్షణం వొదలలేనంటుంది. రాత్రులు సరేసరి; నన్ను డాబామీద, తోటలోనూ తనతో తిప్పుకుని,

"తీయని వెన్నెలరేయి
ఎడబాయని చిన్నెలహాయి"

అని పాడుతో గంతు లేస్తుంది. నే నెక్కడన్నా చూస్తూవుంటే,

"తుమ్మెదా ఒకసారి మోమెత్తి చూడమని" అని పాట సాగింది.

పోనీ బాగానన్నా పాడుతుందా అంటే ఆమె కంఠం ఎత్తితే పిచికలూ, కప్పలూ ఏడుపు మొదలుపెట్టినట్టుగా వుంటుంది.

అర్ధరాత్రి నిద్రపోతోవుండగా మధ్యలో "కాదుసుమా కల కాదుసుమా" అని పాడుతోవుంటుంది.

"జబుసే చలేగయేహైఁ వో
జిందగీ జిందగీ నహీఁ" అంటుంది.

రాత్రులు ఆమె చేతులమధ్యనించి ఒత్తిగిలడానికి కూడా వీల్లేదు. అట్లా అయింది నా బతుకు. సినీమాకి వెడితే ఆమె నా ప్రక్కనే కూచుని, ఫిల్ముని నన్ను చూడనీక నన్ను తనకేసి

చూడమంటుంది. ఆ కథానాయికితో కలిసి పాటలు పాడుతుంది సన్నగా నా చెవులో. 'వాళ్ళకి ప్రేమ అంటే తెలీదు; నేనే ఐతేనా....' అంటుంది. ఇంటికివొచ్చాక రాత్రంతా నేనూఆమా, ఆ పాటలపుస్తకం చూస్తో ఆ డ్యూయెట్లన్నీ పాడాలి. ఆ ప్రేమ ఘట్టాలన్నీ నటించాలి. తెరమీద కనపరచని విషయాలు భావించుకుని వాటినీ అనుసరించాలి.

గతిలేక పారిపోయినాను; కాని ఏంలాభం? ఆమెమిత్రులు, ఆమెసంసారం పీల్చి బతుకుతున్న కుటుంబాలవాళ్లు నావెంబడిపడి, "నువ్వు వొదిలివొచ్చినప్పటినించి ఆమెకి నిద్రాహారాలులేవు; కృశించిపోతోంది. నమ్మించి, ప్రేమించి ప్రమాణాలు చేసి ఇట్లా రావడం న్యాయమేనా?" అని నన్ను నిందించి లాక్కుపోయి నారు. ఆమెనించి ఉత్తరాలు విరహగీతాలతో. ఆమెకి అకస్మాత్తుగా కవనంకూడా రావడం ప్రారంభించిది. అంతే. ఇక నిలవ లేక పెషావర్ పోయినాను ఒక్క ప్రియ మిత్రుడితో చెప్పి. ఆ వేళకి తిరిగి వొచ్చాను, ఆమె చచ్చిపోయిందని తెలిసింతర వాత. ఆమె విల్లులో పదెకరాల పొలమూ, ఇరవై వేల రూపాయలు రొఖ్ఖమూ రాసింది నాకు. దాంతోనే ఈ వ్యాపారం ప్రారంభించి బాగుపడ్డాను. కాని అనాటినించి ఈనాటివరకు ఎవరన్నా ప్రేమఅనేమాట ఎత్తితే పారిపోతాను. స్త్రీ పురుష సంబంధం ఎటువంటిదన్నా కానీ, దాంటో ప్రేమప్రసక్తి వొచ్చిందా నేను ఏ మాత్రం సహించలేను."

అ యి పో యిం ది.

